

**prof. Maria Greabu
(coordonator)**

**ROLURI ȘI PARADIGME ALE PROFESORILOR DE
SPRIJIN ÎN ARHITECTURA EDUCAȚIEI MODERNE
-compendiu-**

**EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
ISBN 978-630-323-437-3**

prof. Maria Greabu
(coordonator)

**ROLURI ȘI PARADIGME ALE
PROFESORILOR DE SPRIJIN ÎN
ARHITECTURA EDUCAȚIEI MODERNE**
-compendiu-

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
2026

TEXT © Roluri și paradigme ale profesorilor de sprijin în arhitectura educației moderne-compendiu-
/prof. Maria Greabu (coordonator)

Toate drepturile rezervate autorilor

Consilier editorial: conf. dr. Tiberiu Irimia

Lector de carte: prof. Cristina Șerban

Consultant științific: cons. ed. drd. Paula Ciman- Vrășmaș

Tehnoredactare: prof. Anamaria Muthi

Coperta I-IV: prof. Anamaria Muthi

Grafică generală: prof. Anamaria Muthi

Corectura: prof. Emilia Lucia Bârsan, prof. Simona Aurelia Burduhos, prof. Anca Delia Cârđan, prof. Ioana Cira, prof. Claudia-Petruța Curtuius, prof. Adriana Maria Floroae, prof. Maria Găncean, prof. Mihaiela Gherasim, prof. Maria Granciu, prof. Maria Greabu, prof. Anamaria Muthi, prof. Leilla Krisztina Orban, prof. Adriana Maria Oros-Măncă, prof. Ioana Pop-Morozan, prof. Manuela Oana Pop, Andreea Florina Rogozan, prof. Ioana Maria Rus, prof. Maria Veronica Rus, prof. Olimpia Elena Sălván, prof. dr. Nicolae Andrei Szilagyi

Editura Meritocrat Cluj-Napoca

Tel.0760 607889, 0741494 338

e-mail:meritocratej@gmail.com

©2026 *Editura Meritocrat Cluj-Napoca*

Toate drepturile grafice asupra acestei ediții aparțin editurii Meritocrat, orice reproducere sau modificare, indiferent de formă și suport, neautorizată urmând să suporte consecințele legii.

Responsabilitatea calității corecturii textelor din această carte aparține autorilor

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIA MODERNĂ

Educația contemporană traversează o perioadă de transformări profunde, generate de diversitatea crescândă a nevoilor elevilor, de accentul pus pe incluziune și de schimbările paradigmatică privind rolul școlii în societate. În acest context, profesorul de sprijin devine un actor esențial în arhitectura educației moderne, contribuind la asigurarea echității și accesului real la învățare pentru toți elevii, în special pentru cei cu cerințe educaționale speciale (CES). Rolurile și paradigmele asociate acestui tip de cadru didactic reflectă o schimbare de la modelul tradițional, centrat pe predare uniformă, către unul flexibil, diferențiat și orientat spre nevoile individuale ale fiecărui elev.

Profesorul de sprijin are, în primul rând, un rol de facilitator al incluziunii. Acesta nu lucrează izolat, ci în colaborare cu profesorul de la clasă, cu familia și cu alți specialiști, precum psihologi, logopezi sau consilieri școlari. Misiunea sa principală este de a adapta procesul educațional astfel încât elevii cu dificultăți de învățare, dizabilități sau alte vulnerabilități să poată participa activ la activitățile școlare. Prin intervențiile sale, contribuie la reducerea barierelor de învățare și la crearea unui climat educațional bazat pe respect, empatie și acceptarea diversității.

Un alt rol important este cel de mediator educațional. Profesorul de sprijin facilitează comunicarea dintre elev și conținuturile curriculare, dar și dintre elev și colectivul clasei. El adaptează limbajul, selectează informațiile relevante și utilizează metode didactice variate pentru a face învățarea accesibilă. De asemenea, sprijină integrarea socială a elevilor, prevenind izolarea și marginalizarea acestora. Prin activități de grup și strategii de cooperare, încurajează relațiile pozitive între elevi și dezvoltarea abilităților sociale.

Din perspectiva paradigmatelor educaționale, activitatea profesorului de sprijin se înscrie în paradigma educației incluzive, care promovează ideea că școala trebuie să se adapteze elevului, și nu invers. Această paradigmă presupune abandonarea modelelor rigide și adoptarea unor practici pedagogice flexibile, centrate pe elev. Profesorul de sprijin devine astfel un agent al schimbării, contribuind la transformarea culturii organizaționale a școlii într-una orientată spre colaborare, deschidere și inovare pedagogică.

Un rol esențial al profesorului de sprijin este cel de evaluator și planificator educațional. Acesta participă la evaluarea inițială a elevilor cu CES, identificând nivelul de dezvoltare, stilurile de învățare și nevoile specifice. Evaluarea continuă permite monitorizarea progresului și ajustarea intervențiilor educaționale. Pe baza acestor informații, profesorul de sprijin contribuie la elaborarea planurilor educaționale individualizate (PEI), care stabilesc obiective clare, metode adecvate și criterii de evaluare adaptate fiecărui elev. Aceste planuri sunt instrumente esențiale pentru asigurarea unui parcurs educațional coerent și eficient.

În educația modernă, colaborarea reprezintă un principiu fundamental. Profesorul de sprijin lucrează în echipă cu profesorii de disciplină pentru a adapta conținuturile și strategiile didactice. Această colaborare presupune schimb de informații, planificare comună și reflecție asupra practicilor educaționale. De asemenea, relația cu familia elevului este esențială. Profesorul de sprijin oferă părinților consiliere, sprijin emoțional și recomandări pentru activități de învățare acasă, contribuind astfel la continuitatea intervenției educaționale.

Un alt aspect important al activității profesorului de sprijin este utilizarea tehnologiilor educaționale. În contextul digitalizării, resursele digitale devin instrumente valoroase pentru personalizarea învățării. Platformele online, aplicațiile interactive și materialele multimedia pot facilita accesul la informație și pot crește motivația elevilor. Profesorul de sprijin trebuie să

dețină competențe digitale și să integreze aceste tehnologii în mod eficient, adaptându-le nevoilor elevilor.

Paradigma educației centrate pe competențe este, de asemenea, relevantă pentru activitatea profesorului de sprijin. Acesta contribuie la dezvoltarea competențelor cheie ale elevilor, precum comunicarea, gândirea critică, rezolvarea de probleme, autonomia și colaborarea. Intervențiile sale urmăresc nu doar achiziția de cunoștințe, ci și dezvoltarea personală și socială a elevului. Astfel, profesorul de sprijin pregătește elevii pentru integrarea în societate și pentru participarea activă la viața comunității.

Profesorul de sprijin are și un rol important în formarea continuă a cadrelor didactice. Prin experiența acumulată, poate oferi modele de bune practici, sugestii pentru adaptarea curriculară și strategii de gestionare a diversității în clasă. Această dimensiune formativă contribuie la dezvoltarea unei culturi organizaționale bazate pe învățare continuă și pe îmbunătățirea calității actului educațional.

De asemenea, profesorul de sprijin promovează o abordare holistică a educației, luând în considerare toate dimensiunile dezvoltării elevului: cognitivă, emoțională, socială și comportamentală. Intervențiile sale sunt adaptate nu doar nivelului intelectual, ci și nevoilor emoționale ale elevilor, contribuind la creșterea stimei de sine și la dezvoltarea unei imagini de sine pozitive.

Cu toate acestea, activitatea profesorului de sprijin se confruntă cu numeroase provocări. Printre acestea se numără lipsa resurselor materiale, numărul mare de elevi aflați în responsabilitate, insuficiența formare continuă sau lipsa unei colaborări eficiente între specialiști. În unele cazuri, există și rezistență la schimbare din partea cadrelor didactice, ceea ce poate îngreuna implementarea practicilor incluzive. Aceste dificultăți evidențiază necesitatea unor politici educaționale coerente și a unei susțineri instituționale adecvate.

În plus, este important de subliniat că eficiența profesorului de sprijin depinde și de cadrul legislativ și de modul în care acesta este aplicat în practică. Existența unor reglementări clare privind rolul, atribuțiile și responsabilitățile profesorului de sprijin contribuie la clarificarea statutului său profesional și la creșterea eficienței intervențiilor.

Profesorul de sprijin reprezintă un element esențial în asigurarea unei educații incluzive și echitabile, adaptate nevoilor fiecărui elev. În contextul educației moderne, accentul nu mai este pus exclusiv pe transmiterea informației, ci pe dezvoltarea armonioasă a fiecărui individ, indiferent de particularitățile sale cognitive, emoționale sau sociale. Astfel, rolul profesorului de sprijin devine unul complex, implicând colaborare, adaptare și inovare pedagogică.

Un aspect fundamental al activității profesorului de sprijin este colaborarea cu profesorii de la clasă. Această colaborare presupune elaborarea și implementarea planurilor educaționale individualizate (PEI), adaptarea conținuturilor și utilizarea unor metode didactice diferențiate. Prin aceste strategii, elevii cu cerințe educaționale speciale pot participa activ la procesul de învățare și pot progresa în ritmul propriu.

De asemenea, profesorul de sprijin are un rol important în mediarea relațiilor sociale dintre elevi. Integrarea reală nu înseamnă doar prezența fizică în clasă, ci și acceptarea și participarea activă în comunitatea școlară. Prin activități de grup, consiliere și intervenții specifice, profesorul de sprijin contribuie la dezvoltarea empatiei și toleranței în rândul elevilor.

În educația modernă, tehnologia devine un aliat important pentru profesorul de sprijin. Utilizarea aplicațiilor educaționale, a platformelor digitale și a materialelor interactive facilitează accesul la informație și permite personalizarea procesului de învățare. Astfel, elevii beneficiază de un mediu adaptat nevoilor lor, care le stimulează motivația și implicarea.

Deci, profesorul de sprijin nu este doar un facilitator al învățării, ci și un promotor al incluziunii, al diversității și al egalității de șanse. Într-o societate în continuă schimbare, acest rol devine din ce în ce mai important, contribuind la formarea unor indivizi autonomi, responsabili și integrați social.

Citate relevante

1. „Educația incluzivă nu este un privilegiu, ci un drept fundamental al fiecărui copil.”
— UNESCO
2. „Diversitatea în clasă nu este o problemă de rezolvat, ci o resursă de valorificat.”
— Booth & Ainscow
3. „Un profesor bun poate inspira speranță, aprinde imaginația și insuflă dragostea pentru învățare.”
— Brad Henry
4. „Incluziunea înseamnă a nu lăsa pe nimeni în afara procesului educațional.”
— adaptare după principiile educației incluzive

În concluzie, profesorul de sprijin ocupă un loc central în arhitectura educației moderne, fiind un pilon al incluziunii și al echității. Rolurile sale multiple – facilitator, mediator, evaluator, colaborator, formator și inovator – reflectă complexitatea și importanța acestei funcții. Într-o societate caracterizată prin diversitate și schimbare, educația trebuie să răspundă nevoilor tuturor elevilor, iar profesorul de sprijin este unul dintre principalii actori care fac posibil acest obiectiv. Prin profesionalism, empatie și adaptabilitate, el contribuie la construirea unei școli pentru toți, în care fiecare elev are șansa de a reuși.

Bibliografie

1. Cucuș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2014.
2. Vrașmaș, Traian – *Învățământul integrat și incluziv*, Editura Aramis, București, 2010.
3. UNESCO – *Educația incluzivă: Ghid pentru dezvoltarea politicilor și practicilor*, 2009.
4. Ministerul Educației – *Ghid metodologic pentru profesorii de sprijin*, București, 2018.
5. EADSNE – *Profilul profesorului pentru educația incluzivă*, 2012.
6. Booth, T., Ainscow, M. (2011). *Index for Inclusion: Developing learning and participation in schools*. Bristol: CSIE.
7. UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Paris: UNESCO.
8. Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*. Iași: Polirom.
9. Vrașmaș, T. (2007). *Integrarea și incluziunea copiilor cu cerințe educative speciale*. București: Editura Didactică și Pedagogică.

prof. Emilia Lucia **Bârsan**

INTEGRAREA COPILOR CU CES

Conceptul de cerințe educaționale speciale reprezintă o categorie macro care include în sine toate dificultățile de învățare posibile ale elevilor, atât situațiile considerate în mod tradițional ca handicap (mental, fizic, senzorial), cât și cele referitoare la învățarea specifică, cum ar fi dislexia, tulburări de deficit de atenție sau alte situații de comportament, probleme psihologice, relaționale, context socio-cultural și dezavantaje lingvistice. Se constată că mulți elevi au eșecuri școlare, datorită limitării în prelucrarea anumitor tipuri de informații, ceea ce determină diverse dificultăți: lipsa organizării, socializare dificilă, predispunere la accidente, adaptare dificilă la schimbări, hiperactivitate sau letargie, lipsa atenției. Deși au aptitudini pentru anumite domenii, acești elevi au randament inegal și deseori nu pot fi încadrați în clase obișnuite.

Tot mai des întâlnim copii cu cerințe educaționale speciale, iar numărul acestora crește. Acești elevi sunt o provocare pentru cadrele didactice, colegi și pentru părinți. Este greu de acceptat această dură realitate mai ales de către părinți, care încă mai speră că copilul lor își va reveni, că este ceva trecător și că, într-un final, va fi la fel ca ceilalți. Nu pot fi condamnați, căci au primit un bagaj mult prea greu, pe care sunt nevoiți să-l poarte toată viața. În primă fază, aceștia tind să nege realitatea, iar orice insinuare, fie ea cât de mică, care vine din exterior, o refuză, crezând că sunt doar răutăți. Nimeni și nimic nu dorește să le provoace acest rău, ci doar încercăm să le prezentăm realitatea așa cum este ea, poate puțin cosmetizată, pentru a nu le doborâi ultima picătură de energie și speranță ce le-a mai rămas. Atunci când, timizi, încep să accepte realitatea și strigă disperăți după ajutor, abia din acel moment putem să ne ocupăm cu adevărat de nevoile lor.

Neînțelegeri sunt multe, căci nimeni nu este pe deplin pregătit pentru a face față provocărilor, însă lupta cea mai grea o duc acești copii cu ei înșiși. Îi frământă fel și fel de întrebări, emoții și stări care îi epuizează, căci nu înțeleg de ce sunt diferiți, de ce au anumite limite, de ce nu sunt la fel ca ceilalți. Un climat cald, înțelegător, creat de familie și școală, împreună cu o terapie și o educație personalizată, îi creează copilului cu CES o bază solidă de dezvoltare, putându-se preveni, în acest mod, tulburările emoționale și de comportament.

În școala obișnuită, copilul deficient trebuie să primească întregul sprijin suplimentar de care are nevoie pentru o performanță a lui, după posibilitățile lui.

Nevoia de a asigura o pedagogie care să-i permită copilului cu CES să beneficieze de întregul potențial educațional avut la dispoziție în scopul propriei dezvoltări, rămâne o problemă de fond a educației. Educația integrală propune o pedagogie de tip suportiv pentru elevi. Aceasta presupune tratarea copilului ca ansamblu de resurse specifice ce trebuie dezvoltate, considerarea mediului ca ansamblu de resurse specifice ce trebuie valorificate nediscriminativ dar diferențiat, dezvoltarea unui climat educațional suportiv, bazat pe motivare, susținere și încredere, punerea în acțiune a unor modalități pedagogice moderne de lucru cu elevii, inițierea unui parteneriat comunitar cu părinții elevilor și cu autoritățile locale.

Construirea unei imagini pozitive despre sine este una din nevoile fundamentale ale copiilor cu CES. Aceasta se poate realiza pe fondul unor activități de grup orientate spre valorizarea posibilităților fiecăruia și pe un sistem de relații pozitive între profesor și elev și între elevi. Pentru acești copii este foarte importantă cultivarea unor atitudini pozitive față de propria activitate, față de rezultatele pe care le obțin și față de colegii din clasă. Încrederea în sine, precum și motivația proprie pentru a învăța, cooperarea cu ceilalți, cu alte cuvinte clădirea unui climat afectiv pozitiv reprezintă un obiectiv în procesul educativ desfășurat cu elevii cu CES. Aspectul recompenselor sau al laudelor elevilor care obțin progres este absolut necesar.

Nu se poate obține o ameliorare a situației în cazul elevilor cu cerințe educative speciale, dacă nu se subliniază micile reușite, oricând acestea sunt înregistrate în activitatea de învățare.

Plecând de la aceste aspecte, ca strategii ce sprijină integrarea școlară a copiilor cu dizabilități, școala este chemată să asigure:

- evaluarea globală a capacității reale a copilului cu nevoi speciale, a forțelor sale psihice, a coeficientului de educabilitate:

- planificarea și coordonarea acțiunilor diverșilor parteneri implicați în educație;

- integrarea fizică care se referă la posibilitatea de a avea acces la mijloacele fizice pentru satisfacerea nevoilor fundamentale de exemplu: a avea o locuință proprie, haine, bunuri personale, de a beneficia de adaptarea habitatului, posibilități financiare pentru deplasări, de a avea contacte sociale, de a se asocia cu alte persoane;

- integrarea funcțională – care constă în asigurarea accesului la serviciile publice ale societății, incluzând aici o gamă cât mai largă de servicii posibile, posedarea cunoștințelor necesare pentru beneficierea de serviciile respective, acestea referindu-se la comunicare, activități comerciale, etc. ;

- integrarea socială se referă la posibilitatea de a avea contacte sociale, la dreptul de a se simți și de a fi percepute ca făcând parte dintr-un context social, de exemplu: în relațiile familiale, cu vecinii, etc. ;

Toți copiii sunt educabili și au dreptul la o formă de educație pe măsură. Guvernul și autoritățile locale sunt obligate să asigure condițiile necesare pentru educația tuturor copiilor. Reformele în educație iau în considerare și copiii cu dizabilități și/sau aflați în situații de risc.

De cele mai multe ori, integrarea acestor elevi este un proces lung, consumator de multă energie pentru toți cei implicați. Problemele sunt multe, iar soluțiile trebuie căutate și de cele mai multe ori par de negăsit. Deoarece vorbim de clasele primare, este greu ca un copil să înțeleagă de ce colegul său se comportă altfel, de ce nu poate fi ca ceilalți sau de ce îi este permis să facă mai puțin decât restul și, cu toate astea, este lăudat la cea mai mică reușită. Se duce o muncă de lămurire continuă cu întreg colectivul clasei, o muncă ale cărei roade nu obosim să le așteptăm, căci fiecare are dreptul la educație, indiferent de problemele cu care se confruntă.

Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare(adaptări sau modificări curriculare)

Calea spre cunoaștere este particulară fiecărui elev, de aceea cadrul didactic va căuta noi metode ca elevul să-și formeze propriul traseu al învățării.

Individualizarea învățării impune respectarea diferențelor umane și valorificarea lor, adaptarea activităților de învățare, a formelor de organizare și a metodologiei didactice la disciplina școlară. Alegerea formelor de organizare și a strategiilor de predare-învățare-evaluare se determină ținând cont de finalitățile de învățare stabilite, conținuturile de învățare, stilurile de învățare ale copilului (auditiv, vizual, kinestezic), inteligențele multiple (lingvistică, logico-matematică, spațial-vizuală, muzical-ritmică, corporal-kinestezică, naturalistă, interpersonală, intrapersonală, existențială).

Abordarea individualizată este determinată de necesitatea de a favoriza dezvoltarea optimă a competențelor fiecărui elev prin diferențierea sarcinilor didactice, a modalităților de realizare a lor, a gradului de efort și a procedurilor de reglare a acestora potrivit particularităților individuale.

Individualizarea prin adaptări curriculare (adaptări sau modificări) are la bază următoarele:

- Fiecare copil învață și realizează progrese în dezvoltare în modul și ritmul propriu;
- Fiecare copil este participant activ al propriei dezvoltări, asumându-și responsabilități în procesul de achiziționare de competențe, experiențe, comportamente;
- Intervenția timpurie garantează progresul în dezvoltare, de aceea asistența individualizată trebuie inițiată cât mai devreme posibil;

- Adaptările curriculare (adaptări sau modificări) se realizează printr-un parteneriat socio-educational constructiv (cadre didactice și nedidactice, părinți, comunitate).

Individualizarea procesului educațional prin **adaptări curriculare** poate avea loc pe două căi: prin **Curriculum general cu adaptarea strategiilor de predare-învățare-evaluare** și prin **modificări curriculare** (modificarea finalităților, a conținuturilor educaționale).

Adaptarea strategiilor de predare-învățare-evaluare presupun:

- adaptări psihopedagogice (strategii, materiale didactice, forme de organizare a procesului educațional);
- adaptări în materie de evaluare;
- echipament specializat;
- adaptări ambientale.

Selectarea/combinarea armonioasă a strategiilor didactice de predare-învățare-evaluare pentru elevul cu CES se face în baza principiilor curriculare și a finalităților stabilite și asigură participarea copilului, implicându-l în propria învățare.

Strategii eficiente, în contextul educației incluzive, sunt considerate cele de microgrup, activ-participative, de cooperare și de colaborare etc. Selectarea și utilizarea strategiilor, se va întemeia pe abordări individualizate care vizează: învățarea interactivă; negocierea obiectivelor; argumentarea aplicarea și conexiunea inversă; evaluarea continuă; sprijin pentru elev și cadre didactice.

În realizarea adaptărilor se va ține cont de *stilul de învățare* al elevului, de *inteligențele multiple*, de *ritmul propriu de creștere și dezvoltare*. Evaluarea progresului școlar al copilului care parcurge disciplina școlară prin adaptări curriculare (adaptări sau modificări curriculare) se realizează în baza principiilor generale de evaluare în învățământul general.

Evaluarea rezultatelor școlare ale copilului cu CES se realizează prin raportare la copil și prin raportare la curriculum. Raportarea evaluării la copil presupune măsurarea progresului individual al acestuia. În cadrul raportării evaluării la curriculum se apreciază performanțele elevului în procesul educațional, axat pe adaptări (strategii de predare-învățare-evaluare) sau modificări curriculare.

Pentru a menține procesul educațional într-o stare funcțională și eficientă permanentă, capabil să răspundă la transformările care au loc în societate în general, și în sistem educațional în particular, este necesară o adaptare permanentă a acestuia la necesitățile fiecărui copil. În acest sens, din perspectiva calității, se impun schimbări structurale, în conținut, în proiectarea, organizarea și realizarea procesului de predare-învățare-evaluare. Axarea pe individualizarea procesului educațional, prin racordare la necesitățile individuale ale fiecărui copil, rămâne a fi o prioritate a sistemului de învățământ actual.

Școala incluzivă devine astfel o școală deschisă tuturor, o școală prietenoasă, flexibilă, o școală care abordează procesul de predare – învățare – evaluare într-un mod dinamic și atractiv, o școală care, prin sprijinul pe care îl oferă tuturor copiilor, se constituie într-un factor de bază al incluziunii sociale, contribuind la eliminarea prejudecăților legate de apartenența la un anumit mediu și la spargerea barierelor existente între diferitele grupuri din interiorul unei comunități.

Bibliografie:

1. Ghergut, A. , Psihologia persoanelor cu cerinte speciale, Editura Polirom, Iasi, 2006;
2. Badea, E., Caracterizarea dinamică a copilului și adolescentului de la 3 la 18 ani, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993;
3. Cerghit, I., Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, strategii și stiluri, Editura Aramis, București, 2002.

prof. Simona Aurelia **Burduhos**

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN PARADIGMA EDUCAȚIEI DIFERENȚIATE

Educația contemporană se află într-un proces continuu de transformare, determinat de diversificarea nevoilor elevilor și de accentul tot mai puternic pus pe incluziune și echitate. În acest context, paradigma educației diferențiate capătă o importanță deosebită, promovând ideea adaptării procesului instructiv-educativ la particularitățile individuale ale fiecărui elev. Un rol esențial în această dinamică îl are profesorul de sprijin, care devine un facilitator al învățării și un actor central în asigurarea accesului egal la educație.

Lucrarea de față își propune să analizeze rolul profesorului de sprijin în cadrul educației diferențiate, evidențiind fundamentele teoretice ale acestei paradigme și modalitățile concrete prin care acesta contribuie la optimizarea procesului educațional. Se susține ideea că profesorul de sprijin nu mai poate fi privit ca un simplu element auxiliar, ci ca o componentă structurală a educației moderne.

Paradigma educației diferențiate

Educația diferențiată reprezintă o abordare pedagogică complexă și flexibilă, care presupune adaptarea conținuturilor, strategiilor didactice și metodelor de evaluare la nivelul de dezvoltare, ritmul de învățare, interesele și stilul cognitiv al fiecărui elev. Această perspectivă pornește de la premisa că elevii nu sunt omogeni din punct de vedere intelectual, emoțional și social, iar tratarea lor uniformă în cadrul procesului educațional poate genera inechități și poate limita potențialul individual. Prin urmare, educația diferențiată își propune să ofere fiecărui elev șansa de a învăța în mod eficient, în acord cu propriile capacități și nevoi.

La baza acestei paradigme se află recunoașterea diversității din sala de clasă, diversitate care poate fi determinată de factori precum nivelul de dezvoltare cognitivă, stilurile de învățare, mediul socio-cultural sau particularitățile emoționale. În acest context, rolul cadrului didactic nu mai este acela de a transmite informații într-un mod standardizat, ci de a crea contexte variate de învățare, care să permită accesul tuturor elevilor la cunoaștere. Astfel, accentul se mută de la predare la învățare, iar elevul devine centrul procesului educațional. Fundamentele teoretice ale educației diferențiate pot fi regăsite în teoria constructivistă, conform căreia învățarea este un proces activ de construire a cunoștințelor, realizat prin interacțiunea dintre individ și mediu (Piaget, 1970). În această viziune, elevul nu este un receptor pasiv al informației, ci un participant activ, care își construiește propriile reprezentări asupra realității. De asemenea, conceptul de zonă a dezvoltării proximale evidențiază importanța sprijinului oferit elevului pentru a atinge niveluri superioare de performanță, dincolo de ceea ce ar putea realiza în mod independent (Vygotsky, 1978). Acest sprijin, oferit de profesor sau de colegi, este esențial în procesul de învățare și justifică necesitatea adaptării intervenției didactice.

În acest sens, diferențierea nu se limitează la simpla adaptare a sarcinilor de lucru, ci presupune o reorganizare profundă a actului didactic, care vizează toate componentele procesului educațional. Astfel, profesorul poate diferenția conținuturile, oferind materiale variate ca nivel de dificultate, poate adapta procesul de predare prin utilizarea unor metode diverse și poate flexibiliza produsele învățării, permițând elevilor să demonstreze ceea ce au învățat în moduri diferite. De asemenea, evaluarea devine una formativă, orientată spre progres și dezvoltare, și nu exclusiv spre performanță comparativă.

Un alt reper important în înțelegerea educației diferențiate este teoria diferențierii instrucționale dezvoltată de Tomlinson (2014), care subliniază necesitatea adaptării conținuturilor, proceselor și produselor învățării în funcție de profilul elevilor. Aceasta introduce ideea că diferențierea eficientă presupune cunoașterea aprofundată a elevilor, inclusiv a intereselor, motivației și nivelului de pregătire, precum și utilizarea unor strategii didactice

flexibile și variate. În această perspectivă, profesorul devine un designer al învățării, capabil să creeze experiențe educaționale personalizate.

Prin urmare, educația diferențiată nu reprezintă doar o metodă didactică, ci o paradigmă educațională care redefinește rolurile actorilor implicați și modul de organizare a procesului de învățământ. Aceasta contribuie la realizarea unei educații incluzive și echitabile, în care fiecare elev este valorizat și sprijinit să își atingă potențialul maxim.

Profesorul de sprijin - roluri și funcții

Profesorul de sprijin este un specialist în educație specială care intervine în mod direct în procesul de integrare a elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă, având un rol esențial în promovarea incluziunii și echității educaționale. Activitatea sa nu se limitează la asistarea elevului în realizarea sarcinilor școlare, ci presupune o intervenție complexă, care îmbină dimensiunea pedagogică, psihologică și socială. Literatura de specialitate subliniază faptul că profesorul de sprijin contribuie semnificativ la crearea unui mediu educațional accesibil și adaptat nevoilor diverse ale elevilor (Florian & Black-Hawkins, 2011).

În primul rând, profesorul de sprijin acționează ca facilitator al învățării, având responsabilitatea de a adapta materialele didactice și strategiile de predare astfel încât acestea să fie accesibile elevilor cu dificultăți de învățare. Această adaptare presupune nu doar simplificarea conținuturilor, ci și restructurarea modului de prezentare a informației, utilizarea suporturilor vizuale, a tehnologiilor asistive și a metodelor interactive. În acest sens, rolul său se apropie de cel al unui „designer al învățării”, capabil să creeze contexte educaționale personalizate. Cercetările arată că instruirea adaptată nevoilor elevilor conduce la creșterea performanțelor școlare și a implicării acestora în activitățile didactice (Tomlinson, 2014).

În al doilea rând, profesorul de sprijin îndeplinește rolul de mediator educațional, facilitând relațiile dintre elev, profesorul de la clasă și grupul de colegi. Această mediere este esențială pentru prevenirea izolării și marginalizării elevilor cu cerințe educaționale speciale. Prin intervenții adecvate, profesorul de sprijin contribuie la dezvoltarea competențelor sociale ale elevului și la integrarea sa în colectivul clasei. Studiile evidențiază faptul că relațiile pozitive cu colegii și profesorii au un impact semnificativ asupra adaptării școlare și a succesului educațional (Wentzel, 2010).

Un alt rol fundamental este cel de colaborator în cadrul echipei educaționale. Profesorul de sprijin lucrează în strânsă legătură cu profesorul de la clasă, consilierul școlar, logopezii și familia elevului, contribuind la elaborarea și implementarea planurilor educaționale individualizate. Această colaborare interdisciplinară asigură coerența intervențiilor și permite o abordare holistică a nevoilor elevului. Cercetările arată că parteneriatul între specialiști și familie este un factor determinant în eficiența intervențiilor educaționale (Epstein, 2011).

Pe lângă dimensiunea cognitivă, profesorul de sprijin are un rol important în oferirea suportului emoțional. Acesta contribuie la dezvoltarea stimei de sine, la creșterea motivației pentru învățare și la reducerea anxietății școlare. Relația de încredere dintre elev și profesorul de sprijin reprezintă un factor esențial în procesul educațional. Studiile realizate de Hattie (2009) evidențiază faptul că suportul emoțional și relațiile pozitive profesor-elev au un impact major asupra rezultatelor școlare. În cadrul educației diferențiate, profesorul de sprijin devine un element central al procesului instructiv-educativ, având un rol activ în proiectarea și implementarea intervențiilor personalizate. Acesta participă la elaborarea planurilor educaționale individualizate, stabilind obiective realiste și adaptate nivelului de dezvoltare al fiecărui elev. Planificarea individualizată permite monitorizarea progresului și ajustarea intervențiilor în funcție de evoluția elevului. Cercetările arată că utilizarea planurilor individualizate contribuie la îmbunătățirea performanțelor academice și la creșterea autonomiei elevilor (Mitchell, 2015). De asemenea, profesorul de sprijin susține diferențierea instruirii prin utilizarea unor metode variate, adaptate stilurilor de învățare ale elevilor. Diversificarea

strategiilor didactice, cum ar fi învățarea prin cooperare, utilizarea materialelor multisenzoriale sau integrarea tehnologiei, facilitează accesul la conținuturi și crește implicarea elevilor. În acest context, rolul profesorului de sprijin este de a sprijini profesorul de la clasă în implementarea unor practici incluzive eficiente.

Evaluarea diferențiată reprezintă o altă componentă esențială a activității profesorului de sprijin. Aceasta presupune adaptarea instrumentelor și criteriilor de evaluare în funcție de capacitățile elevului, punând accent pe progresul individual și nu pe comparația cu ceilalți. O astfel de abordare contribuie la reducerea anxietății și la dezvoltarea unei motivații intrinseci pentru învățare. Studiile arată că evaluarea formativă are un impact pozitiv asupra rezultatelor elevilor și asupra implicării acestora în procesul educațional (Black & Wiliam, 1998).

Un aspect esențial al activității profesorului de sprijin îl reprezintă colaborarea cu profesorul de la clasă, în special prin modelul co-teaching. Acest model presupune predarea în echipă și permite adaptarea în timp real a activităților didactice, oferind un sprijin eficient tuturor elevilor. Cercetările evidențiază faptul că acest tip de colaborare contribuie la îmbunătățirea rezultatelor academice și la crearea unui climat educațional pozitiv (Friend & Cook, 2010). Intervenția individualizată rămâne o practică frecvent utilizată, profesorul de sprijin lucrând direct cu elevul pentru consolidarea competențelor de bază. În același timp, utilizarea tehnologiei asistive devine din ce în ce mai importantă, facilitând accesul la informație și personalizarea învățării. Studiile recente arată că tehnologia poate reduce barierele în învățare și poate crește autonomia elevilor cu cerințe educaționale speciale (Rose & Meyer, 2002).

În ciuda importanței sale, activitatea profesorului de sprijin se confruntă cu numeroase dificultăți, printre care lipsa resurselor, numărul mare de elevi alocați și ambiguitatea rolului în cadrul instituției școlare. Aceste probleme pot limita eficiența intervențiilor și pot reduce impactul asupra procesului educațional. De asemenea, lipsa formării adecvate a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive constituie o barieră în realizarea unei colaborări eficiente. Cercetările arată că succesul incluziunii depinde în mare măsură de nivelul de pregătire al profesorilor și de atitudinea acestora față de diversitate (Florian, 2014).

Deci, profesorul de sprijin reprezintă un element esențial în implementarea educației diferențiate și în promovarea incluziunii școlare. Prin diversitatea rolurilor sale și prin impactul asupra dezvoltării elevilor, acesta contribuie la construirea unui sistem educațional echitabil și adaptat nevoilor societății contemporane.

Bibliografie

- Cerghit, I. (2006). Metode de invatamant. Iasi: Polirom.
- Cucoș, C. (2008). Pedagogie. Iasi: Polirom.
- Florian, L. (2014). What counts as evidence of inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 29(3), 286-294.
- Friend, M., & Cook, L. (2010). *Interactions: Collaboration skills for school professionals*. Boston: Pearson.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning*. London: Routledge.
- Ionescu, M., & Radu, I. (2001). *Didactica moderna*. Cluj-Napoca: Dacia.
- Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child*. New York: Orion Press.
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom*. Alexandria: ASCD.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society*. Cambridge: Harvard University Press.
- UNESCO (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Paris: UNESCO.

prof. Anca Delia **Cârdan**

DIVERSITATE ȘI DIFERENȚĂ ÎN EDUCAȚIE. PERSONALIZAREA INSTRUIRII

Diferențierea procesului de instruire a devenit o necesitate a sistemului educațional actual, focusat pe elev și pe nevoile acestuia. Plecând de la dezideratul educației pentru toți, tot mai frecvent constatăm că în grupele/clasele de elevi diversitatea este un fapt ce nu poate fi ignorat de către cadrele didactice. Astfel, interesul pentru abordarea diferențiată ar trebui să reprezinte un imperativ. Mai mult decât atât, în noua paradigmă a pedagogiei, centrată pe elev și dezvoltarea de competențe, principiile didactice pot fi aplicate în mare măsură în contextul individualizării și diferențierii actului educațional pentru a facilita progresul fiecărui elev conform nevoilor proprii de dezvoltare.

Pentru a asigura personalizarea instruirii este necesară abordarea unor noi tactici de predare în contextul centrării pe elev. Prezint astfel, un model acțional care are la bază contribuțiile lui H. Gardner:

- a) căi de acces la cunoaștere – au capacitatea de a diversifica activitățile de învățare și de a răspunde mai adecvat particularităților elevilor, permițând alinierea la inteligențele specifice ale acestora: calea narativă, calea numerică/cantitativă, calea fundamentală/existențială, calea estetică, calea practică și calea socială;
- b) prezentări analogice – implică utilizarea analogiilor pentru încurajarea reprezentărilor multiple ale cunoașterii;
- c) abordarea esenței – profesorul va încuraja reprezentarea în forme multiple a semnificațiilor de bază ale conținuturilor învățării, va aloca timp suficient pentru învățare, va valorifica o gamă largă de inteligențe, aptitudini și interese.

Diferențierea, conform abordării lui Tomlinson, este o abordare a predării-învățării în care cadrele didactice acționează proactiv prin adaptare curriculară a metodelor, resurselor, activităților și experiențelor de învățare în funcție de nevoile individuale sau ale grupurilor de elevi, pentru a maximiza potențialul de dezvoltare al fiecăruia. Astfel, este necesară o evaluare atentă a fiecărui elev în parte, cu sau fără cerințe educative speciale, pentru a identifica diferențele individuale de procesare a informațiilor, ritm de lucru, stil de învățare, inteligență predominantă astfel încât ansamblul metodologic să fie adaptat nevoilor acestora.

A. Gherguț, L. Frumos și G. Raus afirmă că pentru realizarea diferențierii este necesară o pregătire și o organizare foarte riguroasă a activității bazată pe următoarele aspecte:

- cunoașterea potențialului elevilor;
- fixarea obiectivelor în funcție de potențialul elevilor și de zona proximei dezvoltări;
- selectarea celor mai adecvate metode și strategii didactice, a materialelor didactice în funcție de conținuturile vehiculate și de capacitatea de a transpune conținutul de instruire la nivelul de înțelegere al elevilor, adaptarea conținuturilor și a modalității de evaluare;
- diferențierea sarcinilor de lucru individuale și a temelor pentru acasă pe diferite grade de dificultate, plecând de la o gradualitate a cerințelor;
- alternarea formelor de organizare a activității (individual, în perechi, în grup, frontal);
- resursa timp.

Diversitatea și diferențele dintre elevi constă în capacitățile diverse prin care aceștia caută în mod activ, organizează, interpretează, înmagazinează și, ulterior, refolosesc informația. Astfel „este necesar să conștientizăm diferențele interindividuale în învățare, să cunoaștem stilul de învățare predominant la care recurg elevii, respectiv combinațiile de stiluri de învățare utilizate și preferințele lor vizavi de activitățile care se desfășoară în clasă, de comportamentele profesorului, de formele de organizare a activității ș.a.m.d.” (Bocoș, M., 2002, p.67)

Toți elevii, inclusiv cei cu cerințe educaționale speciale, indiferent de particularitățile proprii, pot învăța dacă cei care le oferă suport știu cum să-i antreneze, cum să le propună programe pentru dezvoltarea abilităților transversale: de comunicare, de lucru în echipă, de învățare, de organizare a timpului, de rezolvare a problemelor, de negociere, ascultare, de dezvoltare a creativității și a competențelor digitale. Identificând diferențele dintre elevi și oferind posibilități multiple de valorificare a particularităților elevilor se vor obține următoarele: dezvoltarea autocunoașterii, relevarea punctelor forte și a punctelor slabe ale învățării, prevenirea neînțelegerilor dintre elevi-profesori și părinți, evidențierea abilităților de învățare, optimizarea învățării prin abordarea unui mod personal, obținerea unor calificative mai bune la școală, dezvoltarea unor relații pozitive cu cei din jur, reducerea problemelor de comportament.

Personalizarea instruirii nu se poate realiza cu eficiență maximă dacă profesorul nu manifestă o atitudine empatică. Empatia trebuie să exprime o reacție atitudinală, intelectual-afectivă, în care dragostea față de copil să fie subordonată nevoii de a-l înțelege și a-l ajuta. I. S. Firu spunea „Nu te coborî la nivelul copilului ca să faci teatru, nu ca să-l umilești pe copil sau să te umilești pe tine, ci pentru a crește din nou, împreună cu el, a simți din nou, tu, emoția marilor creatori, a relua și verifica adevăruri acceptate”, astfel capacitatea empatică specifică unui bun cadru didactic vizează un anumit model de identificare psihologică cu elevul, dublat de condiția păstrării unei distanțe adecvate cu întreg colectivul de elevi. Gilles Ferry aprecia că distanțarea îi permite profesorului să-și mențină o stare de disponibilitate față de fiecare elev, în schimb apropierea „îl asigură pentru a înțelege empatic doleanțele și trăirile elevilor”. De altfel, este de neconceput o relație eficientă între profesor și elevi fără apropierea dintre aceștia, dar și fără păstrarea unei relații profesor-întregul colectiv de elevi astfel încât profesorul să reușească să planifice și să realizeze lecții interesante și atractive, accesibile pentru toți elevii din clasă, nu doar pentru cei capabili de performanță.

Una dintre cele mai eficiente abordări pentru elevii cu CES constă în instruirea diferențiată, însă chiar dacă profesorii sunt conștienți de faptul că elevii prezintă nevoi diferite de învățare, doar o parte dintre ei respectă aceste diferențe în practicile lor de predare. Oferta educațională trebuie să fie flexibilă și compatibilă cu principiul asigurării de șanse egale la educație pentru toți elevii indiferent de mediul social din care provin, de experiențele de viață, de abilitățile și interesele diferite ale acestora. Componentele ce trebuie diferențiate pentru elevii cu CES sunt: conținutul (utilizarea unui conținut alternativ pentru a preda aceeași temă, dar și facilitarea și accesibilizarea conținutului: predarea bazată pe concept, mini-lecții, tutoriat, texte reduse), procesul (sarcini diferențiate și individualizate, resurse, roluri diferite pentru elev), produsul (rezultatul învățării, a ceea ce poate demonstra elevul că a învățat), mediul de învățare și evaluare (evaluarea continuă care permite cadrelor didactice să utilizeze proceduri, materiale și activități variate pentru a facilita participarea elevilor în experiențele de învățare).

Pentru asigurarea serviciilor de sprijin educațional pentru elevii cu CES este necesară elaborarea planurilor de intervenție care descriu achizițiile educaționale ca răspuns la suportul specific acordat în abordarea nevoilor elevilor, evaluând și programând continuu experiențele lor de învățare și dezvoltare. Planurile de intervenție personalizate vor viza: îmbunătățirea nivelului de comprehensiune a lecturii, îmbunătățirea abilităților de raționament matematic, sporirea cunoștințelor elementare de citit/scriș, dezvoltarea abilităților atenționale, inclusiv a celor de ascultare, formarea abilității de concentrare, controlul comportamentului, îmbunătățirea motricității fine, creșterea stimei de sine și a încrederii în capacitățile proprii.

Tratarea diferențiată capătă o pondere și mai mare în procesul verificării cunoștințelor elevului deoarece priceperea profesorului de a formula întrebarea astfel încât să trezească curiozitatea elevilor devine o condiție de primă necesitate pentru a-l atrage și a nu-l intimida. Formulată cu măiestrie, întrebarea va implica un răspuns ce va solicita capacitatea de

redescoperire a unor adevăruri de către elevi, ca și întărirea răspunsului ce presupune un nivel ridicat de empatie din partea cadrului didactic.

Învățarea școlară este marcată de diferențele individuale, de stilurile diferite în care învață elevii, de tipul de inteligență predominant, de capacitățile intelectuale ale fiecărui individ în parte, de motivația pentru învățare, de mediul din care provine, de cunoștințele, capacitățile, abilitățile dobândite în perioada preșcolară. Astfel, fiecare elev are modul lui preferat de a învăța, fiecare parcurge o situație de învățare în maniera sa personală, fiecare reacționează în felul lui în fața unei sarcini de învățare, fiecare se angajează diferit în soluționarea unei probleme, fiecare are sensibilitățile lui la anumite lucruri și un ritm propriu de învățare, fiecare își elaborează un stil propriu de a gândi, de a memoriza, de a reproduce, de a aplica cunoștințe, deprinderi, competențe.

Rolul procesului didactic este de a explora și de a exploata optim resursele de învățare ale tuturor elevilor, astfel încât cadrul didactic are nevoie de o temeinică pregătire psihologică, pedagogică și metodică deoarece, înainte de a preda, trebuie să cunoască particularitățile individuale ale elevilor și să identifice acele tehnici și instrumente care să stârnească interesul, motivația pentru activitatea de învățare pentru a genera un randament optim.

În funcție de nevoile elevilor, profesorii pot elabora și planuri de remediere pentru elevii remigranți, pentru elevii cu rezultate slabe la învățătură, pentru elevii care provin din medii defavorizate. Acestea pot fi elaborate pe parcursul unui an școlar, a câtorva module sau pe parcursul a câteva ore ca urmare a rezultatelor înregistrate la testele de evaluare cunoscute și ca măsuri de remediere și ameliorare.

În concluzie, profesorul este cel ca trebuie să-și exercite rolul de conducător al activităților instructiv-educative în așa fel încât să acorde șanse egale elevilor de a se dezvolta, de a dobândi noi achiziții, de a participa activ, de a-i stimula și ajuta în activitate, de a-i coordona și îndruma, de a le facilita înțelegerea indiferent de capacitățile intelectuale pe care le posedă, stilul și ritmul de învățare al acestora, tipul de inteligență predominantă, mediul din care provin elevii.

Bibliografie:

- Albușescu, I., Catalano, H., (2020), Sinteze de pedagogie generală, Editura Didactica Publishing House, București;
- Albușescu, I., Catalano, H., (2019), Sinteze de pedagogia învățământului primar, Editura Didactica Publishing House, București;
- Avram, I., Catalano, H., Someșan, E., (2010), Instrucție și educație în școala contemporană, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca;
- Bocoș, M., (2002), Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- Chiș, V., (2005), Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), Educația specială. Ghid metodologic, Editura Polirom, Iași.

prof. Ioana Cira

ROLUL PROFESORULUI DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIA MODERNĂ

Educația modernă se fundamentează pe principii precum incluziunea, egalitatea de șanse și respectarea diversității. În acest context, sistemul educațional contemporan promovează adaptarea procesului instructiv-educativ la nevoile fiecărui elev, iar profesorul de sprijin devine o resursă esențială în realizarea acestui deziderat. Rolul său este deosebit de important în susținerea elevilor cu cerințe educaționale speciale, dar și în promovarea unui climat educațional incluziv, favorabil tuturor copiilor (Ainscow, 2005).

Profesorul de sprijin nu mai este perceput doar ca specialist care lucrează individual cu elevii aflați în dificultate, ci ca un actor activ în procesul educațional, cu responsabilități multiple: pedagogice, sociale, relaționale și de colaborare instituțională. În contextul educației moderne, acest rol devine tot mai complex, fiind strâns legat de transformările sistemului educațional și de noile paradigme pedagogice.

Educația incluzivă are la bază ideea că fiecare copil are dreptul să învețe într-un mediu care îi valorifică potențialul și îi respectă particularitățile individuale. În această perspectivă, profesorul de sprijin contribuie la eliminarea barierelor din procesul educațional și la facilitarea participării active a tuturor elevilor (UNESCO, 2020).

Rolul profesorului de sprijin în cadrul educației incluzive este unul complex. Acesta colaborează cu profesorul de la clasă pentru adaptarea conținuturilor, metodelor de predare și evaluare la nevoile elevului. De asemenea, oferă suport individualizat, sprijină integrarea socială a elevilor și contribuie la dezvoltarea autonomiei acestora.

Prin intervențiile sale, profesorul de sprijin facilitează accesul elevilor cu dificultăți de învățare sau dizabilități la experiențe educaționale autentice. Astfel, incluziunea nu se reduce la simpla prezență a elevului în clasă, ci presupune participare reală, progres și apartenență la comunitatea școlară (UNICEF, 2013).

Una dintre cele mai importante funcții ale profesorului de sprijin este cea pedagogică. Acesta identifică nevoile educaționale ale elevilor, contribuie la elaborarea planurilor de intervenție personalizată și aplică strategii didactice adaptate. În acest sens, profesorul de sprijin devine facilitator al învățării și promotor al succesului școlar.

O altă dimensiune importantă este rolul de mediator educațional. Profesorul de sprijin creează punți între elev, cadre didactice, familie și ceilalți specialiști implicați. Acest rol de intermediere favorizează comunicarea, cooperarea și construirea unui mediu educațional suportiv.

Totodată, profesorul de sprijin are un rol important în dezvoltarea socio-emoțională a elevilor. Sprijinul acordat nu vizează doar performanța școlară, ci și dezvoltarea stimei de sine, a motivației și a abilităților de relaționare. Studiile arată că sprijinul emoțional și relațional are un impact semnificativ asupra progresului educațional al copiilor cu nevoi diverse (Florian & Black-Hawkins, 2011).

În același timp, profesorul de sprijin contribuie la sensibilizarea comunității școlare în privința incluziunii și diversității. Prin activitatea sa, promovează atitudini pozitive, combaterea prejudecăților și dezvoltarea unei culturi școlare bazate pe acceptare și cooperare.

Educația modernă pune accent pe colaborare și parteneriat. În acest context, profesorul de sprijin face parte dintr-o echipă multidisciplinară alături de profesori, consilieri școlari, psihologi, logopezi și familie.

Colaborarea cu profesorul de la clasă este esențială pentru succesul intervenției educaționale. Adaptările curriculare și strategiile incluzive sunt mai eficiente atunci când sunt realizate în parteneriat. Ainscow (2005) subliniază că practicile colaborative reprezintă una dintre condițiile fundamentale ale școlii incluzive.

Relația cu familia este, de asemenea, foarte importantă. Profesorul de sprijin oferă suport părinților, facilitează comunicarea dintre școală și familie și contribuie la continuitatea intervenției educaționale între mediul școlar și cel familial.

Prin această dimensiune colaborativă, profesorul de sprijin depășește rolul tradițional de specialist și devine participant activ la construirea unui sistem educațional integrat.

Complexitatea acestui rol presupune dezvoltarea unui set variat de competențe profesionale. În primul rând, profesorul de sprijin trebuie să dețină competențe pedagogice solide, care să permită adaptarea procesului de predare la nevoile diverse ale elevilor.

Sunt necesare, de asemenea, competențe de comunicare și relaționare, deoarece activitatea sa presupune interacțiune permanentă cu elevi, profesori, părinți și specialiști.

Competențele de evaluare și planificare individualizată sunt esențiale pentru identificarea nevoilor elevului și proiectarea intervențiilor adecvate. În plus, profesorul de sprijin trebuie să manifeste flexibilitate, empatie, capacitate de reflecție și deschidere spre formare continuă.

Florian și Black-Hawkins (2011) consideră că profesorii implicați în educația incluzivă trebuie să depășească modelul intervenției compensatorii și să dezvolte practici centrate pe participarea tuturor elevilor.

Deși rolul profesorului de sprijin este recunoscut ca esențial, există numeroase provocări care pot afecta eficiența activității sale. Printre acestea se numără resursele insuficiente, numărul mare de elevi aflați în responsabilitate, lipsa clarității privind atribuțiile sau dificultățile de colaborare instituțională.

O altă provocare este legată de percepțiile încă existente asupra incluziunii și asupra elevilor cu cerințe educaționale speciale. Uneori, profesorul de sprijin se confruntă cu rezistență la schimbare sau cu dificultăți în promovarea practicilor incluzive.

Cu toate acestea, perspectivele dezvoltării profesiei sunt favorabile. Transformările educației moderne și accentul tot mai puternic pus pe echitate și accesibilitate sporesc relevanța profesorului de sprijin în arhitectura sistemului educațional.

Un aspect esențial în consolidarea rolului profesorului de sprijin în educația modernă este formarea profesională continuă. Dinamica sistemului educațional, diversitatea tot mai mare a nevoilor elevilor și schimbările legislative și curriculare impun actualizarea permanentă a competențelor profesionale. Profesorul de sprijin nu poate răspunde eficient cerințelor actuale fără o pregătire continuă, bazată pe cercetări recente, practici inovatoare și reflecție profesională (Florian & Black-Hawkins, 2011).

Formarea continuă contribuie la dezvoltarea competențelor de utilizare a strategiilor incluzive, a tehnologiilor educaționale și a metodelor moderne de intervenție. În prezent, digitalizarea educației a deschis noi oportunități de sprijin pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, iar profesorul de sprijin are rolul de a valorifica aceste resurse pentru a facilita accesul la învățare. Platformele digitale, resursele interactive și tehnologiile asistive pot susține individualizarea instruirii și creșterea participării elevilor (UNESCO, 2020).

Totodată, formarea continuă sprijină dezvoltarea unei identități profesionale solide. Profesorul de sprijin nu este doar executant al unor intervenții educaționale, ci profesionist reflexiv, capabil să analizeze critic propria practică și să contribuie activ la îmbunătățirea mediului școlar. Această perspectivă transformă profesia într-una dinamică și relevantă pentru evoluția sistemului educațional.

Un alt aspect important îl reprezintă rolul profesorului de sprijin în promovarea educației centrate pe elev. Școala modernă valorizează învățarea activă, diferențierea și participarea fiecărui elev, iar profesorul de sprijin contribuie direct la implementarea acestor principii. Prin adaptări curriculare și intervenții personalizate, acesta susține accesul elevilor la experiențe autentice de învățare și dezvoltare.

Viitorul profesiei este strâns legat și de politicile educaționale orientate spre incluziune. Tot mai multe sisteme de educație recunosc necesitatea extinderii serviciilor de sprijin și a

consolidării statutului profesorului de sprijin. Investiția în această profesie reprezintă, de fapt, investiție în calitatea educației și în construirea unei școli capabile să răspundă nevoilor tuturor elevilor (Ainscow, 2005).

În același timp, dezvoltarea profesiei presupune depășirea unei viziuni limitative asupra rolului profesorului de sprijin. Acesta nu trebuie perceput exclusiv ca specialist care intervine în cazul dificultăților, ci ca partener educațional implicat în proiectarea unui mediu de învățare accesibil și incluziv pentru toți elevii. Această schimbare de perspectivă reflectă trecerea de la modelul centrat pe deficit la modelul centrat pe participare și potențial.

Profesorul de sprijin are și un rol important în cultivarea valorilor democratice și sociale ale educației moderne. Incluziunea nu este doar o problemă pedagogică, ci și una de echitate socială, drepturi și participare. Prin activitatea sa, profesorul de sprijin contribuie la formarea unei culturi a respectului, toleranței și solidarității, valori fundamentale într-o societate contemporană.

Astfel, viitorul acestei profesii se conturează în strânsă legătură cu evoluția educației incluzive. Cu cât școala modernă va pune mai mult accent pe diversitate, echitate și personalizarea învățării, cu atât rolul profesorului de sprijin va deveni mai important. Acesta nu mai reprezintă doar o resursă complementară, ci un element structural al educației moderne.

În concluzie, profesorul de sprijin ocupă un loc central în arhitectura educației moderne, prin contribuția sa la incluziune, echitate și succes educațional. Complexitatea rolurilor asumate, nevoia de colaborare, importanța formării continue și provocările actuale demonstrează că această profesie are o relevanță majoră pentru prezentul și viitorul școlii.

Profesorul de sprijin nu susține doar elevii cu nevoi speciale, ci contribuie la transformarea întregului mediu educațional, promovând o educație flexibilă, accesibilă și orientată spre nevoile tuturor copiilor. În acest sens, rolul său este definitiv pentru dezvoltarea unei educații moderne autentice.

Bibliografie

Mel Ainscow. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124 <https://doi.org/10.1007/s10833-005-1298-4>

Lani Florian, & Kristine Black-Hawkins. (2011). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*, 37(5), 813–828 <https://doi.org/10.1080/01411926.2010.501096>

UNESCO. (2020). *Inclusion and education: All means all*. UNESCO Publishing.

UNICEF. (2013). *The state of the world's children: Children with disabilities*. UNICEF.

European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2022). *Inclusive education in Europe: Policy and practice*. European Agency Publications.

prof. Claudia-Petruța Curtuiș

PROFESORUL DE SPRIJIN – FACILITATOR AL INCLUZIUNII EDUCAȚIONALE

Educația contemporană se află într-un proces continuu de redefinire și transformare, determinat de nevoia de a răspunde diversității tot mai accentuate a populației școlare. Într-o societate caracterizată de pluralism cultural, diferențe socio-economice și o conștientizare tot mai mare a drepturilor individuale, sistemul educațional este chemat să ofere șanse egale pentru toți elevii. Unul dintre cele mai importante principii care ghidează aceste transformări este incluziunea educațională, care presupune integrarea tuturor elevilor, indiferent de particularitățile lor de dezvoltare, în sistemul de învățământ de masă. În acest context, conceptul de incluziune educațională capătă o importanță centrală, depășind simpla integrare fizică a elevilor cu cerințe educaționale speciale și orientându-se către participare activă, valorizare și succes școlar pentru fiecare copil. Educația incluzivă se bazează pe ideea că fiecare copil are dreptul la educație de calitate, adaptată nevoilor sale individuale. Astfel, paradigma tradițională, centrată pe uniformitate și standardizare, este înlocuită treptat de o paradigmă flexibilă, centrată pe diversitate și individualizare.

Un rol esențial în această arhitectură complexă îl are profesorul de sprijin, a cărui activitate reflectă atât transformările din educație, cât și provocările concrete ale practicii pedagogice. Acesta devine un actor esențial, contribuind la realizarea unei educații echitabile și accesibile. Activitatea profesorului de sprijin este complexă și multidimensională.

Profesorul de sprijin este specialistul care oferă asistență educațională elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES), integrați în învățământul de masă. Este ca un actor educațional strategic, implicat direct în facilitarea accesului la învățare și în adaptarea mediului școlar la nevoile elevilor. Funcția sa principală este aceea de a asigura suport individualizat elevilor cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă, însă această funcție se extinde mult dincolo de intervenția directă. În realitate, profesorul de sprijin devine un mediator între nevoile elevului și cerințele curriculumului, contribuind la adaptarea procesului educațional. Activitatea sa se desfășoară în colaborare cu profesorii de la clasă, consilierii școlari și familia elevului, contribuind astfel la construirea unui ecosistem educațional flexibil și receptiv.

Schimbarea de paradigmă de la un model educațional tradițional, centrat pe uniformitate, la unul incluziv, centrat pe diversitate, a generat o redefinire profundă a rolurilor didactice. Dacă în trecut accentul era pus pe transmiterea standardizată a informației, astăzi se pune accent pe diferențiere, personalizare și adaptare. În acest nou context, profesorul de sprijin are responsabilitatea de a identifica nevoile specifice ale elevului, de a elabora strategii didactice adecvate și de a colabora cu ceilalți actori educaționali pentru a asigura coerența intervenției.

Un aspect definitoriu al activității sale îl constituie adaptarea curriculară. Aceasta presupune nu doar simplificarea conținuturilor educaționale, ci și restructurarea și adaptarea lor la nevoile individuale ale elevilor astfel încât să devină accesibile și relevante pentru elevi. De aceea este nevoie de cunoașterea aprofundată a particularităților de dezvoltare ale fiecărui copil, precum și capacitatea de a elabora strategii didactice flexibile și eficiente. Profesorul de sprijin utilizează metode și strategii de predare variate și diferențiate, de la învățarea asistată până la tehnici interactive și suport vizual, în funcție de nivelul și ritmul de învățare al elevului. Astfel urmărește să faciliteze înțelegerea și să stimuleze motivația pentru învățare.

Profesorul de sprijin contribuie la elaborarea planurilor educaționale individualizate care stabilesc obiective clare, metode adecvate și modalități de evaluare adaptate. În acest sens, activitatea sa implică nu doar competențe pedagogice, ci și abilități de analiză, reflecție și

inovare. Totodată, el contribuie la dezvoltarea autonomiei elevului, încurajându-l să participe activ la propriul proces educațional.

Pe lângă dimensiunea didactică, profesorul de sprijin are un rol important în facilitarea incluziunii sociale. Acesta facilitează integrarea elevului în colectivul clasei, participarea activă a elevului la viața clasei, nu doar prin prezența în clasă, ci și prin participarea la activitățile colective și prin dezvoltarea relațiilor interpersonale. Profesorul de sprijin intervine pentru a reduce barierele de comunicare, pentru a preveni situațiile de marginalizare și pentru a promova un climat de acceptare și respect reciproc. Activitatea sa contribuie la formarea unei culturi școlare incluzive, în care diversitatea este percepută ca o resursă, nu ca un obstacol.

Colaborarea reprezintă o altă dimensiune esențială a activității profesorului de sprijin. Într-un sistem educațional incluziv, responsabilitatea pentru succesul elevului nu aparține unui singur actor, ci este împărtășită de întreaga echipă educațională. Profesorul de sprijin lucrează în echipă cu profesorii de la clasă, oferind sugestii metodologice privind adaptarea conținuturilor, utilizarea unor metode alternative de predare și sprijin în gestionarea situațiilor dificile. De asemenea, colaborarea cu familia este esențială, deoarece aceasta asigură continuitatea intervenției și sprijină dezvoltarea armonioasă a copilului. Succesul intervenției depinde în mare măsură de coerența dintre mediul școlar și cel familial. Profesorul de sprijin devine astfel un liant între diferitele contexte de dezvoltare ale elevului, contribuind la crearea unui cadru educațional integrat.

În educația modernă, se remarcă tot mai clar orientarea către o paradigmă centrată pe elev, în care acesta este considerat un participant activ la procesul de învățare și care pune accent pe nevoile, interesele și potențialul acestuia. În acest context, profesorul de sprijin devine un facilitator al învățării, ghidând elevul în descoperirea și dezvoltarea propriilor competențe. Această abordare presupune o schimbare de perspectivă, de la transmiterea de informații la crearea unor experiențe de învățare semnificative și relevante. Profesorul de sprijin susține această perspectivă prin promovarea autonomiei, a încrederii în sine și a dezvoltării competențelor socio-emoționale. În același timp, paradigma colaborativă subliniază importanța muncii în echipă și a parteneriatului educațional. Profesorul de sprijin devine un facilitator al dialogului și al cooperării între toți actorii implicați. Acesta nu acționează izolat, ci în strânsă legătură cu ceilalți profesioniști implicați în educația elevului. Această colaborare permite o abordare holistică, care ia în considerare toate dimensiunile dezvoltării copilului: cognitivă, emoțională, socială și comportamentală. În același timp, paradigma incluziunii promovează ideea că sistemul educațional trebuie să se adapteze elevului, nu invers, ceea ce implică o flexibilitate sporită și o deschidere către schimbare.

Pe lângă activitatea didactică, profesorul de sprijin oferă sprijin emoțional elevilor și consiliere părinților, contribuind la crearea unui mediu educațional echilibrat. Acesta monitorizează progresul elevului și adaptează strategiile educaționale în funcție de rezultate, folosind evaluarea formativă și continuă.

Integrarea tehnologiei în educație aduce noi oportunități, dar și noi responsabilități. Profesorul de sprijin utilizează resurse digitale pentru a adapta conținuturile și pentru a crea experiențe de învățare interactive. Platformele educaționale, aplicațiile de învățare și materialele multimedia pot contribui semnificativ la creșterea accesibilității, mai ales pentru elevii cu dificultăți de învățare. Totuși, utilizarea eficientă a acestor instrumente presupune competențe digitale solide și o formare continuă.

În ciuda importanței sale, profesorul de sprijin se confruntă cu numeroase dificultăți și provocări. Una dintre cele mai frecvente probleme este reprezentată de resursele limitate, atât în ceea ce privește materialele didactice, cât și numărul de specialiști disponibili. În multe situații, un singur profesor de sprijin este responsabil pentru un număr mare de elevi, ceea ce reduce eficiența intervenției și limitează posibilitatea unei abordări individualizate. De asemenea, lipsa unei formări continue adecvate în domeniul incluziunii, poate afecta calitatea

activității, mai ales în contextul unor cerințe tot mai complexe.

Un alt obstacol important îl constituie rezistența la schimbare, care poate apărea atât la nivelul cadrelor didactice, cât și al părinților. Incluziunea educațională presupune o schimbare de mentalitate, care nu se realizează întotdeauna ușor. Uneori aceasta este percepută ca o obligație formală, fără o înțelegere profundă a principiilor care o susțin.

Există situații în care elevii cu cerințe educaționale speciale sunt percepuți ca o dificultate suplimentară, iar profesorul de sprijin este văzut ca singurul responsabil pentru gestionarea acestora. Această perspectivă limitează potențialul colaborării și poate conduce la izolarea rolului profesorului de sprijin. Aceste aspecte pot afecta eficiența intervenției și pot genera frustrări atât pentru profesori, cât și pentru elevi.

Pentru a răspunde acestor provocări, este necesară o abordare integrată, care să includă politici educaționale coerente, clarificarea rolurilor în cadrul echipei educaționale, investiții în formare, dezvoltarea unor programe de formare continuă, integrarea tehnologiilor educaționale moderne, promovarea unei culturi organizaționale bazate pe colaborare și incluziune, schimbarea de mentalitate la nivel instituțional.

Profesorul de sprijin trebuie susținut nu doar prin resurse materiale, ci și prin recunoașterea importanței sale în cadrul sistemului educațional. Dezvoltarea profesională continuă, schimbul de bune practici și promovarea unei culturi a colaborării sunt elemente esențiale pentru consolidarea acestui rol.

În perspectivă, rolul profesorului de sprijin va deveni tot mai important, pe măsură ce educația devine tot mai orientată către personalizare și flexibilitate. Acesta nu se va limita la intervenția punctuală, ci va avea o contribuție tot mai importantă nu doar la nivel individual, ci și la nivel instituțional, participând la proiectarea, dezvoltarea și implementarea unor strategii educaționale incluzive. Astfel, profesorul de sprijin poate fi considerat un veritabil agent al schimbării, capabil să influențeze atât parcursul individual al elevilor, cât și evoluția sistemului educațional în ansamblu.

Profesorul de sprijin ocupă un loc central în arhitectura educației moderne, reflectând trecerea de la un model rigid, standardizat, la unul flexibil și incluziv. Complexitatea rolurilor sale evidențiază necesitatea unei abordări integrate, bazate pe colaborare, adaptare și inovație precum și nevoia de adaptare a sistemului educațional la diversitatea elevilor. Prin activitatea sa, profesorul de sprijin contribuie nu doar la succesul școlar al elevilor cu cerințe educaționale speciale, ci și la construirea unei școli incluzive, în care fiecare elev are șansa de a-și valorifica potențialul și de a participa activ la viața comunității. Astfel, importanța acestui rol depășește cadrul educațional, având implicații semnificative pentru dezvoltarea unei societăți echitabile și deschise diversității.

Paradigmele actuale evidențiază o schimbare de perspectivă: de la uniformitate la diversitate, de la predare la facilitare, de la izolare la colaborare. În acest context, profesorul de sprijin nu este doar un ajutor, ci un agent al schimbării educaționale.

Bibliografie

1. Cucuș, C. (2006), *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași
2. Gherguț, A. (2011), *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Editura Polirom, Iași
3. Vrășmaș, E. (2001), *Educația incluzivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București
4. Vrășmaș, E., Dumitrache, A., Almășan, B.H. (coord.) (2023), *Cum sunt pregătite școlile să primească toți copiii: cercetare privind accesul școlar al copiilor cu dizabilități și/sau CES în contextul românesc actual*, Editura Institutul European, Iași
5. Vrășmaș, T., Vrășmaș, E. (coord.) (2021), *Pe drumul spre educația incluzivă în România. Contribuția Rețelei RENINCO*, Editura Universitară, București

prof. Adriana Maria **Floroae**

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

Educația contemporană traversează un proces complex de transformare, determinat de necesitatea adaptării la diversitatea elevilor și la cerințele unei societăți dinamice. În acest context, conceptul de incluziune educațională a devenit un principiu fundamental, promovând ideea că fiecare elev are dreptul la o educație de calitate, indiferent de particularitățile sale. Profesorul de sprijin se înscrie ca un actor esențial în această arhitectură educațională, contribuind la integrarea și dezvoltarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Evoluția paradigmatelor educaționale a determinat redefinirea rolului acestuia, de la un specialist orientat spre remediere la un facilitator al incluziunii și al succesului școlar.

1. Profesorul de sprijin în contextul educației moderne

Profesorul de sprijin este un cadru didactic specializat care oferă suport educațional individualizat elevilor cu dificultăți de învățare, dizabilități sau alte nevoi educaționale specifice. Activitatea sa nu se limitează la intervenția directă asupra elevului, ci implică o abordare complexă, centrată pe colaborare și adaptare curriculară. În trecut, sistemul educațional era dominat de paradigma integrării, care presupunea adaptarea elevului la cerințele școlii.

În prezent, paradigma incluziunii schimbă perspectiva, punând accent pe adaptarea mediului educațional la nevoile elevului. Astfel, profesorul de sprijin devine un element cheie în crearea unui mediu educațional flexibil și accesibil.

2. Rolurile profesorului de sprijin

Activitatea profesorului de sprijin este caracterizată de o diversitate de roluri, care reflectă complexitatea intervenției educaționale: Rolul pedagogic constă în adaptarea strategiilor didactice, a materialelor și a conținuturilor pentru a răspunde nevoilor individuale ale elevilor. Elaborarea planurilor educaționale individualizate (PEI) reprezintă un instrument esențial în acest proces. Rolul de consilier implică oferirea de suport emoțional și motivațional elevilor, contribuind la dezvoltarea încrederii în sine și la creșterea implicării în activitatea școlară. Rolul de mediator se manifestă prin facilitarea relațiilor dintre elev și colegi, precum și dintre elev și cadrele didactice, în vederea integrării sociale și educaționale.

Rolul de colaborator presupune cooperarea cu profesorii de la clasă, cu familia și cu alți specialiști (psihologi, logopezi), în vederea realizării unei intervenții coerente și eficiente. Rolul de evaluator constă în monitorizarea progresului elevilor și în ajustarea strategiilor educaționale în funcție de rezultatele obținute.

3. Paradigme educaționale și impactul asupra rolului profesorului de sprijin

Schimbările din educație au determinat apariția unor paradigme care influențează direct activitatea profesorului de sprijin: Paradigma incluziunii promovează acceptarea diversității și eliminarea barierelor din educație. Profesorul de sprijin devine astfel un promotor al echității și al accesului egal la învățare. Paradigma centrată pe elev pune accent pe nevoile, interesele și ritmul individual de dezvoltare. Profesorul de sprijin personalizează actul educațional și contribuie la dezvoltarea potențialului fiecărui elev.

Paradigma colaborativă subliniază importanța muncii în echipă. Profesorul de sprijin nu mai acționează izolat, ci face parte dintr-o rețea de suport educațional. Paradigma competențelor schimbă accentul de pe transmiterea de informații pe formarea de abilități practice și sociale. Profesorul de sprijin contribuie la dezvoltarea competențelor cognitive, emoționale și sociale ale elevilor.

4. Provocări în activitatea profesorului de sprijin

În ciuda importanței sale, profesorul de sprijin se confruntă cu numeroase dificultăți.

Printre acestea se numără lipsa resurselor materiale adecvate, numărul mare de elevi care necesită sprijin, insuficiența formare continuă și dificultățile de colaborare cu unele cadre didactice sau familii.

De asemenea, persistă încă stereotipuri și prejudecăți legate de elevii cu cerințe educaționale speciale, ceea ce poate îngreuna procesul de incluziune. Aceste provocări evidențiază necesitatea unor politici educaționale coerente și a unei susțineri instituționale mai puternice.

5. Direcții de dezvoltare și perspective

Pentru a răspunde cerințelor educației moderne, este necesară consolidarea rolului profesorului de sprijin prin formare continuă și dezvoltarea competențelor profesionale. Integrarea tehnologiei în procesul educațional poate facilita adaptarea învățării și crește eficiența intervențiilor. De asemenea, promovarea unei culturi a incluziunii în școli și în societate este esențială pentru succesul acestui demers. Colaborarea interdisciplinară și implicarea activă a familiei reprezintă factori determinanți în asigurarea progresului elevilor.

6. Strategii și bune practici în activitatea profesorului de sprijin

Pentru a asigura eficiența intervenției educaționale, profesorul de sprijin utilizează o varietate de strategii didactice adaptate nevoilor elevilor cu CES. Învățarea diferențiată permite ajustarea conținuturilor, metodelor și ritmului de lucru în funcție de particularitățile fiecărui elev. Metodele interactive, precum învățarea prin cooperare, jocul didactic sau învățarea bazată pe proiecte, contribuie la creșterea motivației și implicării elevilor.

Utilizarea tehnologiilor asistive facilitează accesul la informație și sprijină dezvoltarea autonomiei elevilor, iar adaptarea evaluării permite evidențierea progresului individual prin metode alternative, precum portofoliul sau observarea sistematică.

Parteneriatul școală–familie reprezintă o componentă esențială a intervenției educaționale, contribuind la crearea unui mediu coerent de sprijin pentru elev. Comunicarea constantă și colaborarea eficientă între toți actorii implicați sunt fundamentale pentru succesul incluziunii.

7. Dimensiunea umană și socială a activității profesorului de sprijin

Dincolo de intervenția didactică propriu-zisă, activitatea profesorului de sprijin are o profundă dimensiune umană și socială. Acesta nu contribuie doar la dezvoltarea competențelor școlare ale elevului, ci și la formarea unei imagini de sine pozitive, la cultivarea autonomiei și la consolidarea sentimentului de apartenență la grupul clasei.

În numeroase situații, elevii cu cerințe educaționale speciale se confruntă nu doar cu dificultăți de învățare, ci și cu stări de anxietate, nesiguranță sau izolare. Prin urmare, profesorul de sprijin devine adesea un reper afectiv și relațional important, capabil să ofere elevului încredere, stabilitate și motivație.

Relația construită între profesorul de sprijin și elev are la bază empatia, răbdarea și respectul pentru ritmul individual de dezvoltare. Această relație este esențială pentru crearea unui climat educațional securizant, în care elevul să se simtă acceptat și valorizat. În același timp, profesorul de sprijin contribuie la formarea atitudinilor incluzive în rândul colegilor, încurajând cooperarea, toleranța și respectul față de diversitate. Astfel, rolul său depășește cadrul intervenției individuale și se extinde asupra întregii comunități școlare.

Într-o școală cu adevărat incluzivă, succesul nu este definit exclusiv prin performanțe academice, ci și prin capacitatea fiecărui elev de a participa activ la viața clasei și de a-și valorifica potențialul.

Profesorul de sprijin are meritul de a transforma diferențele dintre elevi în oportunități de învățare și de dezvoltare pentru toți. Prin prezența sa, școala devine un spațiu mai deschis, mai flexibil și mai receptiv la nevoile reale ale copiilor.

De asemenea, profesorul de sprijin contribuie la promovarea unei viziuni moderne asupra educației, în care accentul cade pe cooperare, echitate și intervenție personalizată. El

susține ideea că progresul fiecărui elev trebuie analizat în raport cu propriile posibilități, nu prin comparații rigide cu standarde unice.

Această perspectivă este deosebit de valoroasă într-un sistem educațional care își propune să ofere șanse reale tuturor copiilor. Prin profesionalism, implicare și sensibilitate pedagogică, profesorul de sprijin devine nu doar un specialist al adaptării educaționale, ci și un promotor autentic al valorilor umane fundamentale.

Concluzie

Profesorul de sprijin reprezintă un element central al educației incluzive, având un rol esențial în asigurarea egalității de șanse pentru toți elevii. Prin diversitatea funcțiilor sale și prin adaptarea la noile paradigme educaționale, acesta contribuie la construirea unui sistem educațional flexibil, echitabil și orientat spre nevoile reale ale elevilor. Susținerea activității sale prin resurse adecvate, formare continuă și politici educaționale eficiente este esențială pentru dezvoltarea unei educații moderne autentice.

Bibliografie

1. Cucuș, C. (2006). *Pedagogie*. Iași: Polirom, pp. 45–78, 120–135, 210–225.
2. Verza, E. (2011). *Psihopedagogia specială*. București: Editura Didactică și Pedagogică, pp. 98–130, 201–220, 245–260.
3. Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*. Iași: Polirom, pp. 60–95, 140–165, 200–215.
4. UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Paris: UNESCO, pp. 5–24, 30–48.
5. Florian, L. (2014). *The SAGE Handbook of Special Education*. London: SAGE, pp. 30–50, 210–225, 300–320.
6. Ministerul Educației (România). *Repere pentru educația incluzivă*, pp. 10–35, 40–55.
7. Tomlinson, C. A. (2014). *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Alexandria: ASCD, pp. 25–60, 101–125.
8. Ainscow, M. (2005). *Developing Inclusive Education Systems: What Are the Levers for Change?* *Journal of Educational Change*, pp. 109–124.

prof. Maria Găncean

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIE

Educația contemporană traversează un proces continuu de transformare, determinat de diversitatea nevoilor de învățare ale elevilor și de necesitatea adaptării strategiilor didactice la realitățile actuale ale școlii. În acest context, profesorul de sprijin ocupă un loc esențial în asigurarea unui proces educațional echitabil, accesibil și incluziv. Prezența sa în mediul școlar reflectă preocuparea tot mai accentuată pentru respectarea dreptului fiecărui copil la educație de calitate, indiferent de particularitățile sale de dezvoltare, de ritmul propriu de învățare sau de dificultățile întâmpinate.

Rolul profesorului de sprijin este complex și presupune mult mai mult decât simpla asistare a elevului în activitatea de la clasă. Acesta identifică dificultățile de învățare, observă nevoile individuale ale elevului și elaborează intervenții personalizate, menite să faciliteze progresul școlar și integrarea armonioasă în colectiv. Prin activitatea sa, profesorul de sprijin contribuie la dezvoltarea potențialului fiecărui copil, valorificând capacitățile existente și oferind sprijin în depășirea obstacolelor de natură cognitivă, emoțională sau socială.

Un element central al activității sale îl reprezintă planul educațional individualizat. Acest instrument pedagogic stabilește obiective clare, metode de lucru adecvate și modalități de evaluare adaptate particularităților elevului. Prin intermediul planului educațional individualizat, procesul instructiv-educativ devine mai flexibil și mai eficient, deoarece este construit pornind de la nivelul real de dezvoltare al copilului. Astfel, actul educațional nu mai este unul uniform, ci unul centrat pe nevoile și posibilitățile concrete ale fiecărui elev.

Colaborarea cu profesorii de la clasă reprezintă o condiție esențială pentru reușita intervenției educaționale. Profesorul de sprijin oferă sugestii metodice, propune activități diferențiate și contribuie la adaptarea curriculumului, astfel încât elevul să poată participa activ la procesul de învățare. Această colaborare presupune dialog permanent, schimb de observații și stabilirea unor obiective comune, orientate spre progresul real al copilului.

În același timp, profesorul de sprijin poate avea și un rol consultativ pentru cadrele didactice, sprijinindu-le în alegerea celor mai potrivite strategii de lucru în contexte educaționale diverse.

Relația cu familia este la fel de importantă, întrucât progresul elevului depinde în mare măsură de continuitatea sprijinului oferit atât la școală, cât și acasă. Părinții trebuie informați, consiliați și implicați în mod activ în demersul educațional, pentru ca intervențiile realizate în mediul școlar să fie susținute și consolidate în viața de zi cu zi. Comunicarea eficientă dintre profesorul de sprijin și familie contribuie la înțelegerea mai profundă a nevoilor copilului și la construirea unui parteneriat educațional autentic.

Pe lângă dimensiunea instructivă, profesorul de sprijin are un rol important în dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor. El îi ajută pe copii să își dezvolte încrederea în sine, autonomia, capacitatea de relaționare și adaptarea la cerințele mediului școlar. În multe situații, dificultățile de învățare sunt însoțite de nesiguranță, anxietate sau teamă de eșec, iar intervenția profesorului de sprijin devine esențială pentru crearea unui climat de siguranță și acceptare. Prin empatie, răbdare și profesionalism, acesta contribuie la formarea unei imagini de sine pozitive și la creșterea motivației pentru învățare.

Educația incluzivă presupune acceptarea diversității și construirea unui climat pozitiv în clasă, în care fiecare elev să se simtă valorizat și respectat. În acest sens, profesorul de sprijin devine un mediator al incluziunii, facilitând integrarea elevului în colectiv și încurajând relații bazate pe cooperare, toleranță și respect reciproc. Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale nu înseamnă doar prezența lor fizică în clasă, ci participarea reală, activă și semnificativă la procesul de învățare și la viața grupului.

Utilizarea metodelor interactive și a resurselor digitale contribuie semnificativ la eficientizarea activității profesorului de sprijin. Materialele vizuale, aplicațiile educaționale, jocurile didactice și platformele digitale pot transforma învățarea într-un proces mai accesibil, mai atractiv și mai motivant.

Adaptarea resurselor la nivelul de înțelegere al elevului și valorificarea tehnologiei în scop educativ reprezintă direcții importante ale practicii pedagogice actuale. În acest fel, procesul de învățare devine mai dinamic, iar elevii sunt sprijiniți să participe activ și cu interes la activitățile școlare.

Evaluarea continuă ocupă, de asemenea, un loc important în activitatea profesorului de sprijin. Monitorizarea progresului permite identificarea rezultatelor obținute, ajustarea strategiilor didactice și reformularea obiectivelor atunci când este necesar. Evaluarea nu trebuie privită exclusiv ca măsurare a performanței, ci și ca instrument de orientare și optimizare a intervenției educaționale. Printr-o evaluare atentă și constantă, profesorul de sprijin poate observa atât achizițiile elevului, cât și dificultățile persistente, intervenind prompt și adecvat.

În educația modernă, dezvoltarea profesională continuă a profesorului de sprijin este o necesitate. Schimbările permanente din domeniul educației, apariția unor noi abordări pedagogice și diversificarea profilului elevilor impun actualizarea constantă a cunoștințelor și competențelor profesionale.

Participarea la cursuri de formare, la activități metodice și la programe de perfecționare contribuie la consolidarea unei practici educaționale eficiente și relevante.

Prin activitatea sa, profesorul de sprijin contribuie în mod direct la prevenirea eșecului și a abandonului școlar, oferind elevilor șansa de a-și valorifica potențialul și de a se integra armonios în comunitatea școlară. El susține nu doar progresul academic, ci și dezvoltarea personală a copilului, promovând o educație centrată pe elev, bazată pe echitate, respect și valorizarea diferențelor individuale.

În concluzie, profesorul de sprijin reprezintă una dintre resursele fundamentale ale educației incluzive. Prin intervențiile sale personalizate, prin colaborarea cu familia și cadrele didactice, prin susținerea dezvoltării socio-emoționale și prin adaptarea permanentă a strategiilor de lucru, acesta contribuie la construirea unei școli moderne, deschise și flexibile. Importanța sa în arhitectura educației actuale este incontestabilă, deoarece el sprijină nu doar integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale, ci și afirmarea unui model educațional în care fiecare copil contează.

Într-o școală care aspiră la modernitate, profesorul de sprijin nu este doar un specialist al intervenției individualizate, ci și un promotor al unei noi filozofii educaționale. El contribuie la schimbarea mentalităților, demonstrând că diferențele dintre elevi nu reprezintă obstacole, ci oportunități de învățare și dezvoltare pentru întreaga comunitate școlară. Astfel, incluziunea nu mai este percepută ca o obligație impusă de sistem, ci ca o valoare fundamentală a educației contemporane.

Prezența profesorului de sprijin în clasă influențează în mod subtil dinamica grupului. Elevii învață, adesea fără a conștientiza, lecții esențiale despre empatie, acceptare și solidaritate. Interacțiunile zilnice, activitățile comune și experiențele împărtășite contribuie la formarea unor atitudini deschise și la dezvoltarea inteligenței emoționale. În acest sens, rolul profesorului de sprijin depășește sfera academică, având un impact profund asupra formării caracterului elevilor.

De asemenea, colaborarea dintre profesorul de sprijin și cadrul didactic de la clasă poate deveni un model de bună practică pedagogică. Împreună, aceștia pot construi demersuri didactice flexibile, adaptate și eficiente, care să răspundă nevoilor diverse ale elevilor. Această colaborare generează un schimb valoros de experiență și contribuie la dezvoltarea profesională a ambilor actori educaționali. În timp, se conturează astfel o abordare didactică mai deschisă, mai reflexivă și mai orientată spre nevoile reale ale elevilor.

În același timp, profesorul de sprijin este adesea cel care oferă echilibru în situații dificile, gestionând cu tact și profesionalism momentele de blocaj sau de demotivare ale elevilor.

Prin intervenții discrete, dar constante, el reușește să mențină interesul pentru învățare și să susțină elevul în depășirea propriilor limite. Fiecare progres, oricât de mic, devine o reușită semnificativă, iar fiecare pas înainte consolidează încrederea în sine a elevului.

Privită în ansamblu, activitatea profesorului de sprijin reflectă o schimbare profundă de paradigmă în educație: de la uniformitate la diversitate, de la predare standardizată la învățare personalizată, de la evaluare rigidă la progres individual. În acest context, școala devine un spațiu al oportunităților, în care fiecare elev este sprijinit să își găsească propriul drum.

În final, se poate afirma că profesorul de sprijin este, în esență, un arhitect al incluziunii. Prin dedicare, competență și sensibilitate pedagogică, acesta contribuie la construirea unei școli în care fiecare copil are șansa de a reuși.

Mai mult decât un rol profesional, misiunea sa devine o formă de angajament față de valorile fundamentale ale educației: echitate, respect și încredere în potențialul fiecărui elev.

Într-o lume în continuă schimbare, în care educația este chemată să răspundă unor provocări tot mai complexe, profesorul de sprijin rămâne o prezență esențială și un reper de echilibru. Prin modul în care îmbină rigoarea profesională cu sensibilitatea umană, acesta reușește să transforme dificultățile în oportunități și diferențele în resurse de învățare. Mai mult decât un rol didactic, activitatea sa devine o formă de angajament profund față de ideea de școală pentru toți, în care fiecare elev este văzut, înțeles și susținut. Astfel, profesorul de sprijin contribuie nu doar la parcursul educațional al copiilor, ci și la construirea unei societăți mai incluzive, mai empatică și mai responsabile.

Bibliografie

1. Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*.
2. Cucuș, Constantin, *Pedagogie*.
3. Iucu, Romiță B., *Managementul clasei de elevi*.
4. Ministerul Educației, *Ghiduri privind educația incluzivă*.
5. UNESCO, materiale și recomandări privind educația incluzivă.

CENTRAREA PE ELEV A ACTIVITĂȚILOR DIDACTICE

Centrarea pe elev este o condiție de calitate și eficiență a procesului instructiv-educativ, dar și una dintre cele mai la îndemână căi de rezolvare a numeroaselor dificultăți pe care le cunoaște și amplifică învățământul contemporan: existența copiilor cu cerințe educaționale speciale, diminuarea motivației pentru învățatură, lipsa de atractivitate a programului școlar pentru elevi, scăderea gradului de implicare a acestora în activitatea de învățare, diminuarea importanței acordate imaginației, creativității și afectivității elevilor, rutina și monotonia în procesul de învățământ, tratarea nediferențiată a elevilor, scăderea performanțelor școlare.

Elevii dispun de nevoi, interese, motivații, aptitudini și stiluri de învățare variate, ceea ce impune personalizarea demersului educațional. În cadrul abordării centrate pe elev, învățarea devine eficientă în măsura în care sunt respectate și valorificate particularitățile individuale ale acestuia. Activitatea didactică trebuie să fie structurată în jurul elevului și al implicării sale active, iar atingerea acestui obiectiv presupune respectarea unor principii pedagogice fundamentale, precum:

- corelarea activităților educaționale cu ritmul individual de învățare al fiecărui elev, în vederea promovării autonomiei personale;
- valorificarea strategiilor variate de predare, învățare și evaluare, nu doar ca instrumente de transmitere și verificare a cunoștințelor, ci ca mijloace de stimulare a motivației și implicării active;
- implicarea elevilor în procesul de formulare a obiectivelor educaționale, pentru a facilita angajamentul și interesul față de învățare;
- utilizarea sistematică a feed-back-ului constructiv, ca resursă pentru susținerea progresului educațional continuu.

Există numeroase cercetări care au demonstrat că abordările centrate pe elev sunt eficiente în obținerea unor performanțe școlare superioare, astfel încât cadrele didactice trebuie să țină cont de factorii care determină necesitatea aplicării strategiilor didactice centrate pe subiectul învățării: stilurile de învățare ale elevilor, tipul de inteligență al elevilor, ritmul de lucru al elevilor, competențele și gradul de pregătire al elevilor. Reiese, așadar, necesitatea cunoașterii de către cadrele didactice a particularităților individuale ale elevilor pentru valorificarea optimă a acestora ca subiecți activi ai învățării.

Centrarea pe elev (mai adaptativă și mai personalizată în cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale), este bazată pe rolul activ pe care elevul îl are în cadrul secvențelor de instruire, un rol de partener activ care devine coparticipant la realizarea procesului didactic și, implicit, la reușita acestuia. Necesitatea unei astfel de abordări este precizată și în legea învățământului preuniversitar, legea nr. 198/2023, unde este regăsit explicit și principiul centrării educației pe beneficiarii primari ai acesteia - vizează orientarea întregului sistem educațional către nevoile educaționale, socioemoționale, de sănătate fizică și mintală, ținând cont de experiențele și capacitățile elevilor, printr-o abordare flexibilă și personalizată a curriculumului școlar, prin promovarea gândirii critice, învățării active, contextuale și responsabile.

Centrarea pe elev reprezintă o strategie de abordare a procesului curricular și presupune accentuarea statutului acestuia de subiect activ al învățării și formării, construirea de experiențe de învățare pozitive și semnificative, în condițiile unor relații educaționale nondirective și democratice. Este o tendință aflată în relație de complementaritate funcțională cu instruirea interactivă, cu valorificarea curriculumului constructivist și cu axarea pe competențe.

Pot fi identificate următoarele principii care fundamentează utilizarea strategiilor centrate pe subiectul învățării: principiul unicității personalității umane, principiul descoperirii și construirii de sine, principiul responsabilizării pentru propria formare și devenire, principiul binelui personal raportat la cel social, principiul educației pentru o viață împlinită – formarea de competențe utile pe parcursul vieții.

În cadrul activităților didactice centrate pe elev, acesta este reconceptualizat dintr-un simplu receptor al informației într-un veritabil subiect și partener activ al procesului educațional. Această abordare presupune o schimbare de paradigmă în relația profesor-elev, promovând o pedagogie a participării, a colaborării și a dezvoltării personale. Elevul devine astfel autonom în învățare, fiind încurajat să manifeste inițiativă, gândire creativă și capacități euristice în demersul cunoașterii. El nu mai este perceput doar ca beneficiar pasiv al instruirii, ci ca agent conștient și responsabil de propria formare, capabil să-și asume decizii, să-și autoregleze învățarea și să reflecteze critic asupra propriului parcurs educațional. În plus, această orientare centrată pe elev valorizează complexitatea și unicitatea fiecărei personalități, punând accent pe descoperirea și dezvoltarea potențialului individual, într-un climat educațional deschis, stimulat și empatic.

În cadrul activităților didactice centrate pe elev, se produce o modificare semnificativă a statutului profesorului, care își asumă rolul de partener în desfășurarea procesului educațional, caracterizat prin aplicabilitate și abordări interdisciplinare sau transdisciplinare. În acest context, profesorul devine un facilitator al învățării, fiind expus la perspective variate asupra adevărilor relative, care sunt abordate dintr-o perspectivă experiențială, iar soluțiile propuse de elevi sunt de multe ori multiple și divergente. Prin utilizarea unei comunicări asertive, autoritatea și prestigiul profesorului sunt reconfirmate în fața elevilor, fiind câștigate prin activitățile inovative pe care le propune și prin modul în care stimulează gândirea creativă și critică a acestora.

Centrarea pe elev solicită abordări metodologice mai complexe, interdisciplinare, mai exigente pentru dezvoltarea fiecărui elev și mai pertinente din punct de vedere psihopedagogic, iar caracterul dinamic și flexibil al pregătirii didactice al profesorilor este stimulat la capacitate maximă. Totodată, multitudinea de deschideri față de tematică poate fi extrem de productivă astfel încât soluția ar fi exploatarea la nivel maxim a tuturor resurselor existente atât în ceea ce privește auxiliarele didactice, platformele educaționale, metodele potrivite, dar și modalitățile de cunoaștere a clasei de elevi și a elevilor, în particular.

Utilizarea strategiilor centrate pe elev, în clasele în care sunt integrați elevi cu cerințe educaționale speciale, generează și dificultăți de ordin organizatoric: *spațial* – ce schimbări presupune utilizarea acestor strategii în ceea ce privește locul de desfășurare a procesului; *temporal* – cum se integrează aceste strategii în procesul instructiv-educativ; *curricular* – dileme asupra modalității de parcurgere a programelor școlare, selectarea auxiliarelor curriculare; *relațional* – în ce măsură cadrele didactice sunt dispuse să construiască cu elevii lor relații bazate pe cunoaștere și autocunoaștere, să crească gradul de autonomie al elevilor începând cu perioada școlarității mici, să stimuleze în mod constant creativitatea acestora, implicarea elevilor în rezolvarea de probleme prin delegarea responsabilității de la profesor către elevi, comunicare asertivă și negociere, ascultare activă și empatică, gândire critică și reflexivă, *managerial* – cum poate fi organizat procesul de învățământ pe clase și lecții pentru a asigura centrarea pe elev și cum se poate asigura în acest context accesul egal la educație și egalitatea de șanse.

Deși abordarea centrată pe elev s-a dovedit a fi deosebit de benefică pentru dezvoltarea competențelor și a deprinderilor acestuia, în anumite contexte pedagogice este justificată și chiar necesară o focalizare pe profesor. Acest lucru este valabil, în special, în etapele de formare a abilităților fundamentale, precum citirea, ortografia sau calculul matematic. În cadrul practicii educaționale, se recomandă o alternare și o integrare echilibrată a celor două perspective –

centrate pe profesor și pe elev – această complementaritate fiind una dintre trăsăturile definitorii ale modelului pedagogic cunoscut sub denumirea de „clasă în oglindă” (*flipped classroom*). Acest model reprezintă atât o strategie didactică, cât și o formă de învățare mixtă (*blended learning*), care îmbină mediul tradițional de predare cu livrarea conținutului instructiv în afara spațiului clasei, adesea prin mijloace digitale. Consecința principală a acestei reorganizări este diminuarea timpului destinat expunerii frontale și extinderea duratei activităților interactive desfășurate în clasă, precum rezolvarea de probleme, dezbateri, colaborare sau aplicații practice așa cum arătau DeLozier și Rhodes. În acest mod, elevii beneficiază de oportunități sporite de explorare, exprimare creativă și construire activă a cunoștințelor. Mai mult decât atât, modelul clasei în oglindă susține dezvoltarea responsabilității individuale a elevului față de propriul parcurs de învățare, prin promovarea autoreglării, dar și consolidarea responsabilității față de colectiv și implicarea activă în dinamica grupului.

Beneficiile activităților didactice centrate pe elev sunt evidente și numeroase, iar dificultățile de ordin organizatoric, precum și provocările întâmpinate în implementarea strategiilor de predare-învățare interdisciplinare și transdisciplinare, nu ar trebui să reprezinte obstacole semnificative în aplicarea acestui tip de abordare pedagogică. Aceste dificultăți, deși pot apărea în procesul de integrare a multiplelor discipline, pot fi depășite prin adaptarea adecvată a metodelor didactice și prin promovarea unei viziuni educaționale flexibile și inovative, care să sprijine învățarea activă și integrată a elevilor. De fapt, ele pot fi considerate oportunități de inovare și de îmbunătățire a procesului educațional, iar prin depunerea unui efort suplimentar în formarea continuă, cadrele didactice pot învăța să integreze mai eficient cunoștințele și abilitățile din diferite domenii astfel încât o colaborare interdisciplinară bine coordonată nu doar că îmbunătățește calitatea învățării, dar și sporește relevanța educației pentru elevi, pregătindu-i mai bine pentru provocările lumii contemporane. Tehnologia poate sprijini abordările interdisciplinare prin crearea unui mediu educațional mai dinamic, mai interactiv și mai accesibil, astfel încât dificultățile organizatorice să poată fi depășite într-un mod eficient și sustenabil.

În concluzie, deși aplicarea strategiilor didactice centrate pe elev poate implica provocări semnificative legate de organizarea predării interdisciplinare și transdisciplinare, beneficiile pe termen lung ale acestora sunt considerabile și justifică eforturile depuse. Aceste abordări nu doar că îmbogățesc experiența educațională a elevilor, dar contribuie și la dezvoltarea unui sistem educațional mai adaptabil și mai relevant, capabil să răspundă nevoilor unei societăți în continuă schimbare.

Bibliografie:

- Albușescu, I., (2024), *Învățarea flexibilă*, Editura Didactica Publishing House, București;
- Albușescu, I., Catalano, H., (2020), *Sinteze de pedagogie generală*, Editura Didactica Publishing House, București;
- Sas, C., (2006), *Activitatea și personalitatea cadrului didactic pentru ciclul primar*, Editura Universității din Oradea, Oradea;
- Șerbănescu, L., (2011), *Formarea profesională a cadrelor didactice*, Editura Printech, București.
- Șoitu, L., Cherciu, R., D., (2006), *Strategii educaționale centrate pe elev*, Tipografia ALPHA MDN, București.

prof. Maria **Granciu**

MODALITĂȚI DE REALIZARE A EDUCAȚIEI INCLUZIVE LA FIZICĂ

Educația incluzivă reprezintă un principiu fundamental al școlii moderne, bazat pe ideea că fiecare elev are dreptul la educație de calitate, indiferent de particularitățile sale de dezvoltare, ritmul de învățare sau dificultățile întâmpinate. În această categorie se încadrează și elevii cu CES (cerințe educaționale speciale), care au nevoie de sprijin suplimentar pentru a participa activ și eficient la procesul instructiv-educativ.

În gimnaziu, disciplina fizică ocupă un loc important în formarea gândirii logice, a spiritului de observație și a capacității de rezolvare a problemelor. Totuși, pentru elevii cu CES, conținuturile abstracte, limbajul specific sau activitățile experimentale pot reprezenta provocări. Din acest motiv, profesorul trebuie să adopte metode și strategii didactice adaptate, astfel încât toți elevii să poată învăța în mod real și semnificativ.

Un aspect deosebit de important în procesul educațional îl reprezintă motivația pentru învățare. Elevii cu CES pot manifesta uneori teamă de eșec, lipsă de încredere sau interes scăzut față de sarcinile școlare, mai ales atunci când acestea sunt prea dificile sau nu corespund nivelului lor de dezvoltare. De aceea, profesorul trebuie să creeze situații de succes, activități atractive și experiențe pozitive care să stimuleze dorința de participare și curiozitatea elevilor.

Motivația reprezintă unul dintre cei mai importanți factori ai reușitei școlare, mai ales în cazul elevilor cu CES (cerințe educaționale speciale). În procesul de învățare a fizicii, aceasta are un rol esențial, deoarece disciplina poate părea abstractă și dificilă dacă nu este predată într-un mod accesibil și atractiv. Elevii cu CES au nevoie de sprijin suplimentar, de adaptarea conținuturilor și de metode interactive care să le stimuleze interesul și încrederea în propriile capacități.

Fizica oferă numeroase oportunități de învățare practică și experiențială. Experimentele simple, observațiile directe și aplicațiile din viața cotidiană pot transforma lecțiile într-o experiență captivantă. De exemplu, explicarea fenomenelor precum mișcarea, lumina, sunetul sau electricitatea prin activități concrete îi ajută pe elevii cu CES să înțeleagă mai ușor conceptele și să participe activ la lecție. Atunci când elevii observă legătura dintre fizică și lumea reală, motivația lor crește considerabil.

Un alt aspect important este climatul emoțional pozitiv din clasă. Elevii cu CES pot întâmpina dificultăți de concentrare, comunicare sau ritm de lucru, iar succesul lor depinde adesea de încurajarea constantă din partea profesorului. Feedback-ul pozitiv, aprecierea progresului și valorizarea fiecărui efort contribuie la dezvoltarea stimei de sine și la dorința de implicare. În loc să fie comparați cu ceilalți, acești elevi trebuie sprijiniți să își depășească propriile limite.

De asemenea, utilizarea tehnologiei educaționale poate spori motivația. Simulările interactive, videoclipurile explicative și aplicațiile digitale facilitează înțelegerea noțiunilor de fizică și permit învățarea într-un ritm personalizat. Pentru elevii cu dificultăți de învățare, materialele vizuale și auditive sunt deosebit de utile.

În concluzie, motivația elevilor cu CES la fizică se construiește prin adaptarea metodelor de predare, prin încurajare și prin valorificarea experiențelor practice. Un profesor empatic și creativ poate transforma fizica dintr-o disciplină dificilă într-un domeniu interesant și accesibil pentru toți elevii.

Educația incluzivă presupune integrarea tuturor elevilor în aceeași clasă și oferirea unor șanse egale de învățare prin adaptarea curriculumului, a metodelor de predare și a evaluării. Accentul nu cade pe limitele elevului, ci pe identificarea resurselor și a modalităților prin care acesta poate progresa.

Fiecare categorie de elevi cu CES necesită intervenții diferențiate, iar profesorul de fizică trebuie să creeze contexte de învățare accesibile și motivante.

Una dintre cele mai importante modalități de realizare a educației incluzive este adaptarea conținuturilor predate. Programa școlară poate fi flexibilizată astfel încât elevii cu CES să poată atinge obiective esențiale, chiar dacă ritmul sau nivelul de aprofundare diferă.

Exemple de adaptări:

- selectarea noțiunilor esențiale și eliminarea supraîncărcării informaționale;
- utilizarea unui limbaj simplu și clar;
- explicarea termenilor științifici prin exemple concrete;
- fragmentarea sarcinilor complexe în pași mici;
- oferirea de fișe de lucru adaptate nivelului elevului.

De exemplu, la lecția despre forțe, elevul poate înțelege conceptul prin observarea împingerii și tragerii unor obiecte, înainte de introducerea formulelor matematice. La lecția despre **densitate**, în loc de prezentarea directă a formulei, elevii pot compara un lemn care plutește și o piatră care se scufundă. Abia după observare se introduce explicația teoretică.

Predarea fizicii devine mai eficientă atunci când se bazează pe metode active și participative. Elevii cu CES învață mai bine prin experiență directă, manipulare, observare și colaborare.

Motivația pentru învățare reprezintă totalitatea factorilor interni și externi care determină elevul să participe activ la activitățile școlare, să depună efort și să persevereze. În cazul elevilor cu CES, motivația are un rol esențial, deoarece succesul școlar depinde nu doar de capacitățile cognitive, ci și de încrederea în propriile forțe și de interesul față de sarcină.

Profesorul de fizică poate crește motivația elevilor prin:

- alegerea unor exemple din viața reală;
- utilizarea experimentelor captivante;
- aprecierea progresului, nu doar a rezultatului final;
- oferirea de feedback pozitiv;
- adaptarea nivelului de dificultate;
- implicarea elevului în activități practice.

Dacă elevul observă cum se aprinde un bec într-un circuit construit chiar de el, satisfacția reușitei îl motivează să participe și la lecțiile următoare.

a) Învățarea prin experiment

Experimentele simple permit înțelegerea fenomenelor fizice într-un mod concret. De exemplu, demonstrarea magnetismului cu magneți și obiecte metalice este mai accesibilă decât o explicație exclusiv teoretică. Activitățile experimentale dezvoltă curiozitatea, spiritul de observație, cooperarea, încrederea în sine și motivația pentru învățare. În plus, elevii care întâmpină dificultăți la citire sau scriere pot demonstra că au înțeles prin acțiune practică.

b) Învățarea prin descoperire

Profesorul poate adresa întrebări și poate ghida elevii spre formularea concluziilor. Astfel, elevii devin activi în procesul de învățare.

c) Lucrul pe grupe

Activitățile în echipă stimulează cooperarea și integrarea socială. Elevii cu CES pot primi sarcini adaptate, astfel încât să participe real la activitate.

d) Jocul didactic

Jocurile educative, concursurile, puzzle-urile sau aplicațiile interactive cresc motivația și reduc anxietatea față de învățare.

Fizica presupune numeroase noțiuni abstracte, iar resursele vizuale facilitează înțelegerea acestora. Pentru elevii cu CES, suportul imagistic și tehnologic este esențial.

Exemple de resurse utile: scheme și desene explicative, videoclipuri educaționale, simulări virtuale ale experimentelor, prezentări PowerPoint cu imagini sugestive, platforme educaționale interactive sau aplicații pentru organizarea informației.

De exemplu, simularea mișcării corpurilor sau a circuitelor electrice ajută elevii să observe fenomene greu de reprodus în clasă.

Evaluarea incluzivă urmărește progresul individual al elevului, nu doar compararea cu standardele generale. Profesorul trebuie să utilizeze metode variate și flexibile.

Modalități de evaluare adaptată pentru elevii cu CES: timp suplimentar pentru rezolvarea sarcinilor, itemi formulați clar și concis, evaluare orală în locul celei scrise, unde este necesar, utilizarea imaginilor și exemplelor concrete, portofolii și proiecte practice, aprecierea progresului și a efortului depus.

Astfel, elevul cu CES are posibilitatea să demonstreze ceea ce știe într-un mod adecvat nevoilor sale.

Succesul educației incluzive depinde de colaborarea dintre toți factorii implicați: profesorul de fizică, profesorul de sprijin, consilierul școlar, familia și conducerea școlii.

Părinții pot oferi informații importante despre stilul de învățare al copilului, iar specialiștii pot recomanda strategii eficiente de intervenție. Comunicarea constantă și planificarea comună contribuie la progresul elevului.

Profesorul este factorul-cheie în realizarea incluziunii. El trebuie să manifeste empatie, răbdare, flexibilitate și disponibilitate pentru adaptare. De asemenea, este important să creeze un climat pozitiv, în care diversitatea să fie respectată.

Profesorul de fizică nu transmite doar informații științifice, ci formează atitudini: cooperare, respect, perseverență și încredere în sine.

Realizarea educației incluzive pentru elevii de gimnaziu cu CES la disciplina fizică presupune mai mult decât simpla integrare în clasă. Este necesară adaptarea conținuturilor, utilizarea unor metode interactive, evaluarea diferențiată și colaborarea permanentă între școală și familie.

Prin abordări moderne și centrate pe elev, fizica poate deveni accesibilă și atractivă pentru toți copiii. Educația incluzivă nu este doar o obligație a sistemului de învățământ, ci o expresie a respectului față de dreptul fiecărui elev de a învăța și de a se dezvolta.

Bibliografie:

- Cerghit, I., *Metode de învățământ*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 2006
Cosmovici, A., Iacob, L. (coord.), *Psihologie școlară*, Iași, Editura Polirom, 1999
Cucuș, C., *Pedagogie*, Iași, Editura Polirom, 2014
Gherguț, A., *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași, Editura Polirom, 2017
Ionescu, M., *Instrucție și educație*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2003
Ministerul Educației, *Repere pentru educația incluzivă în învățământul preuniversitar*, București, 2020
UNESCO, *Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All*, Paris, 2005
Vrășmaș, E., *Educația incluzivă și cerințele educaționale speciale*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2018

prof. Maria Greabu

PROFESORUL ITINERANT ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ MODERNĂ

Educația contemporană este marcată de o schimbare profundă de paradigmă, orientată spre asigurarea echității și a accesului universal la învățare. În acest context, incluziunea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) devine un principiu fundamental al sistemului educațional modern. Nu mai este vorba doar despre integrarea fizică a elevilor în școala de masă, ci despre participarea activă, valorizarea diversității și adaptarea procesului educațional la nevoile fiecărui copil. În această arhitectură educațională, profesorul itinerant și de sprijin ocupă un loc central, contribuind la realizarea unui demers didactic personalizat și eficient.

Educația incluzivă are la bază recunoașterea faptului că fiecare elev este unic, având propriul ritm de dezvoltare, stil de învățare și potențial. Astfel, abordarea tradițională, uniformă, este înlocuită cu una flexibilă, centrată pe elev. Profesorul itinerant intervine în acest proces prin identificarea nevoilor educaționale specifice și prin elaborarea unor strategii adaptate, în concordanță cu principiile curriculumului diferențiat. Acesta contribuie la proiectarea și implementarea planului de intervenție personalizat (PIP), instrument esențial pentru monitorizarea progresului și pentru adaptarea continuă a demersului educațional.

Un rol esențial al profesorului itinerant este cel de evaluator complex al elevului cu CES. Evaluarea nu se limitează la nivelul achizițiilor cognitive, ci include dimensiuni socio-emoționale, comportamentale și funcționale. Prin utilizarea evaluării inițiale, continue și formative, profesorul de sprijin poate identifica dificultățile reale ale elevului și poate adapta conținuturile și metodele didactice în mod adecvat. Evaluarea formativă devine astfel un instrument de reglare a învățării, oferind feedback constant și orientând procesul educațional către progres.

Activitatea profesorului itinerant presupune o colaborare permanentă cu profesorul de la clasă, în vederea adaptării curriculumului și a strategiilor didactice. Curriculumul diferențiat permite selectarea și organizarea conținuturilor în funcție de nivelul elevului, asigurând accesibilitatea și relevanța acestora. Profesorul de sprijin propune metode interactive și adaptate, precum învățarea prin descoperire, utilizarea suporturilor vizuale, tehnici multisenzoriale și activități practice. Aceste strategii contribuie la creșterea motivației pentru învățare și la dezvoltarea competențelor funcționale.

De asemenea, profesorul itinerant are rolul de mediator educațional, facilitând relația dintre elev, cadrele didactice și familie. Comunicarea eficientă cu părinții este esențială pentru asigurarea coerenței intervenției educaționale. Prin consiliere și sprijin, părinții sunt implicați activ în procesul de învățare, contribuind la consolidarea achizițiilor și la dezvoltarea autonomiei copilului. În același timp, profesorul itinerant colaborează cu alți specialiști, precum psihologi, logopezi sau consilieri școlari, asigurând o abordare interdisciplinară.

Integrarea elevilor cu CES în școala de masă generează beneficii multiple, atât pentru aceștia, cât și pentru colegii lor. Elevii tipici dezvoltă competențe sociale, empatie și toleranță, învățând să accepte diversitatea. Activitățile comune, precum proiectele educaționale, orele deschise sau evenimentele școlare, contribuie la crearea unui climat incluziv. Profesorul itinerant sprijină organizarea acestor activități și promovează interacțiunea pozitivă între elevi. La nivel internațional, educația incluzivă este susținută de documente fundamentale, precum Declarația de la Salamanca, care promovează integrarea tuturor copiilor în sistemul educațional. Aceste orientări subliniază necesitatea adaptării școlii la diversitatea elevilor și dezvoltarea unor politici educaționale incluzive. În acest context, profesorul itinerant devine un agent al schimbării, contribuind la implementarea acestor principii în practica școlară.

Un alt concept relevant este cel al școlii prietenoase copilului, promovat de organizații internaționale, care pune accent pe un mediu educațional sigur, participativ și incluziv. Profesorul de sprijin contribuie la crearea acestui mediu prin adaptarea strategiilor didactice și prin susținerea elevilor aflați în risc de excludere. Identificarea și sprijinirea acestor elevi reprezintă o prioritate în activitatea sa.

Cu toate acestea, procesul de incluziune se confruntă cu numeroase provocări. Lipsa resurselor, numărul mare de elevi în clasă și insuficiența personalului specializat pot limita eficiența intervențiilor. De asemenea, dificultățile în colaborarea cu familia sau lipsa de informare pot constitui obstacole. În acest context, este necesară o implicare mai activă a factorilor decizionali, prin dezvoltarea unor politici educaționale coerente și prin alocarea de resurse adecvate.

Profesorul itinerant are, de asemenea, un rol important în promovarea unei culturi organizaționale incluzive. Prin activități de consiliere și formare, acesta contribuie la dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și la schimbarea mentalităților. Incluziunea nu este doar un concept teoretic, ci o practică educațională care presupune implicare, empatie și profesionalism.

În practica didactică, intervenția profesorului itinerant se concretizează și prin adaptări curriculare specifice disciplinelor de studiu. De exemplu, în predarea limbii engleze, pentru elevii cu CES se pot utiliza sarcini simplificate, exerciții vizuale, suport audio și activități bazate pe repetiție și consolidare graduală. Se pot introduce fișe diferențiate, jocuri didactice și platforme interactive, care facilitează învățarea într-un mod atractiv și accesibil. Adaptarea evaluării este, de asemenea, esențială, prin reducerea volumului de sarcini, acordarea unui timp suplimentar și utilizarea unor criterii de evaluare adaptate.

Un alt element important îl reprezintă dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor cu CES. Profesorul itinerant sprijină formarea abilităților de comunicare, gestionarea emoțiilor și integrarea în grup. Activitățile de tip colaborativ, jocurile de rol și exercițiile de interacțiune contribuie la reducerea anxietății și la creșterea stimei de sine. În cazul elevilor cu tulburări din spectrul autist sau ADHD, este necesară structurarea clară a activităților, utilizarea rutinei și oferirea de feedback pozitiv constant.

Digitalizarea educației oferă noi oportunități pentru incluziune. Utilizarea resurselor educaționale digitale (RED), platformelor interactive și aplicațiilor educaționale permite personalizarea învățării și creșterea accesibilității conținuturilor. Profesorul itinerant poate valorifica aceste resurse pentru a crea materiale adaptate și pentru a diversifica strategiile didactice. În același timp, formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul pedagogiei digitale devine o condiție esențială pentru implementarea eficientă a incluziunii.

De asemenea, monitorizarea progresului elevilor cu CES trebuie realizată sistematic, prin instrumente specifice precum fișele de progres, portofoliile educaționale și evaluările periodice. Acestea permit ajustarea intervenției și evidențierea evoluției elevului. Colaborarea dintre profesorul itinerant și profesorul de la clasă este esențială pentru interpretarea datelor și pentru stabilirea unor obiective realiste.

Un aspect deosebit de important în activitatea profesorului itinerant îl reprezintă adaptarea mediului de învățare. Organizarea spațiului educațional, utilizarea unor materiale intuitive și structurarea clară a sarcinilor contribuie semnificativ la facilitarea învățării pentru elevii cu CES. Un mediu predictibil, sigur și stimulativ reduce nivelul de anxietate și crește capacitatea de concentrare a elevilor. În acest sens, profesorul itinerant poate propune modificări simple, dar eficiente, precum utilizarea unor rutine zilnice, a unor suporturi vizuale sau a unor indicații clare și concise.

De asemenea, diferențierea instruirii reprezintă o strategie esențială în procesul educațional incluziv. Profesorul itinerant sprijină adaptarea conținuturilor, a metodelor și a ritmului de lucru, astfel încât fiecare elev să poată progresa în funcție de propriile posibilități.

Diferențierea nu presupune simplificarea excesivă a sarcinilor, ci ajustarea acestora în vederea accesibilizării și valorificării potențialului fiecărui elev. Prin sarcini gradate și activități variate, elevii cu CES pot experimenta succesul școlar, ceea ce contribuie la creșterea motivației și a încrederii în sine.

Un alt rol important al profesorului itinerant este cel de susținere a comportamentului adaptativ al elevilor. În cazul elevilor cu dificultăți de comportament sau cu tulburări de atenție, intervențiile trebuie să fie structurate și consecvente. Stabilirea unor reguli clare, utilizarea recompenselor și a feedback-ului pozitiv, precum și aplicarea unor tehnici de autoreglare sunt esențiale pentru dezvoltarea comportamentelor adecvate. Profesorul itinerant colaborează cu cadrul didactic pentru a implementa aceste strategii în mod coerent, contribuind la menținerea unui climat educațional echilibrat.

Totodată, profesorul itinerant are un rol activ în procesul de orientare școlară și profesională a elevilor cu CES. Identificarea intereselor, a abilităților și a potențialului elevilor permite stabilirea unor trasee educaționale realiste și adaptate. Sprijinul oferit în această direcție contribuie la integrarea ulterioară a elevilor în societate și, pe termen lung, pe piața muncii. Astfel, intervenția educațională nu se limitează la perioada școlară, ci vizează dezvoltarea autonomiei și a competențelor necesare pentru viața independentă.

Importanța parteneriatelor educaționale nu poate fi neglijată în contextul incluziunii. Colaborarea dintre școală, familie și comunitate creează un cadru de suport care favorizează dezvoltarea elevilor cu CES. Profesorul itinerant facilitează aceste parteneriate, implicând diverse instituții și specialiști în procesul educațional. Activitățile comune, proiectele extracurriculare și inițiativele comunitare contribuie la reducerea izolării și la crearea unui sentiment de apartenență.

În același timp, dezvoltarea profesională continuă a profesorului itinerant reprezintă o condiție esențială pentru eficiența intervențiilor. Domeniul educației incluzive este unul dinamic, care necesită actualizarea permanentă a cunoștințelor și a competențelor. Participarea la cursuri de formare, schimbul de bune practici și utilizarea resurselor educaționale moderne contribuie la îmbunătățirea calității actului educațional. Profesorul itinerant devine astfel un model de învățare continuă și adaptabilitate.

Nu în ultimul rând, este important de subliniat faptul că incluziunea presupune o schimbare de perspectivă la nivelul întregii comunități educaționale. Acceptarea diversității, respectul față de diferențe și promovarea egalității de șanse sunt valori fundamentale care trebuie cultivate în mod constant. Profesorul itinerant contribuie la formarea acestor valori prin activitatea sa zilnică și prin exemplul personal.

Prin urmare, rolul profesorului itinerant în educația incluzivă modernă este unul complex și dinamic, implicând multiple dimensiuni ale actului educațional. Acesta nu doar sprijină elevii cu CES, ci contribuie la transformarea școlii într-un spațiu deschis, adaptat și orientat spre nevoile tuturor elevilor. Incluziunea devine astfel o expresie a unei educații autentice, centrate pe om și pe dezvoltarea sa integrală.

Bibliografie:

Cucoș, Constantin (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Editura Polirom, București, 2005

Florian, L., Black-Hawkins, K., *Achievement and Inclusion in Schools*, Routledge, London, 2011

Mitchell, D., *What Really Works in Special and Inclusive Education*, Routledge, London, 2014

Slee, R., *Inclusive Education Isn't Dead, It Just Smells Funny*, Routledge, London, 2018

Vrășmaș, E., *Introducere în educația cerințelor speciale*, Editura Credits, București, 2004

prof. Anamaria **Muthi**

ARHITECTUL INCLUZIUNII: PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIE

Introducere

Educația modernă trece printr-o transformare profundă. Nu mai privim școala ca pe o instituție rigidă în care toți elevii trebuie să învețe în același ritm și același mod. Astăzi, ne îndreptăm atenția către un sistem flexibil, centrat pe nevoile reale ale fiecărui copil. În centrul acestei transformări se află conceptul de educație incluzivă, un principiu recunoscut la nivel internațional încă de la Declarația de la Salamanca (UNESCO, 1994). În acest peisaj nou, rolul profesorului itinerant și de sprijin a devenit esențial.

În trecut, copiii care întâmpinau dificultăți de învățare sau aveau diverse dizabilități erau adesea trimiși în școli speciale, separați de copiii cu o dezvoltare tipică. Acum, scopul principal este integrarea lor în școlile de masă, alături de colegii lor. Totuși, simpla prezență fizică a unui copil cu cerințe educaționale speciale (CES) într-o clasă obișnuită nu înseamnă incluziune.

Pentru ca acest proces să funcționeze, este nevoie de o punte între cerințele școlii și posibilitățile elevului. Această punte este construită și susținută de profesorul itinerant și de sprijin. Prezentul referat analizează modul în care a evoluat gândirea în educația specială și detaliază rolurile practice pe care le îndeplinește acest profesor în școala de astăzi.

Schimbări de paradigmă în educația incluzivă

Pentru a înțelege ce face un profesor itinerant și de sprijin, trebuie mai întâi să înțelegem cum s-a schimbat modul în care societatea privește dizabilitatea. Aceste schimbări de paradigme dictează întregul mod de lucru la clasă (Gherguț, 2016).

Timp de mulți ani, educația a funcționat după modelul medical. Acest model spunea în principiu, că problemele sunt la copil. Dacă un elev nu putea citi fluent, el avea un „defect” care trebuia „tratat”. Școala nu se schimba, ci copilul trebuia să facă eforturi pentru a se potrivi sistemului. Astăzi, educația modernă a evoluat către modelul bio-psiho-social, promovat oficial de Organizația Mondială a Sănătății (OMS, 2001). Acest mod de gândire ne arată că dizabilitatea este rezultatul unei interacțiuni complexe între o condiție de sănătate (factorul biologic), trăsăturile emoționale și cognitive ale persoanei (factorul psihologic) și barierele din mediul înconjurător (factorul social). De exemplu, dacă un elev are probleme de vedere, dificultatea sa de învățare se transformă într-o dizabilitate reală atunci când școala nu îi oferă suportul necesar, fapt care îi poate scădea motivația și stima de sine. În această paradigmă, profesorul itinerant și de sprijin nu încearcă să „vindece” diagnosticul medical, ci intervine pe celelalte planuri: modifică mediul și materialele pentru a elimina barierele și oferă suport emoțional pentru a-i reda încrederea în propriile forțe.

Un alt mod de a privi lucrurile este prin lentila neurodiversității. Această idee ne spune că tulburări precum cea din spectrul autist, ADHD sau dificultățile specifice de învățare (dislexia, disgrafia, discalculia) sunt, pur și simplu, moduri diferite în care creierul uman funcționează. Nu sunt „boli” care trebuie eradicate, ci variații naturale. Pentru profesorul de sprijin, acest lucru înseamnă o schimbare majoră de atitudine față de modelul medical. În loc să îl forțeze pe elev să se comporte exact ca ceilalți, profesorul îl ajută să își folosească propriile puncte forte pentru a învăța. Pornind din interesele și pasiunile copilului, profesorul poate adapta materialele ajutându-să să treacă puntra dintre modul lui unic de gândire și cerințele școlii.

Se schimbă inclusiv modul în care profesorii colaborează între ei pentru binele copilului. În școala tradițională, profesorul de la clasă era singurul responsabil de predare, iar profesorul de educație specială lucra separat, într-un cabinet izolat. Astăzi, succesul incluziunii depinde de munca în echipă (Mitchell & Sutherland, 2020).

Rolurile profesorului de sprijin

Munca unui cadru didactic de sprijin este extrem de diversă, combinând cunoștințele din domeniul psihologiei și pedagogiei.

Primul pas în munca unui profesor de sprijin este să înțeleagă exact ce poate și ce nu poate să facă elevul. Analizând documentele medicale și educaționale a copilului, împreună cu echipa multidisciplinară, creează Planul de Intervenție Personalizat (PIP). Acest plan este practic o hartă a învățării pentru acel copil (Gherguț, 2016).

În al doilea rând, profesorul de sprijin deservește ca și un facilitator. Prezența acestuia în clasă este esențială. Profesorul de sprijin nu este un simplu supraveghetor, ci facilitează învățarea elevului prin diferite tehnici precum parafrizarea sau utilizarea materialelor ajutătoare, în timp ce profesorul de la clasă se poate concentra pe restul clasei. Acest mod de lucru este foarte benefic, deoarece elevul cu cerințe educaționale speciale nu se simte exclus sau diferit de colegii săi (Bocoș, 2013).

Nu în ultimul rând, profesorul de sprijin poate avea și rolul de mediator. A avea un copil cu cerințe educaționale speciale poate fi foarte stresant pentru părinți. Aceștia pot fi confuzi, îngrijorați și adesea nu știu cum să își ajute copilul acasă. Profesorul de sprijin are rolul de a comunica constant și deschis cu familia. Profesorul de sprijin le explică părinților, într-un limbaj simplu și fără termeni medicali complicați, ce progrese face copilul la școală. De asemenea, îi învață pe părinți metode prin care pot continua educația acasă, asigurându-se că școala și familia trag în aceeași direcție. În plus, profesorul de sprijin mediază relațiile și în interiorul clasei. Acesta îi ajută pe copiii neurotipici să înțeleagă de ce colegul/colegii lor se comportă uneori diferit, promovând empatia și prevenind astfel bullying-ul (Roșan, 2015).

Technologia: Un instrument vital pentru educație

În arhitectura educației moderne, tehnologia a încetat să mai fie doar o opțiune atractivă pentru a capta atenția, ea a devenit o necesitate fundamentală. Pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, instrumentele digitale acționează ca un „egalizator” de șanse. Dacă noul model educațional ne învață că trebuie să adaptăm mediul la copil, tehnologia asistivă este cel mai puternic și flexibil aliat al unui profesor de sprijin. Integrarea eficientă a tehnologiei de către profesorul de sprijin transformă radical experiența elevului, acționând pe mai multe direcții esențiale cum ar fi comunicarea alternativă, programe text-to-speech, gamificarea și crearea de structuri predictibile. Să vedem ce ascunde fiecare direcție menționată:

Pentru copiii non-verbali sau pentru cei cu tulburări severe de spectru autist, incapacitatea de a se exprima este principala cauză a frustrărilor și a izolării. Profesorul de sprijin modern nu se mai bazează doar pe cartonașe printate, ci utilizează sisteme de Comunicare Augmentativă și Alternativă (CAA) pe tablete. Aceste aplicații transformă pictogramele pe care copilul le atinge în cuvinte rostite cu voce tare. Dintr-o dată, elevul poate să ceară ajutorul, să răspundă la o întrebare sau să inițieze o joacă alături de colegi, ceea ce reduce drastic stările de anxietate și facilitează adevărata integrare socială.

Pentru elevii care se confruntă cu dislexie sau disgrafie, metodele clasice cu manual și caiet pot fi un chin zilnic. În loc să scadă nivelul materiei, profesorul de sprijin folosește tehnologia pentru a schimba formatul acesteia. Prin utilizarea programelor de tip text-to-speech (text transformat în vorbire) sau prin ascultarea de manuale audio, copilul poate asimila informația la istorie sau biologie fără să se blocheze în descifrarea literelor. La rândul său, funcția de dictare vocală (speech-to-text) îi permite elevului să creeze compuneri și eseuri, demonstrându-și cunoștințele reale, ocolind dificultatea fizică a scrisului de mână (Beukelman & Light, 2020).

Elevii cu ADHD au nevoie de o stimulare constantă și de feedback imediat pentru a rămâne concentrați. Profesorul de sprijin poate folosi aplicații educaționale interactive, care transformă exercițiile repetitive de matematică într-un joc (gamificare). Primind recompense vizuale imediate și trecând la „nivelul următor”, elevul rămâne motivat și implicat în sarcină

mult mai mult timp decât ar face-o în fața unei fișe de lucru clasice (Fernandez-Batanero et.al., 2022).

Mulți copii, în special cei neurodivergenți, au nevoie de o rutină strictă pentru a se simți în siguranță. Profesorii de sprijin folosesc tehnologia pentru a crea orare vizuale dinamice pe dispozitivele elevilor sau cronometre vizuale (timer-e) care arată, sub forma unui cerc care se micșorează, cât timp mai au dintr-o sarcină. Acest lucru îi ajută pe elevi să gestioneze mult mai ușor trecerea de la o activitate la alta (de exemplu, de la matematică la pauză), prevenind episoadele de criză.

Prin urmare, în paradigma actuală, profesorul de sprijin trebuie să fie și un ghid digital competent. Tehnologia nu înlocuiește empatia, căldura și relația umană, ci le amplifică eficiența. Folosind instrumentele digitale potrivite, profesorul de sprijin îi oferă elevului cu CES „ochelarii” potriviți pentru a vedea, a înțelege și a participa la viața școlară cu aceeași demnitate și independență ca toți ceilalți colegi ai săi. (Mediterranean, 2022)

În concluzie, rolul profesorului itinerant și de sprijin depășește cu mult sfera intervenției educaționale punctuale, devenind un factor esențial în transformarea sistemului de învățământ într-unul cu adevărat incluziv. Acesta nu doar adaptează conținuturi și metode, ci contribuie activ la schimbarea mentalităților, la construirea unei culturi a acceptării și la promovarea egalității de șanse. Prin îmbinarea competențelor pedagogice, psihologice și digitale, profesorul de sprijin reușește să creeze contexte de învățare în care fiecare elev își poate valorifica potențialul. Într-o societate care aspiră la echitate și diversitate, profesorul itinerant devine, astfel, nu doar un facilitator al învățării, ci un veritabil arhitect al incluziunii, modelând o școală în care diferențele nu separă, ci unesc.

Bibliografie

- Beukelman, D. R., & Light, J. C. (2020). *Augmentative & Alternative Communication: Supporting Children and Adults with Complex Communication Needs*. Brookes Publishing Company.
- Bocoș, M. (2013). *Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice*.
- Fernández-Batanero, J. M., Montenegro-Rueda, M., Fernández-Cerero, J., & García-Martínez, I. (2022). Assistive technology for the inclusion of students with disabilities: a systematic review. *Educational Technology Research and Development*, 70(5), 1911–1930. <https://doi.org/10.1007/s11423-022-10127-7>
- Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*.
- Mediterranean, W. H. O. R. O. F. T. E. (2022). Regional consultation on the WHO-UNICEF global report on assistive technology. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 28(11), 847–848. <https://doi.org/10.26719/2022.28.11.847>
- Mitchell, D., & Sutherland, D. (2020). *What really works in special and inclusive education: Using Evidence-Based Teaching Strategies*. Routledge.
- Organization, W. H. (2001). *International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF*. World Health Organization.
- Roșan, A. (Ed.). (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Editura Polirom.
- UNESCO. (1994). The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education. World Conference on Special Needs Education: Access and Quality, Salamanca, Spain. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>

ROLUL PROFESORULUI DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

În cadrul Pedagogie contemporane, conceptul de incluziune a devenit un reper fundamental în organizarea și desfășurarea actului educațional. Școala nu mai este percepută ca un spațiu destinat doar elevilor care se încadrează într-un anumit tipar de dezvoltare, ci ca un mediu deschis tuturor copiilor, indiferent de particularitățile lor. În acest context, Educație incluzivă promovează ideea că fiecare elev are dreptul la șanse egale de învățare și dezvoltare, iar diferențele dintre copii nu reprezintă obstacole, ci oportunități de diversificare a strategiilor didactice. Un rol esențial în materializarea acestui ideal îl are profesorul itinerant și de sprijin, care devine un factor de echilibru între cerințele sistemului educațional și nevoile individuale ale elevilor.

Profesorul itinerant și de sprijin este un cadru didactic specializat, pregătit să lucreze cu elevi care prezintă cerințe educaționale speciale. Activitatea sa nu se limitează la un singur colectiv, ci presupune mobilitate și adaptabilitate, acesta intervenind în mai multe clase sau chiar în mai multe unități școlare. Caracterul „itinerant” al activității sale reflectă tocmai această flexibilitate, dar și capacitatea de a răspunde prompt nevoilor variate ale elevilor. Spre deosebire de profesorul de la clasă, care gestionează procesul instructiv-educativ la nivel de grup, profesorul de sprijin se concentrează asupra individului, oferind intervenții personalizate și adaptate.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale activității sale îl reprezintă sprijinul direct acordat elevilor. Într-o clasă obișnuită, ritmul de predare poate fi prea rapid pentru unii copii sau prea lent pentru alții. Elevii cu cerințe educaționale speciale întâmpină adesea dificultăți în a ține pasul cu cerințele curriculumului standard. Profesorul itinerant intervine în aceste situații, adaptând conținuturile, simplificând explicațiile sau utilizând metode alternative de predare. Prin activități individuale sau în grupuri restrânse, el contribuie la consolidarea cunoștințelor și la dezvoltarea competențelor de bază. În același timp, acordă o atenție deosebită dezvoltării autonomiei elevului, încurajându-l să devină cât mai independent în procesul de învățare.

Pe lângă sprijinul academic, profesorul itinerant are un rol important în dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale elevilor. Mulți copii cu cerințe educaționale speciale se confruntă cu dificultăți de integrare în grupul clasei, fie din cauza problemelor de comunicare, fie din cauza diferențelor de comportament. În aceste situații, profesorul de sprijin acționează ca un mediator social, facilitând interacțiunile dintre elev și colegii săi. Prin activități structurate și intervenții discrete, el contribuie la crearea unui climat de acceptare și respect reciproc.

Colaborarea cu profesorul de la clasă reprezintă o altă dimensiune esențială a acestui rol. Educația incluzivă nu poate funcționa eficient în absența unei cooperări reale între cadrele didactice. Profesorul itinerant oferă suport metodologic, propune strategii didactice diferențiate și contribuie la adaptarea curriculumului. Împreună cu profesorul de la clasă, el elaborează planuri educaționale individualizate (PEI), care stabilesc obiective clare și realiste pentru fiecare elev. Aceste planuri nu sunt rigide, ci dinamice, fiind ajustate constant în funcție de progresul elevului.

Un alt aspect important îl constituie relația cu familia elevului. Părinții joacă un rol decisiv în dezvoltarea copilului, iar implicarea lor activă în procesul educațional este esențială. Profesorul itinerant și de sprijin menține o comunicare constantă cu aceștia, oferindu-le informații despre evoluția copilului și recomandări pentru activitățile desfășurate acasă. Prin consiliere și sprijin emoțional, el contribuie la crearea unui parteneriat solid între școală și familie, ceea ce favorizează progresul elevului.

De asemenea, profesorul de sprijin are un rol important în promovarea incluziunii la nivelul întregii clase. El nu lucrează doar cu elevul care are dificultăți, ci influențează întregul colectiv. Prin activități și intervenții specifice, contribuie la dezvoltarea empatiei, a toleranței și a respectului față de diversitate. Astfel, clasa devine un spațiu în care diferențele sunt acceptate și valorizate, iar fiecare elev se simte parte a comunității.

Dimensiunile rolului profesorului itinerant și de sprijin

Activitatea acestuia are o **dimensiune complexă și interdisciplinară**, implicând o varietate de roluri complementare:

a) Rol educațional și pedagogic

Profesorul itinerant și de sprijin contribuie la **optimizarea procesului instructiv-educativ**, prin:

- identificarea nevoilor educaționale speciale ale elevilor;
- elaborarea și implementarea **Planului Educațional Individualizat (PEI)**;
- selectarea și aplicarea **metodelor și strategiilor didactice diferențiate**;
- adaptarea materialelor de învățare și a conținuturilor curriculare;
- organizarea de activități remediale, compensatorii sau de consolidare a învățării.

b) Rol psihosocial și de consiliere

Profesorul itinerant are o **componentă de sprijin emoțional și social**, contribuind la:

- dezvoltarea stimei de sine și a încrederii în propriile capacități ale elevilor;
- facilitarea relațiilor pozitive între elevii cu CES și colegii lor;
- consilierea părinților pentru a sprijini continuitatea educației acasă;
- colaborarea cu consilierul școlar, psihologul, logopedul și alți specialiști.

c) Rol de mediator și facilitator al incluziunii

Prin activitatea sa, profesorul itinerant mediază relația dintre **școală, familie și comunitate**, contribuind la:

- promovarea unei atitudini pozitive față de diversitate;
- reducerea barierelor atitudinale, curriculare sau organizaționale;
- implicarea comunității în susținerea educației incluzive.

d) Rol de colaborator și formator

Profesorul itinerant și de sprijin colaborează permanent cu profesorii de la clasă pentru:

- a oferi **consultantă pedagogică** în adaptarea conținuturilor și metodelor de predare;
- a participa la echipa multidisciplinară care elaborează și monitorizează PEI-ul;
- a realiza **schimburi de bune practici** și activități de formare profesională continuă;
- a contribui la **crearea unui climat educațional pozitiv și incluziv**.

e) Rol de evaluator

În cadrul procesului educațional, profesorul itinerant:

- elaborează și aplică **instrumente de evaluare adaptate** nivelului de dezvoltare al elevului;
- realizează **rapoarte de progres** și recomandări privind adaptarea continuă a PEI-ului;
- evaluează **impactul intervențiilor educaționale** asupra dezvoltării cognitive, sociale și emoționale.

Responsabilitățile specifice ale profesorului itinerant și de sprijin

Conform cadrului normativ și practicii educaționale, principalele responsabilități includ:

1. Identificarea și evaluarea nevoilor educaționale individuale ale elevilor cu CES.
2. Elaborarea, implementarea și revizuirea **Planurilor Educaționale Individualizate (PEI)**.
3. Realizarea activităților de **sprijin educațional individual și/sau în grupuri mici**.
4. Colaborarea permanentă cu profesorii de la clasă, diriginții și consilierii școlari.
5. Participarea la **ședințele echipei multidisciplinare** și la întâlniri de caz.

6. Comunicarea constantă cu părinții, oferindu-le recomandări și sprijin.
7. Documentarea și raportarea activităților desfășurate.
8. Participarea la programe de **formare profesională continuă**, pentru actualizarea competențelor.
9. Promovarea valorilor **toleranței, empatiei și respectului** în cadrul comunității școlare.

Evaluarea și monitorizarea progresului reprezintă o componentă permanentă a activității profesorului itinerant. Acesta utilizează diverse instrumente și metode pentru a observa evoluția elevului, identificând atât dificultățile, cât și progresele realizate. Pe baza acestor observații, își ajustează strategiile de intervenție, astfel încât să răspundă cât mai eficient nevoilor elevului. Evaluarea nu are un caracter sancționator, ci unul formativ, având ca scop sprijinirea dezvoltării continue.

Competențele profesionale necesare

Pentru a-și îndeplini eficient rolul, profesorul itinerant și de sprijin trebuie să dezvolte un set complex de competențe profesionale:

- **competențe psihopedagogice** (evaluare, intervenție, adaptare curriculară);
- **competențe de comunicare și consiliere;**
- **competențe de management educațional și colaborare interdisciplinară;**
- **competențe digitale și de utilizare a tehnologiilor asistive;**
- **competențe de autoevaluare și reflecție profesională.**

Importanța profesorului itinerant și de sprijin în cadrul educației incluzive este majoră. Prin activitatea sa, acesta contribuie la reducerea barierelor de învățare și la creșterea șanselor de succes școlar pentru elevii cu cerințe educaționale speciale. Mai mult decât atât, el sprijină construirea unui climat educațional echitabil, în care fiecare copil are posibilitatea de a se dezvolta conform propriului potențial.

În concluzie, profesorul itinerant și de sprijin reprezintă un pilon fundamental al educației moderne. Rolul său depășește simpla transmitere de cunoștințe, implicând o abordare complexă, centrată pe nevoile elevului. Prin colaborare, adaptare și implicare constantă, el transformă incluziunea dintr-un ideal teoretic într-o realitate concretă. În absența acestui sprijin, mulți elevi ar rămâne în afara procesului educațional sau nu ar reuși să-și atingă potențialul maxim. Astfel, profesorul itinerant nu este doar un specialist, ci și un facilitator al echității și al șanselor egale în educație.

Bibliografie

1. Ministerul Educației (2011). *Legea educației naționale nr. 1/2011*. București.
2. Ministerul Educației (2018). *Ordin privind organizarea și funcționarea serviciilor de sprijin educațional pentru elevii cu cerințe educaționale speciale*. București.
3. UNESCO (1994). *Declarația de la Salamanca și cadrul de acțiune privind educația pentru cerințe speciale*.
4. UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Paris.
5. Mel Ainscow (2005). *Developing Inclusive Education Systems: What Are the Levers for Change?*
6. Tony Booth & Mel Ainscow (2002). *Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools*.

prof. Adriana Maria **Oros-Mănarcă**

ROLURILE PROFESORULUI DE SPRIJIN LA CLASĂ

Într-un context educațional aflat la intersecția dintre manualele clasice și tehnologia interactivă, dintre predarea tradițională și mediul online, precum și între cerințele programei și nevoile autentice ale elevilor, profesorul contemporan își redefinește constant rolul și identitatea. El nu mai poate fi privit doar ca un simplu furnizor de informații, ci devine un facilitator al procesului de învățare, un îndrumător și un reper pentru elevi. În cele ce urmează, îmi propun să evidențiez principalele funcții ale cadrului didactic în educația actuală, precum și responsabilitatea pe care o resimt personal, în calitate de profesor implicat direct în această dinamică a schimbării.

Rezultatele cercetărilor dedicate profilului *profesorului eficient* evidențiază un set coerent de trăsături și competențe definitorii. Astfel, cadrul didactic formulează clar obiectivele educaționale pe care le urmărește împreună cu elevii și le face cunoscute standardele înalte de performanță. El selectează și proiectează activități de învățare relevante pentru viața de zi cu zi, adaptându-se diversității din clasă. În același timp, creează un climat educațional favorabil, care susține învățarea și stimulează interacțiunea socială. Profesorul oferă elevilor repere clare de lucru, menite să le orienteze eforturile, și sprijină procesarea informațiilor prin utilizarea unor metode și strategii didactice variate. De asemenea, contribuie la dezvoltarea capacității de sinteză a elevilor și le stimulează gândirea prin sarcini de învățare bine structurate și prin implicarea în situații diverse de lucru cu informația. Un alt aspect esențial îl constituie monitorizarea constantă a progresului elevilor în raport cu obiectivele stabilite.

Atingerea nivelului de *profesor performant* presupune parcurgerea unor etape succesive de dezvoltare profesională. Inițial, se conturează nivelul deprinderilor de bază, specific formării inițiale, caracterizat prin capacitatea de a gestiona sarcini punctuale. Urmează etapa în care profesorul reproduce modele și scheme de acțiune oferite de diverse instrumente didactice. În final, se ajunge la nivelul competenței pedagogice autentice, în care cadrul didactic reușește să selecteze, să adapteze și să aplice în mod creativ metodele didactice, în funcție de contextul educațional.

Din cele expuse anterior reiese că nivelul de performanță atins în procesul de formare și dezvoltare profesională a cadrului didactic poate fi interpretat ca expresie a competenței pedagogice. Aceasta presupune existența unor scheme și proceduri metodice deja formate, utilizate pentru realizarea sarcinilor didactice, care sunt selectate, combinate și aplicate flexibil, în funcție de particularitățile contextului instituțional în care se desfășoară activitatea educațională. Evaluarea competenței pedagogice poate fi realizată prin mai multe dimensiuni: verificarea aptitudinilor de predare, aprecierea deprinderilor didactice, analiza modului în care acestea sunt integrate în coordonarea activităților de învățare ale elevilor, precum și prin observarea consecvenței în obținerea rezultatelor, a capacității de adaptare la situații noi și a nivelului de efort personal investit în activitatea didactică. Exercitarea rolurilor didactice în mediul școlar este influențată de numeroși factori, adesea divergenți și uneori excesiv de sollicitanți, care generează un ansamblu complex de *așteptări de rol*. Acestea provin atât din zona instituțională (inspectori, directori, responsabili de catedră), cât și din sfera actorilor educaționali parțial reglementați (elevi, părinți, colegi). În acest context, pot apărea diferite forme de *conflict de rol*, precum conflictul dintre personalitate și rol, conflictul intrarol sau cel interrol. Astfel de situații evidențiază necesitatea menținerii unui echilibru între dimensiunea organizațională și cea pedagogică, prioritatea revenind, în mod firesc, celei din urmă.

Specialiștii au evidențiat patru factori principali care influențează eficiența profesorului în exercitarea funcției de conducere: carisma, autoritatea personală (ascendența), resursele de

ordin intelectual și informațional, precum și resursele de putere. Pe baza corelațiilor dintre autoritate și putere, au fost conturate mai multe modalități de exercitare a controlului didactic, printre care: stilul autoritar, stilul permisiv, orientarea către schimbarea comportamentală a elevilor, promovarea relațiilor de parteneriat cu aceștia, abordarea centrată pe dimensiunea cognitivă a procesului educațional, precum și orientarea către conexiunile dintre școală și celelalte sisteme sociale. Pe parcursul activității didactice, cadrele didactice nu pot fi încadrate într-un singur stil educațional, întrucât acestea nu există în formă pură, ci se manifestă, de regulă, în combinații variate. În plus, niciun stil nu poate fi considerat, în mod absolut, superior sau mai eficient decât celelalte. Cu toate acestea, se apreciază că stilul cel mai adecvat în context educațional este cel care favorizează eficiența învățării, stimulează interesul elevilor pentru studiu și le oferă satisfacția reușitei. În acest sens, specialiștii recomandă utilizarea cu precădere a stilului democratic pe termen lung, deoarece acesta susține autonomia și dezvoltarea liberă a elevilor, în timp ce stilul autoritar poate fi aplicat punctual, în situații care necesită rezolvarea rapidă a unor sarcini.

Atribuirea rolurilor cadrelor didactice este condiționată de mai multe variabile identificate în plan psihosociologic: natura activității principale desfășurate în școală (instructiv-educativă), funcțiile asumate într-un context instituțional și sociocultural specific, precum și obiectivele stabilite în colaborare cu diverși parteneri educaționali. În funcție de responsabilitățile exercitate, rolurile profesorului au fost sistematizate de diverși specialiști. Astfel, Dan Potolea evidențiază roluri precum: organizator și coordonator al clasei ca grup social, consilier în orientarea școlară și profesională, îndrumător al activităților extrașcolare, participant la propria dezvoltare profesională și la cercetarea pedagogică, precum și promotor al activităților socioculturale.

La rândul său, Adrian Nicolau conturează o perspectivă complexă asupra rolului didactic. Profesorul este, în primul rând, educator, având misiunea de a cultiva valori morale, atitudini pozitive și comportamente de cooperare, evitând practicile autoritare sau etichetarea elevilor. În același timp, el este organizator al procesului de predare-învățare-evaluare, ceea ce presupune o bună pregătire atât în domeniul de specialitate, cât și în cel psihopedagogic. De asemenea, profesorul devine partener în educație, colaborând cu familia și alte instituții pentru a susține dezvoltarea armonioasă a elevilor, dar și membru activ al comunității școlare, implicat în viața organizației și în menținerea unui climat educațional pozitiv. Dintr-o altă perspectivă, Shaun Gallagher identifică trei direcții principale ale rolului pedagogic: aplicarea curriculumului și a programelor școlare, sprijinul acordat elevilor în plan emoțional și motivațional, precum și facilitarea dezvoltării cognitive și morale. Anita E. Woolfolk propune o clasificare complementară, în care profesorul apare ca expert al actului didactic, stimulent al interesului pentru învățare, lider al clasei, manager al activităților educaționale, model de conduită socio-morală și analist al dinamicii psihosociale din grupul de elevi.

Fiecare funcție asumată de cadrul didactic presupune un ansamblu de roluri și responsabilități care solicită mobilizarea resurselor personale și profesionale. Pentru a le îndeplini eficient, profesorul trebuie să își valorifice și să își dezvolte permanent atitudinile, aptitudinile, competențele și capacitățile, investind continuu în propria formare și evoluție. Din perspectiva finalităților educaționale, specialiștii în psihopedagogie consideră că abordarea optimă este cea centrată pe elev, orientată spre nevoile, interesele și particularitățile acestuia. În acest context, rolul profesorului capătă valențe multiple și flexibile.

Astfel, cadrul didactic nu mai impune în mod rigid conținuturi sau puncte de vedere, ci adoptă o abordare deschisă, adaptată și individualizată, în funcție de specificul fiecărui elev. El devine un proiectant și organizator al procesului de învățare, capabil să planifice, să structureze și să regleze activitățile didactice, asumând totodată roluri precum cel de tutore, manager sau moderator al învățării. Profesorul acționează și ca mediator, facilitând conexiunea dintre cunoaștere și aplicarea practică a acesteia, dar și ca partener al elevului, într-o relație

educațională bazată pe interacțiune și colaborare. În același timp, el îndeplinește funcții de coordonare și consiliere, sprijinind elevii în organizarea muncii individuale, în gestionarea timpului și în utilizarea eficientă a resurselor. De asemenea, cadrul didactic valorifică schimburile de idei și comunicarea din clasă, devine o resursă pentru desfășurarea activităților educaționale, transmite nu doar informații, ci și valori și atitudini, și se implică activ în conceperea și derularea demersurilor didactice. Nu în ultimul rând, profesorul are rol de evaluator, utilizând metode adecvate de apreciere și încurajând progresul elevilor. Un factor esențial în adoptarea și aplicarea unui stil didactic eficient îl constituie personalitatea profesorului. Prin trăsăturile sale, acesta își poate adapta comportamentul la diverse situații educaționale, contribuind astfel la optimizarea procesului de învățare și la dezvoltarea unor competențe și atitudini variate în rândul elevilor.

În concluzie, rolul cadrului didactic în educația modernă se configurează ca fiind unul complex, dinamic și profund ancorat în nevoile reale ale elevilor și ale societății contemporane. Profesorul nu mai este doar un simplu transmițător de informații, ci un facilitator al învățării, un mediator, organizator și partener educațional, capabil să îmbine cerințele instituționale cu particularitățile individuale ale elevilor. Diversitatea rolurilor asumate implică nu doar competențe pedagogice solide, ci și o permanentă adaptare la contexte variate, precum și o implicare activă în propria dezvoltare profesională. În același timp, eficiența actului didactic este strâns legată de stilul educațional adoptat, cu accent pe abordarea centrată pe elev, dar și de personalitatea profesorului, care influențează modul de gestionare a situațiilor educaționale. Astfel, profesorul performant este acela care reușește să armonizeze multiplele sale roluri, să răspundă adecvat provocărilor mediului educațional și să contribuie în mod autentic la formarea unor elevi autonomi, responsabili și capabili de adaptare.

Bibliografie:

- Bontaș, I. (2001). *Pedagogie. Tratat*, Ediția a V-a revăzută și adăugită, București: Editura BIC ALL.
- Cucoș, C. (coord.), (2008). *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași: Editura Polirom.
- Gallagher, S. (2005). *How the Body Shapes the Mind*. Oxford: Oxford University Press.
- Hattie, J. (2024). *Învățarea vizibilă. Versiunea exinsă*. Iași: Polirm.
- Iucu, R. (2005). *Formarea profesorilor. Sisteme, politici, tendințe*. București: Humanitas Educațional.
- Nicola, I. – *Pedagogie*. Ediția a II-a îmbunătățită și adăugită, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1994.
- Nicolau, A. (coord), (1996). *Psihologie socială*. Iași: Editura Polirom
- Popovici, D. – *Didactica. Soluții noi la problem controversate*, Editura Aramis, București, 2000.

prof. Manuela Oana **Pop**

FUNCȚII ȘI RESPONSABILITĂȚI ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

Educația contemporană se caracterizează printr-o dinamică accentuată, determinată de schimbările sociale, culturale și tehnologice care influențează în mod direct procesul de învățământ. În acest context, rolul profesorului de sprijin devine din ce în ce mai important, întrucât acesta contribuie la asigurarea accesului egal la educație pentru toți elevii, indiferent de particularitățile lor individuale. Conceptul de incluziune educațională presupune nu doar integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă, ci și adaptarea întregului sistem educațional pentru a răspunde diversității.

Profesorul de sprijin este un specialist care intervine direct în procesul de învățare al elevilor care întâmpină dificultăți, oferind suport personalizat și contribuind la dezvoltarea competențelor acestora. Activitatea sa nu se limitează la relația directă cu elevul, ci implică și o colaborare strânsă cu profesorii de la clasă, cu familia și cu alți specialiști. În acest sens, profesorul de sprijin devine un element central al echipei educaționale, facilitând comunicarea și coordonarea intervențiilor.

Un rol esențial al profesorului de sprijin este acela de evaluator al nevoilor educaționale ale elevului. Prin observație sistematică și utilizarea unor instrumente specifice, acesta identifică dificultățile de învățare și stabilește direcțiile de intervenție. Evaluarea nu este un proces static, ci unul continuu, care permite ajustarea strategiilor didactice în funcție de progresul elevului. Astfel, profesorul de sprijin contribuie la individualizarea procesului educațional, adaptând conținuturile și metodele la nivelul de dezvoltare al fiecărui copil.

În cadrul educației moderne, accentul cade pe învățarea activă și participativă. Profesorul de sprijin utilizează metode interactive, care stimulează implicarea elevului și dezvoltarea gândirii critice. Jocul didactic, învățarea prin descoperire și activitățile practice sunt doar câteva dintre strategiile utilizate pentru a face procesul de învățare mai atractiv și mai eficient. Aceste metode contribuie la creșterea motivației și la dezvoltarea autonomiei elevului.

Un alt rol important al profesorului de sprijin este acela de facilitator al relațiilor sociale. Elevii cu cerințe educaționale speciale pot întâmpina dificultăți în interacțiunea cu colegii, iar profesorul de sprijin intervine pentru a sprijini dezvoltarea competențelor sociale. Prin activități de grup și exerciții de cooperare, acesta contribuie la integrarea elevului în colectiv și la dezvoltarea unui climat de acceptare și respect. În acest fel, școala devine un spațiu sigur și incluziv pentru toți elevii.

Profesorul de sprijin are, de asemenea, un rol important în consilierea părinților. Familia este un partener esențial în procesul educațional, iar colaborarea dintre școală și familie este crucială pentru succesul elevului. Profesorul de sprijin oferă informații și recomandări privind strategiile de sprijin care pot fi aplicate acasă, contribuind la continuitatea intervenției educaționale. În același timp, acesta sprijină părinții în înțelegerea nevoilor copilului și în gestionarea dificultăților.

În contextul digitalizării educației, profesorul de sprijin integrează tehnologia în activitatea sa. Utilizarea platformelor educaționale și a resurselor digitale permite adaptarea conținutului și diversificarea metodelor de predare. Instrumentele digitale pot facilita accesul la informație și pot oferi oportunități suplimentare de exersare și consolidare a cunoștințelor. De asemenea, acestea pot contribui la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor, esențiale în societatea actuală.

Paradigmele educației moderne pun accent pe flexibilitate și adaptabilitate. Profesorul de sprijin trebuie să fie capabil să răspundă rapid la schimbările din mediul educațional și să adapteze strategiile de intervenție în funcție de nevoile elevilor. Aceasta

presupune o formare continuă și o deschidere către inovație. Profesorul de sprijin nu este doar un executant al unor programe educaționale, ci un profesionist reflexiv, capabil să analizeze și să îmbunătățească permanent propria practică.

Un alt aspect important este colaborarea interdisciplinară. Profesorul de sprijin lucrează împreună cu psihologi, logopezi și consilieri școlari pentru a asigura o intervenție coerentă. Această colaborare permite abordarea complexă a nevoilor elevului și contribuie la obținerea unor rezultate mai bune. În acest sens, profesorul de sprijin devine un coordonator al intervențiilor, asigurând coerența și continuitatea acestora.

În educația modernă, evaluarea este orientată spre progres și dezvoltare. Profesorul de sprijin utilizează metode de evaluare formativă, care permit monitorizarea continuă a progresului elevului. Feedback-ul oferit este constructiv și orientat spre îmbunătățire, contribuind la dezvoltarea încrederii în sine și la motivarea elevului. Astfel, evaluarea devine un instrument de învățare, nu doar de măsurare a performanței.

Profesorul de sprijin are și un rol important în promovarea unei culturi incluzive la nivelul școlii. Prin activitatea sa, acesta contribuie la schimbarea mentalităților și la dezvoltarea unei atitudini pozitive față de diversitate. Incluziunea nu este doar o practică educațională, ci o valoare care trebuie promovată și susținută. Profesorul de sprijin devine astfel un agent al schimbării, contribuind la construirea unui sistem educațional echitabil.

De asemenea, profesorul de sprijin participă la elaborarea și implementarea politicilor educaționale la nivel instituțional. Prin experiența sa practică, acesta poate oferi perspective valoroase privind nevoile elevilor și eficiența strategiilor educaționale. Implicarea sa în procesul decizional contribuie la dezvoltarea unor politici mai adaptate realităților din școală.

În plan personal, profesorul de sprijin trebuie să manifeste empatie, răbdare și capacitate de adaptare. Lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale presupune o abordare individualizată și o atenție constantă la nevoile acestora. De asemenea, este necesară dezvoltarea competențelor de comunicare și colaborare, esențiale pentru eficiența intervenției educaționale.

Un alt element definitoriu al activității profesorului de sprijin este reflecția asupra propriei practici. Acesta analizează permanent rezultatele obținute și identifică modalități de îmbunătățire a intervenției. Reflecția profesională contribuie la dezvoltarea competențelor și la creșterea eficienței activității didactice.

Educația incluzivă presupune o schimbare de paradigmă, în care accentul se mută de la uniformitate la diversitate. Profesorul de sprijin joacă un rol esențial în această transformare, contribuind la adaptarea sistemului educațional la nevoile fiecărui elev. Prin activitatea sa, acesta susține ideea că fiecare copil are dreptul la educație și la dezvoltare personală.

Profesorul de sprijin este un cadru didactic specializat care oferă suport educațional individualizat elevilor cu dizabilități sau cu diverse dificultăți de învățare, comportament sau adaptare socială. Misiunea principală a acestuia este să ajute elevii să își atingă potențialul maxim în cadrul unei școli de masă, respectând principiile educației incluzive. Profesorul de sprijin colaborează îndeaproape cu profesorii de la clasă, părinții și alți specialiști (psihologi, logopezi, terapeuți) pentru a elabora strategii educaționale adaptate nevoilor fiecărui copil. De asemenea, acesta poate interveni direct în procesul de predare-învățare, învățând copilul într-un ritm personalizat sau oferindu-i alternative pedagogice. Acesta joacă un rol important și în comunicarea cu părinții. El le oferă acestora informații despre progresul educațional al copilului, dar și recomandări despre cum pot sprijini procesul de învățare acasă. De asemenea, este un partener în dezvoltarea relației dintre școală și familie, având în vedere că o bună colaborare între aceștia este crucială pentru succesul educațional al copilului.

Un aspect deosebit de important în activitatea profesorului de sprijin îl reprezintă

capacitatea acestuia de a crea contexte de învățare autentice, adaptate realităților cotidiene ale elevilor. Prin utilizarea unor situații concrete de viață, profesorul facilitează transferul cunoștințelor din plan teoretic în plan practic, contribuind la dezvoltarea competențelor funcționale. Elevii sunt încurajați să participe activ, să își exprime opiniile și să își asume responsabilitatea propriei învățări. În acest sens, profesorul de sprijin devine un ghid al procesului educațional, orientând elevul spre descoperire și autoformare. Această abordare favorizează nu doar acumularea de cunoștințe, ci și dezvoltarea unor abilități esențiale, precum rezolvarea de probleme, luarea deciziilor și adaptarea la situații noi. Astfel, procesul educațional capătă un caracter aplicativ și relevant, contribuind la pregătirea elevilor pentru integrarea socială și profesională.

În același timp, profesorul de sprijin are un rol esențial în cultivarea rezilienței și a motivației intrinseci a elevilor. Prin strategii adecvate de încurajare și prin valorizarea progreselor, oricât de mici, acesta contribuie la dezvoltarea unei atitudini pozitive față de învățare. Elevii învață să își gestioneze emoțiile, să depășească obstacolele și să își construiască încrederea în propriile capacități. Într-un mediu educațional incluziv, greșeala nu este percepută ca un eșec, ci ca o oportunitate de învățare și dezvoltare. Profesorul de sprijin susține această perspectivă, promovând un climat bazat pe acceptare, respect și încurajare. Prin intervențiile sale, acesta contribuie nu doar la succesul școlar al elevilor, ci și la formarea unor indivizi echilibrați, capabili să facă față provocărilor vieții.

În concluzie, profesorul de sprijin este un actor esențial în arhitectura educației moderne. Rolurile sale sunt multiple și complexe, implicând intervenții la nivel educațional, social și emoțional. Prin activitatea sa, acesta contribuie la crearea unui mediu educațional incluziv și echitabil, în care fiecare elev are șansa de a-și valorifica potențialul. Educația modernă nu poate funcționa eficient fără implicarea acestor specialiști, care aduc un aport semnificativ la dezvoltarea sistemului educațional.

Bibliografie:

- Gherguț, A. – Educația incluzivă și pedagogia diversității, Iași, 2016
- Vrășmaș, T. – Școala și educația pentru toți, București, 2010
- UNESCO – Educație pentru incluziune: politici și practici

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN EDUCAȚIA MODERNĂ

Educația contemporană reprezintă un proces de transformare, determinat de diversificarea nevoilor elevilor și de necesitatea construirii unui sistem incluziv, flexibil și adaptat realităților sociale actuale. În acest context, profesorul de sprijin este o persoană importantă în ceea ce privește arhitectura educației moderne, contribuind la integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale și la asigurarea egalității de șanse. Rolurile pe care acesta le îndeplinește nu se limitează la asistarea directă a elevului, ci includ o gamă largă de intervenții pedagogice, psihologice și sociale, fundamentate pe paradigme educaționale moderne.

Eficiența utilizării acestor metode se reflectă într-o serie de argumente care le confirmă utilitatea și relevanța în procesul instructiv-educativ. Totodată, ele aduc un plus de diversitate și dinamism activităților didactice, contribuind la creșterea calității actului educațional. Aceste abordări cultivă respectul atât față de procesul de învățare, cât și față de toți participanții implicați în realizarea sarcinilor. Elevii sunt încurajați să se exprime liber și spontan, iar greșeala nu mai este percepută ca un eșec, ci ca o etapă în descoperirea și înțelegerea răspunsului corect (Educrates, 2022).

În acest cadru, învățarea devine una conștientă și de durată, bazată pe implicare activă. Elevii sunt stimulați să își asculte colegii, să accepte opinii diferite și să valorizeze diversitatea, dezvoltând astfel competențe sociale. În același timp, aceștia își consolidează încrederea în propriile capacități, își dezvoltă creativitatea și manifestă o motivație crescută pentru învățare, mai ales în contexte variate și în colaborare cu parteneri diferiți. Aceste beneficii evidențiază rolul relevant al metodelor moderne în formarea unui elev activ, autonom și adaptabil la cerințele societății actuale (Educrates, 2022).

Profesorul de sprijin îndeplinește, înainte de toate, rolul de liant între elev, cadrul didactic de la clasă și întregul context educațional. Prin intervențiile sale, acesta facilitează accesul elevului la conținuturile curriculare, adaptând metodele și strategiile didactice în funcție de particularitățile și nevoile individuale. În acest mod, contribuie la diminuarea dificultăților de învățare și la crearea unui mediu educațional incluziv, în care diversitatea este recunoscută și valorizată. Activitatea sa are la bază principiile educației incluzive, care promovează participarea activă a tuturor elevilor, indiferent de obstacolele întâmpinate în procesul de învățare.

Într-o perspectivă complementară, profesorul eficient și implicat este un specialist bine pregătit, cu o solidă competență în domeniul disciplinei predate, dar și în plan pedagogic. Acesta este preocupat permanent de actualizarea cunoștințelor și de integrarea celor mai recente evoluții din domeniul educației, adaptându-și practica didactică prin utilizarea unor metode moderne și eficiente de facilitare a învățării. Totodată, acordă o importanță individualizării procesului educațional și dezvoltării competențelor digitale, utilizând tehnologia ca instrument de sprijin în predare (Guțu, 2021).

Prin activitatea sa, profesorul creează situații de învățare adaptate nevoilor fiecărui elev, oferindu-i posibilitatea de a-și valorifica potențialul și de a-și construi propria identitate. Demersul didactic este orientat spre susținerea dezvoltării personale și academice a elevilor, având ca finalitate formarea competențelor și atingerea succesului școlar. Astfel, rolul profesorului depășește simpla transmitere de informații, devenind relevant în formarea unor indivizi responsabili și capabili să se integreze eficient în societate (Guțu, 2021).

Un alt rol al cadrului didactic de sprijin este cel de consilier educațional. Acesta colaborează îndeaproape cu elevul pentru a-i dezvolta autonomia personală, încrederea în sine și motivația pentru învățare. Prin utilizarea unor strategii și tehnici adaptate, profesorul sprijină

elevul în depășirea dificultăților de natură emoțională și comportamentală, facilitând integrarea acestuia în colectivul clasei. Din această perspectivă, abordarea centrată pe elev primește o importanță majoră, deoarece pune accent pe nevoile, interesele și ritmul individual de dezvoltare al fiecărui copil.

Totodată, profesorul de sprijin își asumă rolul de partener activ în cadrul echipei educaționale. Relația sa cu cadrul didactic de la clasă se bazează pe cooperare, comunicare și planificare comună a activităților didactice. Prin această colaborare, se pot elabora planuri educaționale individualizate, adapta conținuturile curriculare și implementa strategii eficiente de predare-învățare. O astfel de abordare reflectă caracterul interdisciplinar al educației, evidențiind faptul că procesul educațional implică intervenția coordonată a mai multor specialiști.

Privit într-o perspectivă mai amplă, profesorul îndeplinește o varietate de roluri care îi definesc complexitatea profesională. Acesta acționează ca expert al procesului de predare-învățare, luând decizii importante privind organizarea și desfășurarea activităților didactice. În același timp, are rolul de agent motivațional, stimulând interesul, curiozitatea și dorința elevilor de a învăța. Ca lider, coordonează activitatea grupului de elevi și gestionează dinamica relațiilor din clasă. De asemenea, poate deveni un sprijin emoțional pentru elevi, asumând roluri de confidant sau model de comportament, contribuind la reducerea stărilor de anxietate.

În ipostaza de consilier, profesorul observă atent comportamentele elevilor și oferă îndrumare adecvată, iar ca model educațional influențează prin propria personalitate, atitudine și conduită. Totodată, el manifestă o atitudine reflexivă, analizând permanent situațiile apărute și adaptându-și intervențiile în funcție de context. Nu în ultimul rând, profesorul are și rol de manager al activității didactice, coordonând procesul educațional și menținând colaborarea cu ceilalți profesori, părinții și alți factori implicați. Astfel, exercitarea acestor roluri este strâns legată de personalitatea și competențele sale profesionale (Guțu, 2021).

În același timp, profesorul de sprijin are o contribuție importantă în consolidarea relației cu familia elevului. Comunicarea constantă cu părinții facilitează o mai bună înțelegere a nevoilor copilului și asigură continuitatea intervențiilor educaționale și în mediul familial. Prin activități de consiliere și sprijin, acesta încurajează implicarea activă a familiei în procesul educațional, întărind parteneriatul dintre școală și familie. Această dimensiune evidențiază caracterul colaborativ al educației, în care succesul elevului depinde de cooperarea eficientă dintre toți actorii implicați.

Un aspect important al activității profesorului de sprijin îl reprezintă adaptarea și diferențierea instruirii. Într-o clasă eterogenă, în care elevii au niveluri diferite de dezvoltare și stiluri variate de învățare, este necesară utilizarea unor metode flexibile. Profesorul de sprijin contribuie la selectarea și implementarea acestor metode, astfel încât fiecare elev să poată progresa în ritmul propriu. Prin utilizarea tehnologiilor educaționale, a materialelor didactice adaptate și a strategiilor interactive, acesta sprijină accesul la învățare și crește eficiența procesului educațional.

Paradigma educației personalizate reprezintă o importanță în activitatea profesorului de sprijin. Aceasta presupune adaptarea intervențiilor educaționale la caracteristicile individuale ale elevului, ținând cont de nivelul de dezvoltare cognitivă, emoțională și socială. Profesorul de sprijin devine astfel un facilitator al învățării, care ghidează elevul în construirea propriului parcurs educațional. Prin evaluare continuă și feedback constructiv, acesta contribuie la dezvoltarea competențelor și la atingerea obiectivelor educaționale.

Un alt rol relevant este cel de promotor al incluziunii sociale. Profesorul de sprijin nu se limitează la intervenția în sala de clasă, ci contribuie și la schimbarea mentalităților și la combaterea discriminării. Prin activități de sensibilizare și prin promovarea valorilor precum respectul, empatia și toleranța, acesta susține integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în comunitatea școlară. În acest sens, paradigma educației pentru diversitate devine un pilon

central al activității sale.

În contextul educației moderne, profesorul de sprijin trebuie să fie un profesionist reflexiv, capabil să își evalueze constant practica și să se adapteze la noile cerințe. Formarea continuă și dezvoltarea profesională sunt relevante pentru a răspunde provocărilor actuale. Acesta trebuie să fie familiarizat cu metode inovatoare de predare, cu utilizarea tehnologiei și cu strategiile de intervenție adaptate diferitelor tipuri de dificultăți de învățare. Astfel, paradigma învățării pe tot parcursul vieții devine relevantă și pentru cadrele didactice.

De asemenea, profesorul de sprijin contribuie la evaluarea progresului elevilor, utilizând instrumente adaptate și criterii flexibile. Evaluarea nu este privită doar ca un mijloc de măsurare a performanței, ci ca un instrument de reglare a procesului educațional. Prin feedback constant și prin ajustarea strategiilor didactice, profesorul de sprijin susține progresul individual al elevului și îi oferă acestuia oportunitatea de a-și valorifica potențialul.

Așadar, profesorul de sprijin ocupă un loc central în arhitectura educației moderne, fiind un agent al schimbării și un promotor al incluziunii. Rolurile sale multiple, de mediator, consilier, colaborator și facilitator al învățării, reflectă complexitatea procesului educațional actual. Prin activitatea sa, profesorul de sprijin contribuie la construirea unui sistem educațional echitabil, adaptat nevoilor fiecărui elev și orientat spre dezvoltarea armonioasă a acestuia. Paradigmele educaționale moderne, precum incluziunea, personalizarea și colaborarea, oferă cadrul teoretic necesar pentru desfășurarea eficientă a acestei activități, evidențiind importanța acestui rol în societatea contemporană.

În concluzie, relevanța profesorului de sprijin în educația modernă nu poate fi redusă doar la intervenția punctuală asupra dificultăților de învățare, ci trebuie înțeleasă în ansamblul său, ca parte integrantă a unui sistem educațional centrat pe echitate și incluziune. Prin flexibilitate, empatie și competență profesională, acesta contribuie la crearea unui climat educațional sigur și stimulat, în care fiecare elev are șansa de a evolua în acord cu propriul potențial. Astfel, profesorul de sprijin devine nu doar un facilitator al învățării, ci și un catalizator al schimbării, susținând transformarea școlii într-un spațiu al diversității, al colaborării și al succesului pentru toți elevii.

Bibliografie

1. Andrei Guțu (2021), "PROFESORUL – GARANTUL EDUCAȚIEI DE CALITATE", vol. Volumul Conferinței Științifice Internaționale
2. Revista Educates (2022), nr. 152, Editura EDUPP., pp. 37

Andreea Florina **Rogozan**

INTEGRAREA ELEVILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE

Școala are datoria de a asigura șanse egale tuturor elevilor. A asigura șanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilități maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de aptitudinile și interesele sale.

Fiecare copil este unic și are valoarea sa individuală, indiferent de problemele pe care le prezintă în procesul de învățare și de dezvoltare.

Integrarea presupune includerea împreună sau individuală a copiilor cu cerințe educative speciale în structurile învățământului de masă pentru egalizarea șanselor în plan individual și adaptarea lor la mediul social.

Integrarea trebuie să ofere un climat favorabil dezvoltării armonioase și echilibrate a personalității persoanelor cu cerințe educative speciale, astfel încât să obțină respect, demnitate și să aibă posibilitatea de a lua decizii. Procesul de integrare are la bază principiul normalizării, care înseamnă facilitarea accesului persoanei cu nevoi speciale la o viață normală, cât mai apropiată de normalitatea societății căreia îi aparține. Actul integrării nu este doar un act extern, este mai complex și presupune o anumită pregătire într-un timp mai îndelungat.

În România, educația incluzivă este reglementată de Legea Educației Naționale nr. 1/2011 și este susținută de mai multe documente și politici ale Ministerului Educației. Principiul fundamental al educației incluzive în România este acela că toți elevii, inclusiv cei cu nevoi speciale, ar trebui să învețe împreună în școli și să beneficieze de aceleași oportunități de educație.

Educația incluzivă necesită o bună cunoaștere individuală a elevilor din partea cadrelor didactice. Ca educația incluzivă să devină o realitate, este nevoie să se creeze metode care să confere date importante pentru cadrele didactice. Deopotrivă trebuie să existe la nivelul școlii și al comunității resurse disponibile în vederea realizării unei reale educații incluzive. Adaptarea activităților de învățare, a formei de organizare, a conținuturilor presupune o abordare diferențiată, abordare atât de necesară în incluziunea copiilor cu CES. Se cunoaște faptul că acel sistem de educație care are la bază o abordare diferențiată a învățării este un sistem centrat pe elev.

Școlile incluzive nu mai asigură o educație obișnuită sau o educație specială, ci asigură o educație incluzivă, iar ca rezultat elevii vor putea învăța împreună. Cu alte cuvinte, acest tip de școală este deschisă tuturor elevilor, astfel încât toți elevii să participe și să învețe. Pentru ca acest lucru să se întâmple, profesorii și școlile, în general, au nevoie de o schimbare, pentru a întâmpina cu mai mult succes diversitatea nevoilor elevilor.

Integrarea este o modalitate de a atinge normalizarea, care se focalizează pe copil și îl plasează în programe adecvate de recuperare după examinarea lui de către specialiști, axându-se pe nevoile lui, prin aplicarea intervenției speciale și satisfacerea acestora. Integrarea persoanelor cu cerințe educative speciale trebuie să răspundă nevoilor diverse ale acestora, pentru a le asigura o dezvoltare normală și cât mai eficientă.

Din cauza dificultăților apărute în procesul de integrare legate de atitudinea, modul nostru de a percepe și gândi această problemă, au apărut bariere care împiedică procesul să se realizeze cu succes.

Integrarea școlară presupune adaptarea copiilor la cerințele școlii în care învață către normalizare, prin realizarea unor raporturi afective pozitive, de comunicare, de acceptare împreună cu membrii grupei/ clasei și prin desfășurarea cu succes a activității de predare – învățare.

Integrarea educativă vizează reabilitarea și formarea persoanelor cu nevoi speciale aflate

în dificultate psiho-motorie, cu dizabilități senzoriale, intelectuale, de limbaj, psiho-comportamentale, printr-o serie de măsuri de natură juridică, politică, socială și pedagogică.

Principiul de bază al acestei tendințe este acela de a adapta școala și educația la diversitatea tipurilor și a posibilităților de învățare, la interesele și abilitățile de care aceștia dispun.

Această nouă orientare în realitatea educațională presupune adoptarea unor reforme atât la nivel social cât și la nivelul sistemului de învățământ. În sens mai larg, integrarea educativă presupune schimbarea mentalităților cu privire la rolul social al școlii, schimbarea mentalităților în plan individual, al cadrelor didactice, al părinților.

Școala incluzivă se axează pe includerea acelor copii sau chiar grupuri ce au fost anterior marginalizate și care implică în procesul de învățare și de luare a deciziilor părinții, îngrijitorii și consilierii specializați.

Rolul esențial în educația incluzivă îl deține învățătorul clasei, care devine principalul factor de acțiune și de coordonare a realizării programului pedagogic individual pentru elevi.

Acesta trebuie:

- să elaboreze un program pedagogic individualizat.
- să-și îmbogățească pregătirea cu elemente care să-i faciliteze includerea optimă în clasă a acestor elevi și asigurarea de șanse egale pentru aceștia la instrucție și educație;
- să manifeste interes continuu pentru identificarea, evaluarea și reprogramarea periodică a conținuturilor învățării pentru fiecare elev;
- să coopereze cu ceilalți membri ai echipei educaționale, dar și cu familia elevului.

Cel mai important lucru de luat în considerare este că predarea în cadrul diversității implică predarea pentru fiecare individ în parte. Ținând cont de interesele fiecărui elev, de experiențele și țelurile sale facem, de fapt, un pas important în educația elevilor și integrarea lor în societate, după terminarea studiilor. Mai mult, putem spune că diferențele dintre indivizi sunt mult mai pregnante decât cele dintre grupuri. Din acest punct de vedere, poate una dintre cele mai mari provocări careia trebuie să-i facă față un profesor este adaptarea stilului de predare astfel încât să corespundă necesităților fiecărui elev în parte.

S-a dovedit că metodele utilizate în cadrul claselor incluzive pot îmbunătăți semnificativ performanța tuturor elevilor. În comparație cu educația în centre sau școli speciale, care are riscul de a-i menține pe copii și adolescenți în afara societății, școala incluzivă constituie un teren de pregătire ideal pentru viitoarea lor integrare în societate. În loc să-i izolăm și să spunem că sunt „dificili”, „turbulenți” sau chiar „handicapați”, am putea să admitem faptul că acești copii ar putea progresa mai mult într-o clasă obișnuită, dacă noi, profesorii, am accepta că educația este pentru toți.

Tendința crescândă de integrare școlară în școlile de masă a copiilor cu cerințe educative speciale este bine-cunoscută atât în cadrul Uniunii Europene, cât și în România. Complexitatea manifestărilor determinate de realitatea dintre normalitate și integrare a dus la interpretări, amânări, experimente, tatonări, reușite și eșecuri în acțiunea de integrare a copiilor cu CES în școala de masă.

Incluziunea nu este numai o sarcină pentru profesori, deși foarte mult depinde de atitudinea profesorului față de copilul cu nevoi speciale și de evaluarea, care se face în vederea adaptării curriculare, incluziunea copiilor cu nevoi speciale necesită schimbări la diferite nivele ale învățământului. În literatura de specialitate, care tratează procesul incluziunii, se pot găsi numeroase sugestii legate de predare și practică la clasă, de organizarea școlilor și de un sistem de factori, de implementarea cărora depinde buna desfășurare a educației incluzive.

Specialiștii din țările cu tradiție în domeniul educației au analizat factorii care asigură succesul acestui tip de educație la nivelul fiecărei organizații școlare.

Dintre acești factori amintim: pregătirea copilului cu handicap pentru incluziunea școlară prin participarea la o serie de activități de grup alături de grupul de copii normali încă

de la vârstă fragedă ; evaluarea comprehensivă și multidisciplinară a elevului cu handicap ; consilierea familiei elevului cu handicap; precizarea exactă a locului și rolului proiectului de incluziune educațională a elevului cu handicap în cadrul proiectului pedagogic general.

Modul de implicare al profesorilor în procesul de incluziune educațională prin capacitatea acestora de a individualiza predarea și a elabora programe educative eficiente prin cooperarea cu echipele interdisciplinare care asigură serviciile de educație incluzivă; informarea și pregătirea elevilor și părinților acestora pentru a sprijini și interacționa corespunzător cu elevul cu handicap care urmează să fie inclus în clasa respectivă.

Incluziunea presupune nu doar acceptarea, tolerarea copiilor cu nevoi speciale într-o clasă din învățământul de masă ci și adaptare la cerințele acestor copii, cuprinderea acestora în programele educaționale alături de copiii normali, dar și responsabilitatea de a le asigura în același timp servicii de specialitate, programe de sprijin individualizate. Înseamnă asumarea unor schimbări în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv – educative derulate în școală.

Educația incluzivă este un mod de a gândi creativ pentru a face din școală un loc în care toți copiii sunt egali. Indiferent de dizabilitate, aceștia pot participa în procesul educațional, având șanse și oportunități egale.

Integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă favorizează formarea/ educarea unei societăți mai tolerante, în care toți copiii au drepturi egale și acces la orice formă de educație. Elevii tipici pot învăța prin interacțiunea permanentă cu elevii cu CES lucruri noi despre toleranță, empatie, solidaritate și respect față de diferențele dintre ei, față de deficiențele fizice, mentale, cognitive și educaționale ale colegilor lor.

Integrarea în învățământul de masă poate facilita, de asemenea, tranziția acestor elevi de pe băncile școlii către locuri de muncă, către independență socială, financiară, emoțională sau de altă natură în viața de adult.

Integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă este nu doar o necesitate, ci și un pas esențial către o societate inclusivă, tolerantă, mai echitabilă și mai bogată în diversitate. Acest proces necesită timp, angajament, resurse umane și materiale, dar beneficiile pentru toți elevii și pentru societate în ansamblu sunt cu adevărat semnificative.

Bibliografie :

- Gherguț, A., (2006), „Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale”, Ed. Polirom, Iași
Gherguț, A., (2000), „Psihopedagogie specială”, Ed. Polirom, Iași
Popovici, D.V., (2009), „Orientări teoretice și practice în educația integrată”, Ed. Aurel Vlaicu, Arad
Ungureanu, D., Educația integrată și școala incluzivă, Editura de Vest, Timișoara, 2000.
Vrășmaș, T., Învățământul integrat și/sau inclusiv, Ed. Aramis, București, 2001.

prof. Ioana Maria **Rus**

PROFESORUL DE SPRIJIN ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL MODERN

Profesorul de sprijin reprezintă un pilon al educației contemporane, încadrându-se în categoria cadrelor didactice cu rol esențial în procesul de transformare a educației moderne. Axându-se pe nevoile individuale ale elevilor, acesta asigură un climat educațional incluziv, contribuind la integrarea și dezvoltarea armonioasă a elevilor cu cerințe educaționale speciale.

Educația modernă se află într-o continuă transformare, de la stilul de predare al cadrului didactic, până la stilul de învățare al educabilului. În acest context, profesorul de sprijin devine punctul central în arhitectura educației moderne, implicând abordări educaționale complexe și adaptate nevoilor elevilor.

Conform lui Cheia (2020), profesorul de sprijin îndeplinește o varietate de roluri, printre care: lider, model/exemplu, profesionist al instruirii, manager, consilier. Un mentor dedicat se remarcă prin influența sa pozitivă asupra elevilor, indiferent de situațiile educaționale dificile. Indiferent de dificultățile pe care le întâmpină elevii, profesorul de sprijin are obligația de a facilita accesul egal la educație pentru întreg colectivul de elevi. Aflându-se într-o strânsă legătură educațională cu profesorul de la clasă, acesta devine mediatorul bazei curriculare și nevoilor reale ale elevilor care necesită suport suplimentar, adaptând și individualizând conținuturile și metodele de predare. Colaborarea reprezintă elementul cheie în activitatea profesorului de sprijin, de aceea acesta lucrează în echipă cu profesorii de la clasă, părinții, consilierii școlari sau alți specialiști ai procesului educațional.

Un alt punct important al activității profesorului de sprijin este urmărirea și evaluarea continuă a progresului copiilor. Aceasta se realizează mai întâi prin metode tradiționale, dar mai ales prin observația directă și instrumente alternative de evaluare. În acest mod, profesorul de sprijin poate identifica cu ușurință dificultățile, intervenind cu strategii didactice eficiente nevoilor elevilor.

De asemenea, profesorul de sprijin are rolul de a încuraja participarea activă a elevilor în cadrul orelor de curs, de a contribui la creșterea încrederii de sine a elevilor, cât și la dezvoltarea aptitudinilor sociale. Fiecare elev trebuie să fie încurajat să își exprime opinia, să își asume responsabilități, să participe la activități de grup, aspecte esențiale pentru a se integra în societate. Urmărind integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în colectivul de elevi, profesorul de sprijin contribuie la reducerea problemelor de adaptare socială și școlară, încurajând dezvoltarea relațiilor pozitive între elevi. În același timp, profesorul de sprijin intervine în gestionarea posibilelor conflicte, susținând comunicarea și dezvoltarea abilităților sociale. În acest mod, elevii își dezvoltă abilitățile de colaborare, de exprimare a opiniilor într-un mod potrivit, dar și de dezvoltare a relațiilor bazate pe respect și încredere.

Aflându-ne în renumita eră a digitalizării, profesorul de sprijin trebuie să utilizeze metode moderne bazate pe tehnologie, facilitând astfel învățarea. De aceea, acesta trebuie să manifeste creativitate în ceea ce privește alegerea metodelor didactice, dar și flexibilitate în adaptarea strategiilor de lucru, în funcție de situațiile concrete întâlnite în clasă. Multitudinea de platforme educaționale, aplicații interactive și resurse digitale devin instrumente benefice în procesul instructiv-educativ, contribuind la creșterea motivației elevilor, dar și la diversificarea experiențelor de învățare.

Profesorul de sprijin trebuie să dețină o serie de caracteristici personale și profesionale esențiale pentru desfășurarea eficientă a activității didactice. Printre acestea se numără sociabilitatea, răbdarea, empatia, flexibilitate, capacitatea de a gestiona situații de criză, calități care facilitează o relație pozitivă cu elevii. Comunicarea eficientă și spiritul de observație contribuie la identificarea problemelor reale pe care elevii le întâmpină și la aplicarea unor

strategii corespunzătoare de intervenție. În plus, creativitatea și responsabilitatea sprijină dezvoltarea unor activități eficiente și atractive, individualizate și adaptate nivelului elevilor. De asemenea, profesorul de sprijin este obligat să dețină un set complex de competențe profesionale, esențiale pentru desfășurarea eficientă a activității didactice în context incluziv. Pe de o parte, acesta trebuie să dețină competențe pedagogice solide, care să îi permită proiectarea și adaptarea demersului didactic în funcție de particularitățile fiecărui copil. Capacitatea de a lucra diferențiat și de a individualiza activitățile de învățare reprezintă o caracteristică primordială a activității sale. De pildă, competențele de evaluare sunt esențiale, profesorul de sprijin fiind responsabil de monitorizarea progresului elevilor și de identificarea dificultăților de învățare, prin utilizarea unor tehnici, metode și instrumente adaptate.

Un alt aspect important este dat de competențele de comunicare și relaționare. Profesorul de sprijin trebuie să posede capacitatea de a transmite informații clare, să ofere feedback constructiv și să creeze un climat bazat pe încredere, devotament și respect reciproc. În același timp, competențele de consiliere și suport emoțional sunt esențiale pentru a oferi elevilor sprijin în depășirea barierelor și obstacolelor și în dezvoltarea unei imagini de sine pozitive. O imagine de sine pozitivă contribuie semnificativ la creșterea motivației pentru învățare și la integrarea armonioasă în colectivul clasei.

Nu în ultimul rând, la fel de folositoare sunt competențele de management al clasei și al situațiilor educaționale. Profesorul de sprijin trebuie să aibă în vedere principalele dimensiuni ale managementului clasei de elevi, pentru a asigura un climat educațional eficient:

Dimensiunea ergonomică vizează amenajarea sălii de clasă prin dispunerea mobilierului și poziționarea băncilor, astfel încât vizibilitatea să atingă cote maxime (Cucereavii, E., & Valeanu, D., 2022). În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, adaptarea spațiului de lucru devine esențială pentru participarea atât activă, cât și eficientă la procesul educațional.

Dimensiunea psihologică conferă cadrului didactic rolul de a cunoaște, respecta și valorifica capacitățile individuale ale elevilor cu cerințe educaționale speciale, având în vedere particularitățile acestora de dezvoltare și urmărind adaptarea intervențiilor educaționale în funcție de nivelul de înțelegere, ritmul sau stilul de învățare și nevoile emoționale ale elevilor (Cucereavii, E., & Valeanu, D., 2022).

Dimensiunea socială are în vedere clasa ca și grup social – relațiile dintre elevi și modul în care aceștia interacționează la nivelul colectivului. Profesorul de sprijin încurajează colaborarea, socializarea, respectiv comunicarea eficientă, contribuind la formarea unor relații pozitive. Totodată, trebuie să aibă în vedere gestionarea conflictelor, sprijinind integrarea în colectivul clasei a elevilor cu cerințe educaționale speciale.

Dimensiunea normativă vizează ansamblul de reguli și norme specifice mediului școlar. Profesorul de sprijin contribuie la formarea unui comportament adecvat prin stabilirea unor reguli clare și prin motivarea respectării acestora. De asemenea, acesta adaptează cerințele în funcție de particularitățile elevilor, menținând astfel un echilibru între disciplină și suport educațional.

Paradigmele profesorilor de sprijin evidențiază modurile fundamentale de înțelegere și abordare a procesului educațional în contextul educației incluzive. Acestea au luat amploare odată cu evoluția sistemului de învățământ, făcând trecerea de la o abordare axată pe deficiență, la una axată pe potențialul și nevoile individuale ale elevilor. Inițial, dificultățile de învățare erau percepute ca probleme strict individuale, iar intervenția educațională avea un caracter limitat, fiind orientată în special spre recuperarea lacunelor și compensarea deficiențelor. În acest caz, accentul era pus în mare parte pe adaptarea elevului în concordanță cu cerințele sistemului educațional.

Ulterior, s-a conturat o altă perspectivă, în care s-a urmărit integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în cadrul școlilor de masă. Această schimbare a determinat necesitatea adaptării conținuturilor, a metodelor de predare și a modului de predare și a modului de

organizare a activităților didactice, astfel încât toți elevii să poată participa cu succes la procesul educațional. Profesorul de sprijin a început să aibă un rol tot mai activ în facilitarea accesului la educație și în susținerea progresului școlar al elevilor.

La momentul actual, educația modernă promovează o abordare incluzivă, în care accentul este pus pe adaptarea sistemului educațional la diversitatea elevilor. În acest caz, profesorul de sprijin contribuie la eliminarea dificultăților de învățare și la crearea unui mediu educațional echitabil, în care fiecare elev este valorizat și sprijinit în funcție de potențialul său. Accentul se pune pe participarea activă, colaborare și, cel mai important, egalitate de șanse, procesul educațional fiind orientat către dezvoltarea armonioasă a fiecărui elev.

Această evoluție evidențiază schimbarea rolului profesorului de sprijin, de la simplul sprijin în recuperarea lacunelor, la un facilitator al învățării și al integrării educaționale. Lucrând în strânsă legătură cu profesorii de la clasă și cu familia, acesta asigură un parcurs educațional adaptat și eficient. În acest fel, procesul educațional devine unul flexibil, centrat pe elev și pe nevoile sale reale.

Așadar, profesorul de sprijin are un rol esențial în educația modernă, contribuind la realizarea unui proces educațional incluziv și adaptat nevoilor individuale ale elevilor. Acesta sprijină integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale, facilitează progresul școlar și contribuie la dezvoltarea lor emoțională și socială. Astfel, rolul său depășește sfera didactică, având un impact semnificativ asupra formării și evoluției elevilor.

Bibliografie:

1. Cheia, F. (2020). Statutul și funcțiile învățătorului de sprijin în realizarea instruirii individualizate a elevilor cu CES. In *Integrare prin cercetare si inovare*. (pp. 214-217).
2. Cucereavii, E., & Valeanu, D. (2022). Structuri dimensionale ale managementului clasei de elevi. In *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice* (Vol. 6, pp. 63-69).

INTEGRAREA ȘCOLARĂ A ELEVILOR CU DIZABILITĂȚI DIVERSE

Învățământul incluziv presupune ca tinerii și copiii cu dizabilități și ceilalți fără probleme să învețe împreună în instituțiile de învățământ având sprijinul corespunzător..

Fiecare copil este diferit și special și are propriile nevoi, fie că este sau nu un copil cu dizabilități. Toți copiii au dreptul la educație în funcție de nevoile lor.

Și copiii diferiți au drepturi egale cu ceilalți, iar o educație separată ar duce la marginalizare și discriminare, împiedicând formarea, împlinirea de sine și afirmarea personalității. Beneficiile incluziunii sunt reciproce, dar majoritatea dintre noi n-am simțit încă acest lucru. Separarea ne limitează înțelegerea reciprocă. Familiaritatea și toleranța reduc frica și respingerea favorizând relații de comunicare și colaborare în beneficiul tuturor.

Câți suntem pregătiți (părinți, cadrele didactice, copii) pentru diversitatea existentă în fiecare grupă și cât de bine sunem pregătiți să o acceptăm ?

Educația incluzivă vine să sprijine acest aspect deoarece ea se centrează mai ales pe învățarea strategiilor necesare rezolvării problemelor din viața cotidiană, într-o manieră cooperantă și solidară, unde procesul de învățare este realizat în spiritul respectului și acceptării celor din jur.

De-a lungul istoriei, școala și gândirea pedagogică au abordat în diferite feluri problematica în clasă, sau într-o zonă separată a școlii.

În ultimii ani au fost înregistrate tendințe de a descoperi modalități de reacție noi față de copiii care întâmpină dificultăți în clasele obișnuite. Aceste tendințe pornesc de la premisa că dificultățile apar datorită interacțiunii unei întregi game de factori, dintre care unii sunt inerenți copiilor, alții privesc deciziile luate de profesori. Recunoașterea acestui fapt duce la un punct de vedere optimist. Noul mod de gândire ia în considerație pericolele asociate cu ideea etichetării. În loc de a grupa copiii considerați "speciali" sau "care pot fi recuperați", se admite că toți copiii sunt speciali.

Școala trebuie să aibă contacte cu toate instituțiile sociale interesate direct sau tangențial de domeniul educației copilului de vârstă școlară și să stabilească relații de cooperare și colaborare. Ea contribuie la transmiterea moștenirii culturale și facilitează învățarea individuală și

colectivă

Integrarea individuală a copilului cu nevoi speciale în clasa obișnuită presupune următoarele implicații:

- *se oferă sprijin educațional după nevoile copiilor, aceștia nu sunt excluși
- *se asigură dezvoltarea personală a fiecăruia
- *adaptarea programelor și a resurselor organizatorice și procedurale la nevoile sale; învață în clase omogene;
- *crește motivația pentru învățare, fiindcă este stimulat de mediul competițional și de performanțele școlare ale colegilor valizi;
- *scade nivelul de izolare al copilului cu deficiență și crește nivelul de contact cu copiii obișnuți, sporind nivelul de socializare;
- *copiii valizi, ca urmare a contactului cu copiii/elevii cu nevoi speciale, îi vor înțelege, îi vor accepta și își vor forma chiar atitudini de protejare a acestora în grupurile obișnuite.

Pornim de la constatarea că părinții sunt cei mai importanți factori de sprijin în viața copilului cu deficiențe sau a copilului sănătos. Viața familiei (sau cel puțin a unuia dintre părinți) se va adapta, se va plia după programul copilului cu deficiențe profunde sau medii. Pentru a-și putea sprijini copiii aflați în dificultate, părinții trebuie să participe la următoarele acțiuni, asigurate de echipa de intervenție:

- *informare asupra potențialului real al copilului și asupra mijloacelor susceptibile să-i favorizeze dezvoltarea
- *informare asupra tipurilor de servicii care pot asigura cel mai bine educarea și dezvoltarea copilului cu nevoi speciale
- *convingerea părinților că nu sunt singuri în demersurile lor educative cu copilul
- *deficient; învățarea familiei să traiască în echilibru cu copilul cu nevoi speciale;
- *însușirea unor abilități și tehnici speciale de educație a copilului cu deficiențe, conlucrând adecvat cu profesioniștii;
- *elaborarea programelor educaționale în conlucrare cu membrii echipei transdisciplinare.

Implicarea cadrelor didactice este condiția majoră în realizarea integrării copiilor cu cerințe educative speciale. În viața școlară și socială. În acest demers la clasă, pentru a favoriza integrarea cât mai rapidă a copiilor cu nevoi speciale, am valorificat sensibilitatea deosebită a acestora și disponibilitatea de a oferi și de a primi afecțiunea celor din jur. Ne apropiem de copilul cu cerințe educative speciale cu încredere și disponibilitate de a face tot posibilul să-l ajutăm. În aceste condiții va accepta observația critică, chiar și dojana, reacționând spre corectare, nu izolându-se.

Alt aspect care trebuie avut în vedere este acela de a-i trata în mod egal cu ceilalți copii, atât cât este posibil. Indiferent de activitate nu vom spune unui copil cu c.e.s. "Tu nu poți participa la.." (vizită, excursie, serbare, etc.). Dimpotrivă, îl vom încuraja să acționeze, fiindcă nevoile lui speciale, oricum îi vor limita activitatea. Aici vom interveni noi cu sprijin.

Prezența în colectivul clasei a unor astfel de copii, solicită efort crescut din partea dascălului sub toate aspectele: pregătirea pentru lecții, pentru activități extrașcolare; atitudinea față de toți elevii clasei. Învățătoarea trebuie să ofere copilului/elevului cu c.e.s. tratarea individuală de care are nevoie în toate etapele lecției, pentru ca acesta să recupereze neajunsurile, să valorifice în mod compensatoriu potențialul sănătos, dar să nu neglijeze pe ceilalți elevi ai clasei. intervenția educațională trebuie însoțită de atitudinea pozitivă a cadrelor didactice și a familiei față de copiii cu cerințe educative speciale.

Școala și familia, ca agenți ai socializării, au un rol foarte important în integrarea copiilor cu dizabilități în învățământul de masă. Așadar, în urma deciziei că acel copil se va înscrie în învățământul obișnuit, se iau măsuri pentru integrarea lui reală.

Este foarte important ca un copil cu dizabilități să fie ajutat să devină cât mai independent posibil în toate acțiunile pe care le întreprinde.

Normalizarea societală reprezintă nivelul cel mai înalt de acceptare socială face din inițiativele de valorizare a potențialului fiecărui individ o practică curentă, obișnuită, care nu mai are nimic spectaculos sau inedit în ea. Majoritatea covârșitoare a membrilor unei societăți cu o mentalitate atât de evoluată consideră normal ca diferențele existente între oameni să fie surse de noi experiențe de viață și de beneficii, și nicidecum pretexte pentru discriminări. O persoană cu

nevoi speciale, aflată într-o astfel de comunitate, se poate afirma ca cetățean, ca producător de bunuri și valori, ca personalitate. Chiar și un copil cu handicap multiplu își poate găsi locul adecvat într-o astfel de organizare socială și poate afla modalități de a-și împlini măcar unele aspirații. Normalizarea societală face ca diversele handicapuri să devină irelevante, accentul căzând pe ceea ce poate aduce valoros persoana cu nevoi speciale, și nu pe ceea ce nu poate.

Fiecare persoană – copil, tânăr sau adult – trebuie să beneficieze de oportunități educaționale proiectate pentru a le satisface necesitățile educaționale de bază.

Strategii pedagogice privind recuperarea, corecția și dezvoltarea funcțiilor cognitive și ale aptitudinilor parțiale deficitare :

Pentru a favoriza comunicarea și receptarea mesajului verbal este necesar ca măsuțele să fie așezate în semicerc sau în grupuri mici (maxim 4 elevi); • Reconsiderarea metodelor de

predare-învățare, în sensul adaptării la cerințele educaționale specifice gradului și tipului de handicap;

- Folosirea, preponderent, a metodelor activ-participative care stimulează interesul pentru cunoaștere, dezvoltă învățarea prin cooperare și dezvoltă colaborarea și sprijinul reciproc pentru rezolvarea diferitelor sarcini;
- Utilizarea jocului de rol ca modalitate pentru învățarea comportamentului social;
- Solicitarea elevului la diferite activități practice și de gospodărire;
- Recompensarea;
- Implicarea mass-mediei în sensibilizarea comunității la problemele copiilor cu CES;
- Existența unor structuri de sprijin la nivelul școlilor publice;
- Implicarea autorităților locale.

Modalități de depășire a barierelor:

- Informarea eficientă în școala publică și în comunitate;
- Cursuri specifice pentru cadrele didactice din școlile publice ce urmează a fi integratoare;
- Metodologie adecvată;
- Motivarea personalului;
- Activități preintegrative;
- Team-building;
- Set de materiale și instrumente de evaluare.

Conceptul de predare strategică se conturează în principal pe rolul profesorului ca MODEL și ca MEDIATOR, deși nu exclude rolul său de manager și conducător al procesului de instruire. În strânsă legătură cu termenul de dizabilitate se află principiul egalizării șanselor, nevoile fiecărui individ au importanță egală. Egalizarea șanselor trebuie înțeleasă ca drept al persoanelor și copiilor cu dizabilități de a rămâne în comunitate și de a primi sprijinul necesar în cadrul structurilor obișnuite de educație, sănătate, a serviciilor sociale și de încadrare în muncă. Este necesar ca învățământul să se adapteze cerințelor copiilor, și nu invers. Ținta finală este să se asigure ca toți copiii să aibă acces la o educație în cadrul comunității, educație care să fie adecvată, relevantă și eficientă. În accepțiunea savanților români Alois Gherguț, C. Neamțu, T. Cosma, M. Farkas, termenul de cerințe educative speciale CES (special educational needs) se referă la cerințele în plan educativ ale unor categorii de elevi, cerințe consecutive unor disfuncții sau deficiențe de natură intelectuală, senzorială, psihomotrică, fiziologică sau ca urmare a unor condiții psiho-afective, socio-economice sau de altă natură (cum ar fi absența mediului familial, condiții de viață precare, anumite particularități ale personalității copilului) ce plasează elevul într-o stare de dificultate în raport cu cei din jur. Integrarea școlară a copiilor cu cerințe speciale în învățământul de masă presupune:

- a educa copiii cu cerințe speciale în școli obișnuite, alături de copiii normali;
- a asigura servicii de specialitate (recuperare, terapie educațională, consiliere școlară, asistență medicală și socială etc) în școala respectivă;
- a acorda sprijinul necesar personalului didactic și managerilor școlii în procesul de proiectare și aplicare a programelor de integrare;
- a permite accesul efectiv al copiilor cu cerințe speciale la programul și resursele școlii obișnuite (bibliotecă, terenuri de sport etc);
- a încuraja relațiile de prietenie și comunicarea între toți copiii din clasă/școală;
- a educa și ajuta toți copiii pentru înțelegerea și acceptarea diferențelor dintre ei;
- a ține cont de problemele și opiniile părinților, încurajându-i să se implice în viața școlii;
- a asigura programe de sprijin individualizate pentru copiii cu cerințe speciale;
- a accepta schimbări în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv-educative din școală.

Pe de o parte, învățătorului îi revin responsabilitățile abordării diferențiate, pe de altă parte colaborarea lui cu psihologul școlar mărește eficacitatea intervenției educaționale. Activitatea psihopedagogică cu copiii cu dificultăți de învățare trebuie să prezinte un efect dublu:

- având un caracter corectiv - formativ, ea are ca scop central reducerea și corecția deficiențelor intervenite în dezvoltare;
- prin întreținerea și stimularea factorilor non - intelectuali ai personalității cum ar fi: motivația de învățare, interes, senzația competenței, aptitudini de comunicare verbală, etc.

Bibliografie:

Vrașmaș, T., (2004), "Școala și educația pentru toți", Editura Miniped, București.
Ungureanu, D., "Educația integrată și școala incluzivă", Editura de Vest, Timișoara

prof. Olimpia Elena Sălvan

PROFESORUL DE SPRIJIN ȘI ESENȚA EDUCAȚIEI ROMÂNEȘTI

Una din discuțiile recurente care se află în centrul sistemului educațional modern îi are în vedere pe acei elevi, care din diferite motive, nu pot fi educați în dulcele stil clasic, ca să-l numim într-un mod mai concret, și a căror prezență poate oferi o provocare tot mai mare atât cadrelor didactice cât și elevilor care nu se încadrează sub largul spectru al tulburărilor neurodivergente, tot mai diverse la rândul lor, în care se găsesc acești tineri potențiali educabili. Cuvântul cheie, care a produs o bună parte din supărările multor dascăli de pe bătrânul continent și de peste ocean este acela de incluziune, concept, care aplicat în conformitate cu normativele europene adoptate în anul 2017 conchid că fiecare cetățean are dreptul inalienabil la educație și că o segregare de orice fel nu mai este posibilă în învățământul de stat din uniune sub absolut nici o formă. Așadar, ultimele școli care încă mai îndrăznesc să poarte eticheta de speciale ar trebui închise și absolut toți elevii care încă se încumetă să le frecventeze ar trebui să gândească serios la integrarea în învățământul de masă începând cu următorii ani. Partea pozitivă constă în faptul că a trecut aproape un deceniu de-atunci și problema e departe de a se fi rezolvat în mod concret, iar tot mai multe studii serioase arată că idealismul e una, iar realitatea din clasele unde au apărut acești elevi, de prea multe ori nu e nici pe departe atât de interesantă pe cât s-ar dori.

Punând o bază serioasă pe alte acte normative și mai vechi precum convenția UNICEF din 1989 în care au fost scrise pentru prima dată drepturile universale ale copiilor, unul din dezideratele aceluia document e tocmai faptul că acesta va fi aplicat fără discriminare tuturor tinerilor din toată lumea chiar în cel de-al doilea articol al său, dimpreună cu alte minunate fantezii precum dreptul la viață și dezvoltare armonioasă, dreptul la educație sau chiar la o părere, iar aici n-am cum să nu o menționez pe stimata Greta Thunberg și al ei discurs rostit de altfel într-un context similar. Mai apoi se continuă cu și mai multe obiective greu de atins pentru o bună parte din copii lumii cum ar fi dreptul la hrană, sănătate, apă curentă sau identitate, iar aici mă opresc pentru a evita o discuție mult prea politizată într-un context deloc prielnic unor asemenea divagații. Totodată, nu trebuie uitată nici Convenția de la Salamanca din 1994 care a pus bazele întregului sistem modern de educație incluzivă pentru elevii cu nevoi speciale. Un gând nobil și încă un set de valori bine intenționate, dar a căror aplicabilitate s-a lovit, precum toate celelalte, de lipsa fondurilor și de faptul că nu toate popoarele văd lumea prin aceeași prismă pe care o folosesc birocrații idealiști ai vechii Europe, iar plaiurile mioritice nu fac defel excepție din rândul acelor națiuni care se vor în rând cu lumea, dar se încumetă să facă asta cu o zecime din buget și fără prea mari speranțe ori planuri realiste pe termen mediu sau lung, iar asta se vede cu prea mare claritate cel puțin în anumite politici educaționale din ultimii zeci de ani.

Cu aceste texte în minte, reforma s-a produs, iar programa a fost și ea adaptată o dată cu aceleași an, însă legea învățământului a mai avut de așteptat până să-și primească ultimele actualizări, care reglementează destul de clar situațiile pe care urmează să le menționez în această scurtă analiză a unor stări de fapt. Problemele sunt puse în așa fel încât elevi cu tulburări serioase de comportament și deficite grave de atenție au fost inserați în învățământul de masă, iar o bună parte din așa numitele școli speciale, adaptate și pregătite într-o oarecare măsură să se ocupe de situațiile mai dificile au devenit tot mai puține și mai indezirabile, încălcând însăși frumoasele principii ale modernității europene, care se dorește pe mai departe un model de corectitudine, democrație și echitate socială pentru un mapamond tot mai tribalizat pe zi ce trece.

Așadar, legea prevede existența cel puțin al unui profesor de sprijin pentru oricare clasă

unde există elevii cu cerințe educaționale speciale, indiferent de natura lor, iar acolo unde cazurile sunt de-a dreptul tragice se poate discuta și de prezența unui însoțitor personal care să-l acompanieze pe elev pe toată durata cursurilor în așa fel încât profesorul de la clasă să se poată baza pe acesta indiferent de starea de spirit a educabilului aparte. În mod normal, conform tuturor normativelor și îndreptărilor aflate în vigoare la vremea scrierii acestor rânduri, rolurile și îndatoririle profesorilor de sprijin sunt în general grupate în patru categorii mai importante după cum urmează:

1. Managementul comportamental și anume aplicarea unor strategii clar definite pentru situațiile conflictuale care vor apărea cu siguranță atunci când avem de-a face cu elevi din această categorie, precum feedbackul pozitiv, indiferent de rezultatul concret al muncii, sau atenția la reacțiile celorlalți atunci când sunt provocați de personajul în cauză.
2. Atenția la igiena și integritatea corporală a elevului cu CES, dar și a celor din jurul său prin a-l ajuta cu lucruri de bază precum igiena personală, îmbrăcămintea, hrănirea acolo unde există dificultăți în acest sens și desigur transportul în cazurile unde problemele sunt și de natură locomotorie pe lângă cele intelectuale.
3. Integrarea socială și academică a acestora prin facilitarea discuțiilor cu ceilalți elevi, evitarea bullyingului și pregătirea temelor sau adaptarea materialelor acolo unde situația o cere și există cel puțin o minimă dorință exprimată de a încerca marea cunoașterii cu degetul special, deoarece nu o dată a fost martor al unor situații în care elevi adolescenți, cu sau fără certificate însoțitoare, nu au reușit să treacă dincolo de clasicele cărți de colorat și să învețe tainele scrisului, cititului ori a socotitului. Pe de altă parte, problema elevilor supradotați e tot atât de spinoasă în ce privește acest aspect, dar nu cred că acolo poate fi vorba de vreun sprijin real din punct de vedere social oferit de un însoțitor.
4. Implementarea planurilor de lecție adaptate primite de la profesorul clasei, fie personalizate de-a gata pentru elevul în cauză sau pur și simplu simplificate pentru grupe a căror nivel e mult mai scăzut decât al celor care se perindă în mod regulat prin școlile patriei, sau din contră, se poate discuta din nou de un elev supradotat cu ale sale necazuri.

Sigur că în tot acest preambul de concepte nu avem de-a face cu nimic altceva decât o situație idealizată în care cineva, de dorit chiar statul sau diverse organizații a căror principal scop nu este profitul financiar, oferă un real sprijin acestor tineri și chiar pun în aplicare principiile enumerate în declarațiile și convențiile amintite în introducerea acestui scurt eseu. De peste un deceniu de când lucrez în învățământ post spune că, exceptând paradigma, conținutul cursurilor și mici ajustări legislative la stânga sau dreapta, niciodată nu au existat și nici vor exista asemenea profesori itineranți în școlile de masă, oricât de mult s-ar degrada situația efectivă a unităților de învățământ din simplul motiv că statul român și alte asemenea entități europene nu au reușit până-n ziua de azi să-și creioneze bugetul în așa fel încât să permită formarea unui corp profesoral auxiliar, specializat în oferirea asistenței pe cele patru mari paliere amintite adineauri. Astfel, chiar dacă s-ar debloca posturile mâine, tot n-ar exista oameni care să le ocupe, iar realitatea cruntă ne amintește cu fiecare incident că multe din problemele de această natură putea fi evitate dacă s-ar fi luat măsurile concrete la vremea potrivită.

Nu pot să închei fără a menționa faptul că în unul din stagiile de formare la care am participat am avut privilegiul de a asista și chiar de a preda într-o școală cu peste 6000 de elevi din Statele Unite, iar mai multe din grupele pe care le-am observat aveau în componența lor elevi cu diverse particularități neuronale. Trebuie însă spus că, pe lângă cadrul didactic principal erau prezenți încă trei-cinci profesori de sprijin, în funcție de mărimea clasei și de numărul elevilor cu cerințe educaționale aparte. Tot acolo am văzut pentru prima dată un însoțitor de felul celor amintiți mai devreme care avea în grijă o fetiță a cărei față îmi amintea izbitor de

mult de unul din foștii mei elevi din Preventoriul TBC de la Ilișua, elev care nu o dată mi-a întrerupt orele de limba engleză prin ieșirile sale de necontrolat, pornite din te miri ce cauză infimă. N-am văzut-o supărată pe fetița respectivă decât o singură dată, iar în acel moment, domnul care o însoțea a luat măsuri pentru a o izola de grup și a se asigura că nu-i deranjează pe ceilalți, lucru pe care mi-ar fi făcut un mare serviciu să-l facă altcineva cu al meu stimat fost elev. Nu vom putea compara însă niciodată bugetele acelei școli din Verona Wisconsin cu cele de la noi. Cu toate acestea, dorința de integrare există și s-au făcut multe cursuri de formare, s-a scris mult și problema încă se studiază, dar ce știam sigur este faptul că profesorul de la clasă, indiferent de specialitatea sau pregătirea sa, nu a fost și nu va fi niciodată la fel de capabil să se ocupe de asemenea cazuri în aceleași mod în care o face un dascăl de sprijin. De cealaltă parte însă, problema și mai gravă e faptul că un profesor care predă la o clasă supraaglomerată cu treizeci sau mai mulți elevi este nevoit în asemenea situații să-și canalizeze toată atenția asupra unui singur educabil, neglijând sau ignorând de-a dreptul majoritatea asupra căreia ar fi trebuit să se concentreze, dar în condițiile date n-avem decât să ne facem pe mai departe meseria de dascăl deoarece, după cum ni s-a tot amintit în ultima vreme, aceasta nu-i o slujbă ca oricare altă, iar noi nu suntem judecați după roadele muncii noastre care nu se văd decât probabil peste încă vreun deceniu sau două de când am plantat primele semințe ale cunoașterii, iar dacă există elemente care ne împiedică din a ne exercita această sarcină atunci e strict de datoria noastră să o facem oricum fără de cârtire tocmai din cauză că meseria nu-i ca oricare alta și ca să fii un profesor bun e musai să ai vocație, altfel nici n-are rost să te gândești la o astfel de carieră. Ce anume înseamnă asta și ce implică e greu de zis, însă la cât s-a tot repetat e cel mai probabil adevărat.

Conchid prin a sublinia din nou faptul că profesorii de sprijin, sau mai bine zis lipsa lor din întreg sistemul educațional românesc nu sunt un simplu neajuns care poate fi rezolvat de o mai bună administrare a departamentului de resurse umane din cadrul inspectoratelor, ci ei reprezintă într-un fel esența educației de la noi prin însăși faptul că prezența lor e imperios necesară însă n-avem cum să-i producem peste noapte și nici nu există vreun buton magic care să suplinească lipsa lor într-un mod eficient. Există însă dorința să avem școli la nivelul aceluia care nu numai că îi au, dar îi și plătesc în așa fel încât să fie motivați să-și facă treaba pe mai departe, lăsând profesorul liber să se ocupe de propria materie și nu de crizele personale ale unui elev care vede lumea dintr-o cu totul altă perspectivă, una pe care nici colegii săi, dar nici dascălii obișnuiți nu au cum să o cunoască sau să o înțeleagă vreodată cu adevărat.

Bibliografie:

Beth L. Goldstein, *The Role of Special Assistant Teachers in an Inclusive Classroom*, INTERNATIONAL JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION Vol.32, No.3, 2017.

Gherguț, Alois. *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Iași: Polirom, 2006.

prof. dr. Nicolae Andrei Szilagy

Cuprins

1. Profesorul de sprijin în educația modernă (Emilia Lucia Bârsan).....	3
2. Integrarea copiilor cu CES (Simona Aurelia Burduhos).....	6
3. Profesorul de sprijin în paradigma educației diferențiate (Anca Delia Cârdan).....	9
4. Diversitate și diferență în educație. personalizarea instruirii (Ioana Cira).....	12
5. Rolul profesorului de sprijin în educația modernă (Claudia-Petruța Curtuiuş).....	15
6. Profesorul de sprijin - facilitator al incluziunii educaționale (Adriana Maria Floroae).....	18
7. Profesorul de sprijin în educația incluzivă (Maria Găncean).....	21
8. Profesorul de sprijin în educație (Mihaiela Gherasim).....	24
9. Centrarea pe elev a activităților didactice (Maria Granciu).....	27
10. Modalități de realizare a educației incluzive la fizică (Maria Greabu).....	30
11. Profesorul itinerant în educația incluzivă modernă (Anamaria Muthi).....	33
12. Arhitectul incluziunii: profesorul de sprijin în educație (Leilla Krisztina Orban).....	36
13. Rolul profesorului de sprijin în educația incluzivă (Adriana Maria Oros-Mănarcă).....	39
14. Rolurile profesorului de sprijin la clasă (Manuela Oana Pop).....	42
15. Funcții și responsabilități în educația incluzivă (Ioana Pop-Morozan).....	45
16. Profesorul de sprijin în educația modernă (Andreea Florina Rogozan).....	48
17. Integrarea elevilor cu cerințe educative speciale (Ioana Maria Rus).....	51
18. Profesorul de sprijin în învățământul modern (Maria Veronica Rus).....	54
19. Integrarea școlară a elevilor cu dizabilități diverse (Olimpia Elena Sălvan).....	57
20. Profesorul de sprijin și esența educației românești (Nicolae Andrei Szilagyi).....	60

Politicile Ministerului Educației privind profesorii de sprijin reflectă un angajament instituțional ferm față de promovarea incluziunii educaționale a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). În acest sens, viziunea strategică a ministerului susține integrarea acestor elevi în învățământul de masă, prin asigurarea unor servicii specializate de suport educațional, menite să faciliteze accesul echitabil la educație.

Profesorii de sprijin sunt considerați actori esențiali în acest demers, având un rol determinant în adaptarea curriculară și în sprijinirea procesului de învățare pentru elevii cu nevoi diverse. Ministerul Educației promovează dezvoltarea competențelor profesionale ale acestor cadre didactice prin programe de formare continuă și specializare, subliniind importanța unei pregătiri adecvate pentru a răspunde complexității situațiilor educaționale întâlnite.

De asemenea, politicile educaționale actuale vizează consolidarea colaborării interdisciplinare între profesorii de sprijin, profesorii de la clasă și specialiștii din domeniul psihopedagogic, în vederea asigurării unei intervenții coerente și eficiente. Un obiectiv central îl constituie personalizarea intervenției educaționale, realizată prin elaborarea și implementarea planurilor educaționale individualizate (PEI), considerate instrumente fundamentale în procesul de incluziune școlară.

În acest context, viziunea instituțională subliniază necesitatea accesibilizării curriculumului și a adaptării metodelor didactice la particularitățile fiecărui elev, în scopul reducerii barierelor de învățare și participare. Profesorii de sprijin sunt integrați în echipele educaționale pentru a asigura continuitatea și coerența actului didactic, contribuind astfel la creșterea calității serviciilor oferite.

În ansamblu, Ministerul Educației urmărește îmbunătățirea constantă a serviciilor de sprijin prin stabilirea unor standarde profesionale clare și prin implementarea unor mecanisme de evaluare adecvate. Această viziune se fundamentează pe principii de echitate, incluziune și respect pentru diversitate, considerate esențiale pentru dezvoltarea unui sistem educațional modern și accesibil tuturor elevilor.

**ISBN 978-630-323-437-3
meritocratcj@gmail.com
Editura Meritocrat Cluj-Napoca**

